LETO VII. ŠT. 43 (332) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 7. NOVEMBRA 2002

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERÇUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

CENA 0,93 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

TRIPOLIS, RIM IN MI

Turban pisan diči ruso glavo / damaščanka mu visi ob boku... *S temi verzi opisuje veliki epski pesnik Anton Aškerc sultana, ki razmišlja o nesmrtnosti. V našem primeru pa bi šlo za sedanjega libijskega diktatorja, čeprav ne v vsem. Pač "licentia poetica". Polkovnik Gedafi preživlja svoje dneve nekje v libijski puščavi in to v velikem šotoru, kjer je pred kratkim sprejel in gostil italijanskega premiera Berlusconija. Kot so poročale agencije, je šlo tu tudi za nekak pokop preteklosti, ko je v prvi polovici 20. stoletja italijanski kolonializem zagospodoval puščavski deželi oz. nekdanjima Tripolitaniji in Cirenaiki. Izgleda, da sta sedaj tako Gedafi kot Berlusconi sklenila pokopati preteklost (ni pa še minilo dobrih dvajset let, odkar je libijski voditelj poslal svojo raketo na otok Pantelleria..!).*

Zgodovina pa teče naprej. Kaj je italijanski kolonializem naredil v Libiji ali nasploh v Afriki, je tudi dobro znano. Abesinija, Eritreja, Somalija - to so spet dežele, kjer je Italija prav tako nasilno iskala svoj življenjski prostor. Če ga je našla, pa ga je kasneje tudi izgubila. Rim se v teh afriških deželah ni vedel v rokavicah, ampak je v glavnem uporabljal močno in trdo roko do domačega prebivalstva. Res je verjetno tudi zgradil razne ceste in druga javna dela, ki so sad moderne civilizacije. Res pa je tudi, da Italije nihče od domačinov ni klical na pomoč...

Kaj ima vse to opraviti z nami Slovenci? Ima, pa še kako. Slovenci (ali prej Jugoslovani) niso napadali afriških in azijskih dežel. Obratno. Po vojni, v dobi Titove neuvrščenosti so prav oni šli v omenjene dežele delat in pomagat k njih razvoju. A o tem ne bo tu govora. Tu gre spet za Italijo, in to za fašistično Italijo, ki je v svoji osvajalni in imperialistični politiki šla "osvajat" tudi razne evropske države. Med te sodijo, recimo, Slovenija, Hrvaška, Grčija, Albanija itd. Italijanska vojska je tu nastopala z ognjem in mečem ter zavestno uničevala domače prebivalstvo in ozemlje. In tudi tu ni še do danes prišlo do uradnih opravičil države, to je demokratične republike Italije..!

Predsednik Berlusconi je baje libijskemu voditelju veliko obljubljal in dejal, da hoče Italija pozabiti na preteklost. To je zelo lahko. Kaj pa s prej omenjenimi evropskimi deželami? Bo tudi tu Italija le položila kamnito ploščo na preteklost? Jo je pa sploh pripravljena položiti? Za zdaj Rim samo enostransko zahteva nekake odškodnine za istrske begunce. Kje pa je na primer italijanska odškodnina za požgane slovenske vasi, za poboje prebivalstva, talcev in zapornikov?! In to zlasti v Sloveniji in deželah balkanskega poloka? Kaj pa še Rab, Gonars itd.?

Kaj pa Trst, z ulico Bellosguardo in še druge ječe in mučilnice? Kje so za vse to početje materialne in moralne odškodnine? Pa bazoviške žrtve, Lojze Bratuž in druge zločeste akcije po celi deželi?! Danes vse te tržaški novofašistični poslanec in občinski odbornik za kulturo (!) imenuje teroriste. Jasno, če pomeni pravičen odpor proti uničevalni politiki režima terorizem... so tudi naši junaki "teroristi". Ga ni prav nič sram?

Slovenci navadno ne nosimo turbana, ne visi nam damaščanka (sablja) ob boku. Vendar pa bo tudi naši potrpežljivosti dovolj. Dovolj je šuntanja, obrekovanja, nesramne protislovenske kampanje itd.

ANDREJ BRATUŽ

ZAGOTOVILA MINISTRA GIOVANARDIJA

FINANČNIH POSTAVK NE BODO ZNIŽALI

IVAN ŽERJAL

Finančnih postavk za ustanove naše narodne skupnosti, ki so predvidene v zaščitnem zakonu, ne bodo znižali. To je zagotovil italijanski minister za odnose s parlamentom Carlo Giovanardi na ponedeljkovem srečanju s predstavniki Slovencev v Italiji v prostorih tržaške prefekture (poleg predsednikov SKGZ in SSO Rudija Pavšiča in Sergija Pahorja ter predsednika SKGZ za Tržaško Igorja Gabrovca se je srečanja udeležil tudi predsednik paritetnega odbora Rado Race). Prihodnje leto bodo torej naše ustanove deležne denarnega prispevka v višini dobrih pet milijonov evrov (10 milijard starih italijanskih lir), kot je predvideno za prva leta veljave zaščitnega zakona. To pomeni, da ne bo prišlo do razpolovitve sredstev, kot je kazalo v vladnem predlogu finančnega zakona za leto 2003. Ustanove naše skupnosti si - za zdaj - lahko oddahnejo, saj kaže, da je italijanski premier Berlusconi po srečanju s slovenskim zunanjim ministrom Ruplom potem res posredoval v tem smislu.

Poleg te nedvomno pozitivne in razveseljive vesti pa gre beležiti tudi drugo, v določeni meri manj pozitivno. V razgovorih med ministrom Giovanardijem in predstavniki Slovencev v Italiji so namreč prišli na dan različni pogledi glede določitve ozemlja, kjer naj se izvaja zaščitni zakon. Kot je po srečanju minister dejal zbranim časnikarjem, je v interesu italijanske vlade pozitivno učinkovanje izvajanja zaščitnega zakona na teritoriju. Po Giovanardijevih besedah mora zakon privesti do integracije in izboljšanja odnosov med slovensko in italijansko skupnostjo in gorje, če bo njegovo izvajanje povzročilo spore in polemike. Minister je torej apeliral na "čut odgovornosti" predstavnikov slovenske manjšine, da se s sodelovanjem paritetnega odbora pride do takega izvajanja zakona, ki naj zadovolji vse. Kot smo potem slišali od predsednikov SSO in SKGZ, je kamen spotike vprašanje, ali naj se v območje izvajanja zaščitnega zakona vključita tudi mestni središči Trsta in Gorice. Tu ima minister Giovanardi precejšnje dvome in pomisleke, čeprav Pahor in Pavšič nista zabeležila načelnega negativnega stališča. Giovanardi jima je predvsem izrazil zaskrbljenost, da bi vključitev mestnih središč Trsta in Gorice v območje izvajanja zaščitnega zakona utegnila sprožiti velike napetosti med slovenskim in italijanskim prebivalstvom v naših krajih. Predstavniki naše skupnosti pa so ga skušali prepričati, da bi do napetosti prišlo v obratnem smislu, se pravi, če bi središč Trsta in Gorice ne vključili v območje zakona. Vsekakor bo o tem še tekla beseda, predvsem v okviru paritetnega odbora, ki bi se moral sestati prihodnji četrtek, 14. t.m.

Srečanje je torej treba oceniti vsekakor pozitivno. Naše ustanove bodo - kot kaže - prejele potrebna sredstva za preživetje in delovanje. Upravičeno pa smo lahko zaskrbljeni zaradi pomislekov glede določanja teritorija izvajanja zaščite, vendar le do neke mere, saj je bilo že od vsega začetka jasno, da bosta ravno mestni središči Trsta in Gorice trd oreh. Tu bo potrebna velika mera politične spretnosti, pa tudi brez politične volje ne bo šlo.

STRAHOVIT POTRES V MOLISEJU

Šestindvajset belih krst v žalnem sprevodu

NEDOSTOJNA POLEMIKA

NEZASLIŠANO PISANJE

Navajeni smo vsakodnevnih polemik v tiskani in govorjeni besedi. Težje pa postaja, ko se človek znajde pod nizkotnim anonimnim pisanjem, polnim groženj, gneva in vulgarnosti. Vse to lahko razberemo iz nekakega "pisma", ki ga je prejšnje dni objavil slovenski tržaški dnevnik, namenjenega enemu od slovenskih občinskih svetovalcev v Gorici.

Ne bomo šli tu v podrobnosti. Pisanje se samo po sebi komentira in s tem kaže na skrajno bedno kulturno raven pisca. Je pa po svoje seveda vznemirljivo, saj - zlasti v Gorici - takega tona nismo vajeni.

Upamo, da gre za osamljen primer, sicer bodo tu morale nastopiti sile javne varnosti in preprečiti vsako nadaljnje širjenje podobnega materiala.

Seveda pade tu posredna krivda tudi na vse tiste, ki v tisku oz. javnih občilih nasploh netijo narodnostno sovraštvo in se "odlikujejo" v protislovenski gonji.

Italijanski sodobni zgodovinar Nino Valeri je v svojem znanem eseju zapisal, da je fašizem dedna bolezen italijanskega ljudstva. Ne bomo šli na tem mestu v podrobno obravnavo njegovih tez. Vsekakor, če je to res, je gotovo utemeljeno na resnih osnovah.

Vemo pa, da ni ves italijanski narod kriv za fašistične zločine. Podobno velja tudi za nemški narod ob teoriji kolektivne krivde (kot piše tudi znani filozof Karel Jaspers, ki je sam trpel nacistično preganjanje). Pa pustimo to!

Gotovo da niso bili vsi Italijani fašisti. Je pa na žalost gotovo še danes veliko takih, ki bi radi videli naše izginotje. In to je prav znani primer sedanjih groženj in napadov.

Žalostno je, da se kaj takega dogaja v času, ko se širi združena Evropa. Pravzaprav je to nepojmljivo, obenem pa tudi vse graje vredno.

AB

Zaščita tudi v mestu Gorica

Tik pred zaključkom redakcije je prišla vest, da bo v kratkem Brancatijeva občinska uprava predlagala izvajanje zakona 38 tudi v središču mesta Gorica. Zasluge za to odločitev imata tudi Slovenska skupnost in njen tajnik dr. Damijan Terpin.

Recenzija

Pri Slovenski matici je izšlo novo literarno delo Alojza Rebule "Arhipel". (str. 7)

Obletnica

V tem letu se spominjamo dveh pomembnih obletnic misleca Vladimirja Truhlarja. (str. 7)

VSEBINA

03 Jurij Paljk / intervju
GABRIJEL DEVETAK
04 pismo slovenskih škofov pred volitvami
"ZA SLOVENIJO UPANJA"
08 Breda Susič
"TRST IMA PRIHODNOST"
13 Milan Gregorič
PRIMORSKA UNIVERZA BO!
13 Marjan Drobež
V NEDELJO PREDSEDNIŠKE IN LOKALNE VOLITVE

V GONARSU IN NA TRŽAŠKEM

SPOMINSKE SLOVESNOSTI

V GONARSU

Na Vseh svetih dan je bila v Gonarsu, kjer je v taborišču med drugo svetovno vojno umrlo več kot štiristo ljudi slovenske in hrvaške narodnosti, spominska slovesnost, na kateri je spregovoril tudi predsednik slovenskega državnega zbora Republike Slovenije Borut Pahor, ki je v spremstvu generalne konzulke Republike Slovenije v Trstu Jadranke Šturm Kocjan tudi položil venec v spomin na vse žrtve fašizma v gonarškem taborišču ob kostnici in slovenskem spomeniku na pokopališču v Gonarsu.

"Ob kostnici v Gonarsu smo se zbrali zato, da se poklonimo in spomnimo vseh žrtev taborišča, predvsem pa, da se poklonimo vsem tistim ljudem, ki so darovali svoja življenja, da mi lahko živimo v svobodi. Zadnjič smo se zbrali na tem spominskem mestu pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo in je zato naše letošnje srečanje simbolično, saj bomo odslej v razširjeni Evropi živeli vsi državljani v miru in napredku. Širitev Evropske unije proti Srednji Evropi pomeni razširitev za trajen mir in napredek, za nove oblike strpnosti ter vzajemnega sodelovanja in bo tudi zato Evropska unija dobila nove razsežnosti. Ko se bomo veselili dogodka ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, pa ne smemo pozabiti na tiste, ki so za svobodo trpeli, na vse tiste ljudi, ki so umrli, da danes lahko, mi, srečni ljudje, uživamo blagostanje in svobodo. Naša odgovornost je, da to svobodo ohranimo tudi prihodnjim rodovom in se zato globoko klanjamo vsem tistim, ki so trpeli za svobodo, in se istočasno zaklinjamo, da bomo to svobodo tudi v prihodnje ohranili, kar je naša velika odgovornost" je dejal predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Borut Pahor.

Spregovoril je tudi župan Ivan Cignola, ki je dejal, da je državljanska dolžnost vsakega italijanskega državljana, da prizna velike krivice in grozodejstva, ki jih je bil storil fašizem v Gonarsu prebivalcem današnje Slovenije in Hrvaške.

"Moramo se spominjati tragičnih dogodkov iz preteklosti, da bi cenili današnjo svobodo, se danes zavzemali za vrednote demokracije, svobode in predvsem pa medsebojnega spoštovanja in sožitja. Vrednote svobode moramo prenesti na mlade rodove, da se podobna grozodejstva v prihodnje ne bodo ponavljala več!" je še dejal župan Gonarsa Ivan Cignola.

STRAN 16

"NELJUBA NERODNOST"?

OGLEDALO NERESNOSTI TRŽAŠKE OBČINE

ALOJZ TUL

Tudi obeleževanje spomina na pokojne je v Trstu dalo povod za politično polemiko, v katero je bila tako ali drugače vpletena desnosredinska tržaška občinska uprava. V sredo, 30. oktobra, popoldne je najavila svoj prihod v Rižarno za položitev venca uradna delegacja Republike Slovenije z notranjim ministrom Bohincem na čelu. Ko je ob napovedanem času prišla pred vhod vanjo, je bil le-ta še zaprt. Po telefonskem posredovanju je s skoro polurno zamudo le prišel občinski uslužbenec in odprl težka železna vrata na glavnem vhodu. Ob tem so se vsi prisotni resno spraševali, kako se je mogla zgoditi takšna nerodnost, ki bi med drugim lahko povzročila diplomatski incident. Tržaški župan Dipiazza se je pozneje uradno opravičil za "neljubo nerodnost" slovenski konzulki v Trstu in s tem se je zadeva uradno zaključila, a je pustila neprijetne občutke, kako se je kaj takega zgodilo ravno ob obisku delegacije iz Slovenije. Poznavalci razmer pravijo, da se doslej ni še nikoli zgodilo, da bi se najavljena skupina obiskovalcev znašla pred zaprtimi vrati. Zato je letošnji dogodek izpadel kot znak malomarnosti občinske uprave, ki ga nobeno opravičilo ne more zakriti.

Ni se še poleglo razburjenje zaradi zaprtega vhoda v Rižarno, ko je tržaška občinska uprava poskrbela za nov vir polemike. Župani tržaške pokrajine so se namreč predhodno dogovorili, da bo skupna delegacija 31. oktobra dopoldne položila vence k spomeniškim obeležjem v tržaški občini, med katera je bil vključen tudi spomenik bazoviškim žrtvam. Potem ko je omenjena delegacija položila vence na Opčinah in na bazovski fojbi, bi se morala podati k spomeniku bazoviškim junakom. Tržaški podžupan Renzo Codarin se je začel izmikati z izgovorom, da je treba iti čimprej v Rižarno, in še dejal, da je bil k bazoviškemu spomeniku položen venec že dan prej. Tedaj so slovenski župani Pangerc, Sardo in Križman zagrozili, da se umaknejo iz delegacije, če ne bo uradne svečanosti tudi za bazoviške žrtve. Šele nato je delegacija odšla k spomeniku, razen odbornika tržaške občine Fulvia Sluge, pripadnika Nacionalnega zavezništva. Za ta bojkot ga je še isti dan pohvalil strankin prvak Menia, bazoviške žrtve pa označil za navadne teroriste in predhodnike rdečih brigad. Te njegove izjave so sprožile nov val polemik v tržaških političnih krogih.

Iz zgoraj povedanega si lahko bralci ustvarijo predstavo, v kakšnih rokah je danes tržaška občinska uprava in še posebej odborništvo za kulturo.

POTRES V MOLISEJU

TRAGEDIJA!

Mrzli jesenski dnevi so neusmiljeno legli na žalostne vasi v Moliseju, kjer je silovit potres prejšnji četrtek hudo prizadel prebivalce 34 vasi in zahteval hud smrtni davek. V kraju S. Giuliano di Puglia je namreč umrlo 29 oseb, med katerimi kar 26 osnovnošolskih otrok, saj se je šola popolnoma sesula.

Potresni sunki zlasti v pokrajini Campobasso so se nadaljevali nekaj dni in poškodovali dobri dve tretjini stavb. Geologi ugotavljajo, da se bodo sunki lahko nadaljevali še nekaj tednov. Prebivalci prizadetih vasi z zaskrbljenostjo živijo dan za dnem, saj jih je moralo zapustiti svoje domove nad 10.000. Civilna zaščita, drugi organi javnih sil in prostovoljci so postavili okrog 2.500 šotorov, ki pa so zaradi vse nižjih temperatur in mrzlega vetra neudobni. Pripeljali so tudi nad 250 počitniških prikolic zlasti za ostarele in bolne, prišli naj bi tudi kontejnerji. Pogreba prejšnjo nedeljo, ki ga je neposredno predvajala televizijska mreža Rai, se je udeležil tudi predsednik italijanske republike Ciampi, ki je z žalostjo ugotovil, da "nismo znali zaščititi naših otrok". Mati, ki je izgubila otroka v ruševinah šole, pa je v imenu vseh staršev zahtevala, da bi se take tragedije več ne dogajale. Vnel se je namreč val ostrih polemik o potresni varnosti javnih stavb, še predvsem šol, saj prihaja do sramotnih zamud pri prestrukturiranju.

Italijanska vlada je medtem dodelila prispevek 50 milijonov evrov za prizadeto prebivalstvo, predsednik Berlusconi pa napoveduje, da bodo v dveh letih postavili novo vas ob S. Giulianu in spomenik žrtvam.

DD

VOLITVE V TURČIJI

KONEC NEZADOVOLJSTVA?

BREDA SUSIČ

Zmerna islamistična Stranka za pravico in razvoj (AKP) je absolutna zmagovalka na nedeljskih predčasnih volitvah v Turčiji. Po preštetju 75% glasovnic kaže, da je osvojila 35% glasov in bo imela v parlamentu kar 363 sedežev od 550. Na volitvah je samo še socialdemokratska Republikanska ljudska stranka (CHP) z okoli 19% glasov prebila 10% vstopni prag in bo s 180 poslanci edina opozicijska stranka v parlamentu.

To pomeni, da bo AKP lahko sama oblikovala turško politiko v zelo delikatnem trenutku njene zgodovine, ko Evropska unija odloča o datumu njenega sprejetja v zvezo, ko ZDA in Organizacija združenih narodov odločata o tem, ali bo prišlo do vojne z njenim neposrednim sosedom, t.j. z Irakom, in ko sama doživlja hudo gospodarsko krizo. Iz nje si lahko pomaga samo z zajetnim posojilom 16 milijard dolarjev, ki ji ga je Svetovni denarni sklad sicer že nakazal; sedaj čaka potrditev, da se bo v Turčiji, kljub zamenjavi politične usmeritve, nadaljevala politika reform, ki jih je zastavila prejšnja vlada 77-letnega petkratnega premiera Ecevita.

Tako poznavalci razmer kot predstavniki zmagovite stranke zagotavljajo, da se predvsem zunanja politika države ne bo v ničemer spremenila. Nasprotno: vodja stranke, nekdanji župan Istambula, Recep Tayyip Erdogan zagotavlja, da je ravno AKP največja zagovornica vstopa Turčije v Evropsko unijo. Kar se pa tiče morebitnega sodelovanja v vojni proti Iraku, je Erdogan takoj po zmagi izjavil, da mu odločno nasprotuje, vendar da bodo za Turčijo vsekakor odločilnega pomena sklepi Združenih narodov. To stališče sicer ne uvaja kakih posebnih novosti v zadržanje Turčije, saj je bil tudi Ecevit do možnosti napada na Irak zelo hladen. Poznavalci ocenjujejo, da se ravno tako ne bo bistveno spremenil odnos do kurdske manjšine.

Pravzaprav je do zmage pripeljalo Stranko za pravico in razvoj edino nezadovoljstvo volilcev nad tem, kako je Ecevit reševal krizo, ki tare turško gospodarstvo že poldrugo leto. Ecevitova koalicija se je pred volitvami razkrojila zaradi spora o reformah, ki so potrebne za vstop v EU.

Erogan torej razpolaga s številkami za oblikovanje enobarvne vlade. Vendar sam ne bo mogel prevzeti vloge prvega ministra, saj ne sme opravljati nobene javne funkcije, ker je bil obsojen zaradi proglašanja verske nestrpnosti. Novi parlamentarci pozicije v veliki večini nimajo političnih in upravnih izkušenj in niso politično socializirani, saj je stranka AKP nastala le pred dobrim letom. Zrasla je na ruševinah druge islamistične stranke, ki so jo oblasti prepovedale prav tako zaradi zagovarjanja verske nestrpnosti. Kljub zagotavljanju opazovalcev in poznavalcev razmer, da sta v Turčiji tako demokratični sistem kot tudi načelo o laičnosti države, ki je ločena od islama (99% prebivalcev je muslimanske vere) dovolj utrjena, je svetovna javnost prav zaradi prej navedenih dejstev zaskrbljena.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

KAKO BEDNO LOČEVANJE MRTVIH

Res, kako bedno ločevanje mrtvih so si privoščili tržaški desničarski krogi ob dnevu vseh svetih! Z velikim poudarkom so odklonili počastitev naših bazoviških žrtev in s spremnimi izjavami dokazali pomanjkanje vsakršnega človeškega in ne nazadnje tudi demokratičnega čuta. Ločevanje mrtvih na tiste prave oziroma tiste neprave je v bistvu nekaj nezaslišanega in presega vsako in vsakršno mejo. Lahko bi rekli, da zagotovo ni krščansko zadržanje in po vsej verjetnosti niti ateistično, saj sta čut za minljivost človekovega življenja in sočutje do prizadetih svojcev lastna tudi neverujočim. V območju krščanskega izročila pa si prezira do teh ali onih mrtvih res ne bi smeli privoščiti. Tisti, ki so od nas odšli, živijo neko drugo, prav gotovo višje življenje, kot ga živimo tukaj na zemlji z nenehnimi medsebojnimi borbami zdaj v tem zdaj v onem imenu. Predvsem pa duhovno utelešajo spravo in pomiritev v najvišjem pomenu besede, in če le nismo preveč zaprtega srca, razumemo, da je prav ta spravnost še kako dobronamerno sporočilo človeku, ki s svojimi večnimi zamerami do bližnjega pomiritev tako težko dosega - o tem pričata starejša in novejša zgodovina. Zato je spoštovanje vseh mrtvih slej ko prej tisti osnovni temelj človečnosti, brez katere je v nevarnosti vsakršna oblika sožitja in miroljubnosti tukaj in kjer koli na svetu. Spoštujmo torej mrtve, ker, če ne bomo spoštovali mrtvih, bomo žive toliko manj.

Upravičeno se zato nad bazoviškim dnevom vseh svetih lahko globoko zamislimo, globoko se lahko zamisli ves tukajšnji obmejni prostor, ne nazadnje tisti njen del, iz katerega ločevanje mrtvih prihaja. Končno gre tudi za nespoštovanje druge, v tem primeru slovenske narodnosti. To pa pomeni, da gre za dokazano nevarne občutke večvrednosti enega naroda nad drugim, in vsi dobro in predobro vemo, kam je pripeljala tovrstna večvrednost na račun tako imenovanih manjvrednih. Zato spoštujmo vse mrtve, da ne bi kdo spet slučajno zapadel v že zaužito skušnjavo in ponovno hotel spodkopavati sožitje in vrednote skupnega življenja v krajih, v katerih živimo. Delovanje zoper mirno skupno življenje namreč nima in ne more imeti nikakršne prihodnosti, ker ni mogoče verjeti, da bi si kdo zares želel vrnitev težkih časov preteklosti, za katere iskreno upamo, da se ne bodo nikdar več ponovili. Da je delovanje v smeri nespoštovanja drugega res povsem protinaravno in izsiljeno, priča "utemeljitev" ignoriranja bazoviških žrtev. Te naj ne bi bile žrtve, ampak predhodniki terorizma. In prav ta utemeljitev potrjuje odsotnost vsakršne srčne kulture, saj namenoma potvarja usodna zgodovinska dejstva: v času bazoviške likvidacije je pohod na Rim že obrodil svoje sadove, vse stranke razen ene same so bile razpuščene, diktatura je bila torej trdno v sedlu in še kako na delu. Žrtev je bilo ogromno in zato se jih vseh spominjajmo spoštljivo, to bo najlepša popotnica za našo mirno in srečno prihodnost.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
34170 **GORICA**, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 532 052
FAX 0481 548 808
E-MAIL **gorica@noviglas.it**
34133 **TRST**, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL **trst@noviglas.it**

UPRAVA
34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL **uprava@noviglas.it**
www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;
PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949
POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA 42 EVROV, SLOVENIJA 46 EVROV,
INOZEMSTVO 62 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 83 EVROV
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

UREDNIŠTVO V GORICI IMA NOVI ŠTEVILKI ZA TELEFON IN FAX:
telefon: 0481 532052 / fax 0481 548808

INTERVJU / GABRIJEL DEVETAK

"ZNANJE POVEZOVATI S PRAKSO"

JURIJ PALJK

Prof. dr. Gabrijel Devetak je bil dolga leta naš stalni sodelavec, saj je pisal za nas dobre zapise iz sveta gospodarstva in o novih knjigah, ki se nanašajo na gospodarstvo, ustvarjalnost, mednarodno sodelovanje in novosti tržnega gospodarstva. Gabrijel Devetak je univerzitetni profesor, je avtor petih samostojnih strokovnih knjig in učbenikov za fakultete in visoke šole. V soavtorstvu pa je izdal šest zanimivih in praktičnih strokovnih knjig. Nanj se obračajo podjetniki in obrtniki za marketinške in razvojne nasvete. Veliko truda vlaga v mentorstvo za visoko strokovni in univerzitetni študij pri pisanju diplom, magistrskih in doktorskih nalog. Je nosilec diplome oziroma veščaka za upravljanje in ravnateljevanje (Expert in Governance and Management) pri Zvezi ekonomistov Slovenije ter stalni sodni izvedenec in cenilec za inovacije in marketing pri Ministrstvu za pravosodje RS. Za ustvarjalno delo je prejel več pomembnih priznanj. Pred kratkim je izšla s sodelovanjem oz. v soavtorstvu njegova najnovejša strokovna - znanstvena knjiga, ki obravnava Marketing izobraževalnih storitev. Koncem oktobra je knjiga bila predstavljena v ljubljanskem Cankarjevem domu, dne 8. novembra, ob 10. uri pa bo predstavljena na Mestni občini Nova Gorica. V zvezi s tem smo obiskali prof. Devetaka in mu zastavili nekaj praktičnih vprašanj.

V naslovnici knjige vidimo, da je poleg vas zabeležen dr. Goran Vukovič. Ali nam lahko poveste, kakšno je bilo vaše sodelovanje in kako je prišlo do izida knjige?

Pred dvema letoma je Goran Vukovič doktoriral na temo Marketinški pristop k izobraževanju in sem mu bil mentor za področje marketinga. Sredi letošnjega leta je Goran izrazil željo, da bi skupaj izdala knjigo. Želja se je uresničila; knjiga je pred kratkim izšla in sem vanjo vključil dve poglavji njegove doktorske disertacije, kot je v knjigi označeno. Vsebino knjige je bilo potrebno oblikovati tako, da zajame načine uspešnega pristopa k izobraževanju na najrazličnejših področjih. Prav teorija in praksa marketinga zagotavljata uspeh, če znamo prisluhniti potrebam trga in oblikovati take izobraževalne programe, da osrečijo ustrezen segment povpraševalcev po izobraževalnih storitvah. V svetovnem merilu je težnja za vseživljenjsko izobraževanje. To je zajeto tudi v tej knjigi in prikazano z najrazličnejših zornih kotov. Marsikdo je svojčas mislil, da z upokojitvijo zaključuje življenjsko kariero in bo jesen življenja preživel po gostilnah, na zapečku, ne da bi se umsko angažiral, izpopolnjeval in morda na novo pristopil k novim oblikam učenja tistih predmetov, ki ga najbolj veselijo. Kot vemo, se doma in v svetu posveča velika pozornost tako imenovanim "tretjim univerzam", katere obiskujejo starejše osebe, zlasti tiste, ki so že upokojene. O tem je govor v devetem poglavju omenjene knjige.

O vaši knjigi so vaši univerzitetni kolegi dejali, da je prvi celovit prikaz trženja izobraževalnih storitev v slovenskem prostoru. Nam lahko razložite, za kaj gre?

Glavni strokovni recenzent knjige je bil prof. dr. Vekoslav Potočnik z Ekonomske fakultete v Ljubljani, ki ga uvrščamo med vodilne in najpomembnejše strokovnjake trženja oziroma marketinga v Sloveniji. Bil je dve mandatni dobi dekan omenjene fakultete in ima bogate ter dolgoletne izkušnje tudi v gospodarstvu, zato je avtoritativno podčrtal v njegovi recenziji, da je ta knjiga prvi celovit prikaz problematike trženja izobraževalnih storitev v slovenskem prostoru in bo nedvomno koristen pripomoček vsem, ki jo bodo uporabljali, bodisi kot študijsko gradivo ali v praksi. Ocenil je, da po strokovni plati je knjiga pripravljena izjemno kakovostno, po obsegu pa zdaleč presega podobna tuja dela, ker knjiga poglobljeno prikazuje problematiko izobraževalnih storitev in je to največji prispevek. V knjigi so celovito zajeti filozofija in praksa marketinga, njegove najnovejše metode in marketinški splet za storitve, strategija, benchmarking, elektronsko poslovanje, intelektualna lastnina, ugotavljanje zadovoljstva odjemalcev itd.

Potrebno je pridobljeno znanje povezati s prakso in s sodelovanjem z najboljšimi kolegi, po možnosti zastaviti srednjeročno in dolgoročne projekte.

Po bežnem prebiranju knjige in potem, ko smo si ogledali kazalo in zgradbo knjige, lahko zapišemo, da vas odlikuje enostaven slog pisanja, ki je jedrnat in praktično podkrepljen. Zakaj tako?

Tako kot v ustvarjalnosti tako tudi na tem področju govorimo, da, bolj kot je zadeva enostavno in razumljivo podana, bolj je genialna oziroma razumljiva. Izhajam iz gospodarstva, magistriral in doktoriral sem ob delu. Zato mi je uspelo povezovati teorijo in prakso in pisati v razumljivem ter praktičnem slogu za ustrezen krog podjetnikov, managerjev, študentov, obrtnikov itd. S tem pa ni nujno, da me vsi že s prvim branjem razumejo in si zapomnijo moja izvajanja oziroma modele, načine podajanja tvarine, rešitve in drugo. Marsikateri, ki se poglobi v moja objavljena dela, zna ceniti razumljiv način obravnave določene tematike in le-to izkoristiti za lastno vsakdanje delo, prakso, razvoj in druga področja gospodarjenja. Dolgoletno publiciranje, predavanje in 40-letno angažiranje na odgovornih vodilnih in vodstvenih delih v gospodarstvu, me je izoblikovalo po značaju, delavnosti, ustvarjalnosti in seveda tudi po izvirnem načinu podajanja snovi tako v pisni kakor govorjeni obliki. Strokovnjake na našem področju ocenjujejo po številu bibliografskih registriranih objavljenih enotah. Sam jih imam nad 600, kar je svojevrsten uspeh in rekord na fakulteti, ki mi vodi tako imenovani COBIS.

Večkrat radi rečemo, še posebej Slovenci, da je danes prav znanje glavna dobrina ter bogastvo in je torej še kako pomembno, da se mladi ljudje učijo in znova učijo. Kaj bi vi dodali k temu?

V knjigi sem med drugim zapisal, da je v izobrazbi, znanju, izkušnjah in volji moč posameznika, organizacije, podjetja, skupnosti in celotne družbe. Zato ni odveč priporočati mlajšim in starejšim občanom, da čimveč vlagajo v izobraževanje oziroma znanje, ne glede na starost, delovno mesto in druge okoliščine. To velja toliko bolj, ko bo Slovenija polnopravna članica Evropske unije in bodo prišli znanje, izkušnje in praksa toliko bolj do izraza v izrednem konkurenčnem boju. Uspeli in obstali bodo le uspešni podjetniki, managerji, posamezniki in tiste organizacije, ki obvladajo inoviranje dela in sredstev ter se znajo vključevati v mednarodne tokove znanosti in tehnike. Ni dovolj imeti znanje in se bahati s kakršnokoli fakultetno in podobno diplomo. To je le osnova za nadaljnje uspešno delo, obvladovanje gospodarskih, razvojnih in drugih problemov. Potrebni so še volja, pogum in čestokrat nekaj sreče, da človek doseže tisto, kar si želi in že v mladosti zastavi kot cilj dela in življenja. Po končanem šolanju (poklicnem, srednješolskem, visokošolskem, univerzitetnem itd.) je potrebno pridobljeno znanje povezati s prakso in s sodelovanjem z najboljšimi kolegi, po možnosti zastaviti srednjeročne in dolgoročne projekte. Prav v timskem delu se odraža uspeh, lajšajo se finančne in druge težave.

Za Slovence, ki živijo v Italiji in Avstriji, bo polnopravno članstvo v EU v več pogledih koristno, perspektivno in v zadovoljstvo vseh tistih, ki bodo znali prisluhniti skupnim interesom.

Ste profesor na več visokošolskih zavodih v Sloveniji. Kje vse poučujete?

S predavanji za redne študente sem nastopil na Univerzi v Ljubljani - na Biotehnični fakulteti že pred 24 leti. Nadaljeval sem na Univerzi v Mariboru - na Ekonomsko poslovni fakulteti v Mariboru in Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, kjer sem bil nosilec in predavatelj za marketing, kakor tudi za politiko inovacij. Ko je bila ustanovljena Visoka šola za management v Kopru, so me povabili že na samem začetku za nosilca in predavatelja trženja. Tudi na Politehniki v Rožni Dolini sem nosilec in predavatelj marketinga. Rad prihajam samo tja, kjer me iskreno vabijo, in tja, kjer cenijo moje izkušnje in znanje; v takih okoljih se dobro počutim. V zvezi s tem rad napišem in preštudiram letno več zahtevnih ekspertiz s področja inovacij in marketinga. Ko mi čas dopušča, pišem strokovne in znanstvene prispevke za domače in tuje medije oziroma revije.

Ker se že več let ukvarjate s trženjem, marketingom po angleško, bi bilo prav, da nam poveste osnovne značilnosti in zahteve današnjega trženja na svobodnem tržišču.

Bistvo filozofije in prakse marketinga je v tem, da izhajamo iz plačilno sposobnega povpraševanja. Na osnovi tega oblikujemo, razvijamo, proizvajamo in prodajamo tiste izdelke in storitve, ki jih sprejme plačilno sposobni kupec ali odjemalec. K temu je potrebno dodati še poprodajne usluge oziroma storitve (servis) in slediti razvoju tehnike, tehnologije, povpraševanja in sodobnim metodam marketinga ob spremljavi globalizacijskega načina poslovanja. Poudariti velja nujnost stalnih vlaganj v razvoj tehnologije, novih izdelkov, novih postopkov, kadrov in seveda motivacije in stimulacije vseh zaposlenih, da bi tako zadovoljevali kupce ali odjemalce in ob tem dosegali ustrezen dobiček za nadaljnji razvoj podjetja. Ta dejstva veljajo toliko bolj v tem obdobju, ko preplavljajo evropsko tržišče ceneni in konkurenčni produkti z Daljnega vzhoda in od drugod.

Bo vstop Slovenije v Evropsko unijo prinesel veliko dobrega Sloveniji in tudi nam, Slovencem, ki živimo v Italiji?

Slovenija je bila dolga leta sestavni del velike Avstro-Ogrske. Po prvi svetovni vojni je pač razpadla, oblikovala se je Kraljevina Jugoslavija. Primorski del pa je dobila Italija, tako da je v primorski mentaliteti zaznati prvine avstrijske in italijanske miselnosti, kar je po eni strani dobro. Prav to nam bo lahko koristilo pri poslovanju v Evropski uniji, ko bo Slovenija polnopravna članica. Sicer pa so uspešna slovenska podjetja znala vzpostaviti gospodarsko sodelovanje že v bivši Jugoslaviji in jim je bilo po osamosvojitvi Slovenije lažje osvajati nova tržišča v industrijsko razvitem svetu. Razumljivo, da bo polnopravno članstvo Slovenije v EU za marsikoga pravi izziv za osvajanje novih kupcev na velikem evropskem trgu. Marsikateri podjetnik, obrtnik ali manager pa bo propadel, če ne bo pravočasno obvladal nove veščine sodobnega poslovanja, kjer je ključnega pomena marketing ali trženje. Za Slovence, ki živijo v Italiji in Avstriji, bo polnopravno članstvo Slovenije v EU v več pogledih koristno, perspektivno in v zadovoljstvo vseh tistih, ki bodo znali prisluhniti skupnim interesom.

Zanima nas tudi, kaj menite o tem, da se na vse svobodnejšem in globalnem, svetovnem torej, tržišču dogaja predvsem to, da nekateri postajajo vedno bolj bogati in drugi tudi zato vedno bolj revni, kot nas tudi zanima, zakaj je v vedno bogatejši zahodni družbi manj denarja za socialne storitve, za socialno varnost?

Že naši dedje so govorili "denar dela denar". K temu bi dodali, da siromaštvo prispeva k večjemu siromaštvu, če država ne zna prisluhniti ustrezni regulaciji in objektivno obdavčevati gospodarstvo oziroma posameznike. V bivši Jugoslaviji, ko je bil enopartijski samoupravni sistem dela in poslovanja, je bila prisotna uravnilovka. Inovatorji, uspešni podjetniki in obrtniki so bili zapostavljeni. Kljub temu da je bilo v Ustavi in drugih zakonih podčrtano plačilo po delu in rezultatih dela, je bila bivša Jugoslavija država, ki ni omogočala posameznikom podjetniškega vzpona, nagrajevanja po doseženih rezultatih. Sicer pa o tem naj pišejo sociologi.

Vzgoja in izobraževanje je pomembna prvina vsakega naroda. Zato je stremeti za tem, da bi veliko vlagali v ta namen.

Morda za konec še nasvet mlademu človeku.

Vzgoja in izobraževanje je pomembna prvina vsakega naroda. Zato je stremeti za tem, da bi veliko vlagali v ta namen. Mirenski dekan msgr. Oskar Pahor nas je pri verouku učil, da se začne vzgoja otroka 20 let pred rojstvom. To pomeni, da morata biti zakonca, že predno se jim otrok rodi, ustrezno vzgojena. Morda ne bo vsak razumel teh misli, vendar dejstva kažejo, da so že francoski filozofi pravilno razmišljali in svetovali ustrezen način vzgoje in izobraževanja. Mladina je podvržena številnim omamam, ki jo lahko zapeljejo na stranpota, kljub temu da ima dobre in vzorne starše. Zato mlademu človeku priporočam, da spoštuje starše, učitelje, vzgojitelje in upošteva njihove nasvete ter se pripravlja že v mladosti na poklic in bodoče delo. Potrebno je spremljati sodobne svetovne trende razvoja na vseh področjih in se osredotočiti na tisto panogo ali temo, ki mladega človeka najbolj pritegne in ga bo v nadaljevanju osrečilo tako, da bo s tem preživel sebe in bodočo družino. Priporočljivo je obvladovanje informacijsko komunikacijske tehnologije, elektronskega poslovanja in poznavanja osnov managementa ali drugih veščin za vsakdanje praktično delo. Vsekakor je pomembno, da ima mladina veselje in ljubezen do šole, učiteljev, študija, kakor tudi do poklica, za katerega se je oziroma se bo odločila. Potrebna bo tudi kakšna ekskurzija v tujino in nekaj prakse v industrijsko razvitih državah. Pridobljeno znanje pa bo potrebno sproti oplajati z novimi trendi razvoja, dosežki znanosti in tehnike ter tako pomagati sebi in družbi za lepšo in srečnejšo prihodnost.

IZJAVA SLOVENSKIH ŠKOFOV PRED VOLITVAMI

"ZA SLOVENIJO UPANJA"

Vse bliže je dan, ko bodo v Sloveniji volili predsednika republike, župane in občinske svétnike. Ob tej priložnosti se slovenski škofje, odgovorni za prihodnost svete vere in krščanskih vrednot v našem narodu, obračajo na vernike in vse ljudi dobre volje ter jim polagajo na srce naslednje misli.

1. Kot državljani in kristjani imamo dolžnost, da se volitev udeležimo. S tem pokažemo, da je ta država naša in da smo zanjo soodgovorni. Z udeležbo na volitvah pokažemo, da nam ni vseeno, kakšno je politično, gospodarsko, socialno in duhovno stanje v naši deželi. Z glasovanjem za poštene in sposobne kandidate odpiramo nove možnosti resničnega napredka države in naroda.

2. Koga naj izberemo za predsednika oziroma predsednico države? Kakšnega človeka potrebujemo za to najvišjo državno funkcijo?

Na mesto prvega državljana Slovenije izberimo človeka z jasnim državniškim čutom in visoko moralno zavestjo, človeka, ki bo predsednik (predsednica) vseh, ker bo zastopal skupne vrednote, na katerih temelji naša država. Izvolimo človeka, ki bo predsedniško funkcijo opravljal s takim dostojanstvom, da bo ob njem rasel tudi ugled funkcije same. Človeka z jasno vizijo Slovenije, ki bo zastavil svojo čast za spoštovanje svobode slehernega državljana, za enakopravnost vseh pred zakonom, za pravičnost in poštenost na vseh področjih življenja. Človeka, ki bo s svojim delovanjem ustvarjal ozračje strpnosti in medsebojnega razumevanja in se bo zavzel za spoštovanje vesti in verske svobode v šoli, za resnicoljubno in nepristransko obveščanje javnosti, za varovanje človeškega življenja od spočetja do naravnega konca, za zaščito družine, ki je edino pravo jamstvo za prihodnost naroda. Skratka, človeka, ki se bo zavzemal za bolj žlahtno, bolj pravično in kulturno Slovenijo, za bolj sproščeno in radostno deželo z manj samomori in zasvojenostmi, za bolj solidarno družbo z manj socialnimi razlikami, za narod, ki bo bolj odprt za življenje, za Slovenijo upanja.

3. Prav tako so za našo prihodnost pomembne krajevne volitve županov in občinskih svétnikov. Tu je odločitev mogoče lažja, ker so kandidati bolj znani. Vsekakor si kaže osvežiti zavest odgovornosti z naslednjimi besedami blaženega Antona Martina Slomška: "Odprite oči, oglejte si in dobro premislite, koga boste volili. Izvolite si može po Božji volji, modre in pravične. Ne izbirajte jih po njihovih sladkih obljubah, zakaj kdor preveliko obeta, malo izpolni. Izberite si može po njihovih dosedanjih delih. Volite modro, izvolíte dobro!"

S to željo in v tem upanju Vas iz srca pozdravljamo v Jezusu Kristusu. Njemu čast in slava vekomaj. Amen.

VAŠI ŠKOFJE

KOLIKO JE EVROPA KATOLIŠKA?

PO 7. OKTOBRU

7. oktober je sicer navaden dan, kot toliko drugih, vendar je za Evropo pomemben. Na ta dan 1571. leta se je končala znana bitka pri Lepantu med Turki in mornarji iz evropskih krščanskih narodov. Pri tej bitki ni šlo za spopad med islamom in krščanstvom, čeprav je ta bil, ampak mnogo važnejša je ugotovitev, da je šlo za obrambo identitete Evrope, ki se bistveno prepozna prav po krščanstvu.

Na to sem pomislil ob zanimivem tržaškem dogodku, ko je bila v Trstu, 20. septembra, podeljena nagrada "Liberal Trst - 2002" kardinalu Josipu Ratzingerju, prefektu Kongregacije za verski nauk. Nagrado so utemeljevali s tem, da si kardinal prizadeva (in s tem celotna Katoliška Cerkev), predvsem s svojim nastopom in pisanjem, da naj bi se novonastajajoča evropska ustava izrecno (!) sklicevala na krščanske korenine, ki so bistvene za staro celino.

V govoru, ki je ob tej priložnosti sledil, je kardinal predvsem govoril o odnosu med vero in politiko. Politiko bi moral voditi normalni razum. Lahko pa se zgodi, da razum zaide s poti, kar se je dogodilo v zadnjem zgodovinskem obdobju z raznimi totalitarizmi, ki so okrvavili 20. stoletje... Niti danes nismo varni pred takšnimi patologijami... Opozoril je tudi na nevarnost mitizacije napredka, znanosti in napačnega pojmovanja svobode. Ko moralni razum izgubi kompas, ga lahko preusmeri vera. Ne v smislu, da bi ga nadomestila, ampak v smislu, da mu zopet pomaga na pravo pot... To je tudi eden od pomenov Kristusove smrti na križu kot tudi žrtvovanja mučencev zadnjega stoletja.

Različni referati in debate, ki so se zvrstile ne samo ob podelitvi, ampak tudi pozneje, so z različnih zornih kotov osvetlile in dopolnile kardinalove misli.

Zastavlja se vprašanje: "Koliko je Evropa še katoliška? Koliko ima Cerkev v Evropi še vpliv? Koliko se člani Cerkve še držijo moralnih načel in moralnih norm, ki jih oznanja Cerkev?" Pa še bi lahko našteval vprašanja. Veliko odgovorov na to dobimo prav v kardinalovi knjigi, ki je izšla že leta 1968 z naslovom *Einfürung in das Christentum - Uvod v krščanstvo*. Celo danes lahko zasledimo posamezne odstavke iz te knjige v cerkvenih dokumentih. Verjetno ne iz spoštovanja do avtorja, ampak iz pomena, ki ga imajo in ga bodo še imele.

Prisotnost kardinala Ratzingerja v Trstu in podelitev nagrade nas tudi seznanja, da se v Evropi zavedajo, da civilizacija stare celine tone in da jo istočasno prepleta druga civilizacija, ki je evropski psihi tuja, je pa za koga lažja, za nekatere pa radikalnejša. To zadnje se zlasti zapaža pri evropskem islamu, na kar se velikokrat pozablja.

AK

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

IDEALIZACIJA IN ŽIVLJENJSKA CELOSTNOST

Opažamo, da duhovni pomen različnih življenjskih razsežnosti v zakonu, kot so npr. odnosi, otroci, spolnost, razkriva to, kar je navsezadnje njihova najgloblja resnica, to je zakramentalnost.

Zakramentalna razsežnost v življenju govori o božji prisotnosti v vsakdanu, v našem primeru v vsakdanu zakonskega para v njunih medsebojnih odnosih, v vzgoji otrok, v njunih najbolj intimnih trenutkih.

Postaja čedalje bolj jasno, da izven izkustveno-duhovnega dojemanja takšno razmišljanje o spolnosti, o otrocih, o zakonskem življenju (nanašam se na prejšnje rubrike) postane lahko dvoumno in zavajajoče, ker takšno dojemanje lahko vodi v neki brezmejni idealizem, ki se hkrati more preleviti v malikovanje v smislu neke poduhovljene sublimacije, ki nima nobene zveze z zdravim jedrom krščanskega odločanja v življenju.

Posledično pa se zakonski par lahko znajde v velikem razočaranju, ker neprimernost, realnost v smislu oddaljenosti življenja od pristne duhovne izkušnje potisne človeka v takšno malodušje, da zakonec sam pri sebi prizna, da so to le krasne ideje, nemogoče pa jih je tudi konkretno živeti. Koliko ljudi se je oddaljilo od krščanstva tudi zaradi tega!

Idealizacija pomeni si dejansko ustvariti nek idejni vzor, ker je pač lepo tako misliti, da bi tako bilo; vendar se zdi, da potem življenje gre v drugo smer. Zato še tako lepe ideje kažejo na razdvojenost lepih misli med tem, kar dejansko živim, in tem, ko človek zapade v naturalističen pogled, predvsem na najbolj delikatno razsežnost v zakonskem življenju in nasploh pri ljudeh: to je spolnost.

To pa je tudi že stvar današnje zahodne kulture, ki nam narekuje to: živi vse, kakor ti "paše", ker je vse naravno.

Pri tistih zakoncih, ki želijo resno živeti svoje krščanstvo, seveda nemalokrat srečam dvome in pomisleke ter zadrego, kako pristno živeti svojo krščansko izbiro ob vsem tem, kar smo do sedaj povedali. V naši prevladujoči kulturi živimo zelo močno razdrobljenost oziroma nepovezanost različnih ved in strok. Psiha človeka je obravnavana posebej, telo posebej, duh posebej, spolnost posebej itd. Človek skratka ne more zaznati sebe na harmoničen način, ampak zaradi prevladujočega kulturnega toka "po koščkih". Vse to se seveda odraža tudi v zakonskem življenju in povzroča nemalo težav.

V krščanstvu je vse, kar je pristno človeškega, "polnopravno" del življenja. Krščanska pedagogika v luči božjega razodetja želi pripeljati človeka do te življenjske celostnosti in harmonije med duhom, duševnostjo in telesnostjo.

Pot do tega cilja ni romantična, nasprotno: to je pot, ki gre skoz smrt in vstajenje. Pot zakonske ljubezni pozna težave, zadrege, nerazumevanja, tišino in žalitve. Toda prav ljubezen, tudi v svoji spolni razsežnosti, nas more prepričati, da umreti silam, ki nasprotujejo celostni rasti posameznika v zakonu, rojeva občestvenost in luč, ne pa temo. Kristus nam je v tem vsem luč.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

32. NAVADNA NEDELJA

"Blesteča in neugasljiva je modrost" (Mdr 6, 12).

"Vate sem se zamaknil v svetišču, da bi uzrl tvojo moč in tvojo slavo" (Ps 63, 3).

"Če namreč verujemo, da je Jezus umrl in vstal" (1 Tes 4, 14).

"Resnično povem vam: Ne poznam vas! Bodite torej budni, ker ne veste ne dneva ne ure" (Mt 25, 12-13)!

Božja beseda zadnjih nedelj v cerkvenem letu nas ne misli strašiti s smrtjo, čeprav govori o svetu, ki mineva (1 Kor 7, 31). Govori o koncu vekov, ki prihaja (1 Kor 10, 11). Prihaja pa po točno določenem Božjem sklepu, da se razodene tisti svet, ki ga vse stvarstvo željno pričakuje. Pričakujemo končno odrešenje svojega telesa, vstajenje od mrtvih (Rim 8, 11. 23).

Pričakujemo Jezusa v slavi. Tudi pri vsaki sv. maši vzklikamo: "Tvojo smrt oznanjamo, Gospod, in tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi!". Po očenašu pa molimo: "Polni blaženega upanja pričakujemo prihod našega Odrešenika Jezusa Kristusa". Evangelist Janez zaključuje Razodetje-Apokalipso z vzklikom: "Amen, pridi, Gospod Jezus! Milost Gospoda Jezusa naj bo z vsemi!" (Raz 22, 20-21). Mučenci vseh časov, tudi tisti v stari zavezi, kot npr. Makabejski bratje z materjo vred, so se veselili strahot križa, a ne zaradi trpljenja, marveč zaradi nedopovedljive sreče, ki jih je čakala po križu (2 Mkb 7, 9.11.14.29.36). Zaradi Jezusovega križa so zlasti vzhodni cerkveni očetje imenovali križ kar slava!

Do II. vatikanskega koncila se je gotovo preveč poudarjala Božja jeza nad grešnim človekom in nad grehom sploh. Še posebej pri pogrebih je moral nekoč duhovnik, četudi brez posluha, peti "Libero", kar je ustvarjalo še večjo črnoglednost ob misli na smrt in mrtvega človeka v krsti. Po koncilu je prišla na dan bolj teološko stvarna resnica, da je smrt "použita v zmagi" (1 Kor 15, 54). Zaradi tega naj se poje hvala Jezusu, ki je smrt uničil in smo zato že odrešeni, smo Gospodovi, čeprav še ne dokončno, ker še nekaj časa trpimo in umiramo.

Ljudje, še posebej kristjani, moramo budno pričakovati prihod našega Gospoda. To pričakovanje pomeni življenje po zapovedih ljubezni. Naj ne bo jalovo vzklikanje: "Gospod, gospod, odpri nam!" (Mt 25, 11), ker takih nas Jezus ne pozna (Mt 25, 12). Budnost pomeni tudi molitev-razgovor z Bogom. Pomeni dobra dela. Budnost je modrost. Je podoživljanje tega, kar apostol Pavel na kratko in jedrnato zapiše v najstarejšem novozaveznem pričevanju o veri v Jezusovo vstajenje, namreč: "Verujemo, da je Jezus umrl in vstal" (1 Tes 4, 14).

Nanaša se namreč na nas in na naše vstajenje in poveličanje v slavi. Kristus je namreč umrl in vstal zaradi nas in našega zveličanja. To praznujemo, tudi med tednom, pri vsaki daritvi sv. maše. Pri njej čujemo zbrano vsaj pol ure. Molimo, pojemo, pri nekaterih delih maše stojimo ali klečimo, sede poslušamo Besedo o vstajenju, govorimo z Gospodom, ki smo ga zaužili pod podobo kruha in vina. Smo že notri, v svatovski dvorani, medtem ko je Jezus zaspane, brezbrižne svate, ki so bili povabljeni, a so prepozno šli iskat olje za svetilko vere, kratkomalo odpisal s tremi besedami: "Ne poznam vas!" (Mt 25, 12).

Že praznovanje Velike noči enkrat na leto nas vabi k bedenju od velike sobote zvečer na nedeljo ponoči. Nekateri meniški redovi pa vsak dan čujejo tudi ponoči, ko vstajajo k molitvi in postu, da za vse prosijo in pojejo k vstalemu Zveličarju v pričakovanju prihoda našega Gospoda. Vzhodni kristjani obhajajo Veliko noč od velike sobote od 22. ure do pol petih ali celo do petih zjutraj z mogočnim petjem. Tako pričakajo "rojstvo" nove zvezde danice, Kristusa, Gospoda življenja. Pozdravljajo pa se takole: "Kristus je vstal! Zares je vstal!".

A Jezus pričakuje tudi od nas zavzetost za zaspane kristjane. Vabi nas k molitvi in delu zanje, da ne zamudijo večne svatbe. Po naših škofih je določil tozadevno nalogo za tri leta, z geslom "Posredovati evangelij svetu, ki se spreminja". Za obdobja 2002/2003, za prvo leto, se nam postavlja vprašanje in preverjanje: "Kako naše farne skupnosti in cerkveni krožki nudijo/oznanjajo vero", in "Kaj bomo naredili v ta namen"? Kaj in kako bomo prikazali in živeli vero z otroki in mladimi, ki se pripravljajo na prejem prvih sv. zakramentov? Kaj bomo nudili zaročencem, kaj odraslim na splošno in po načrtu? To je prelepa naloga za župnije in dekanije, kot so: zakonske skupine, skavti, dobrodelnost, obisk bolnikov, svetopisemske skupine, obhajilo bolnikom, ki ga nosijo usposobljeni laiki, vodenje župnijske pisarne, priprava na nedeljsko bogoslužje, cerkveno ljudsko in zborovsko petje idr. Vse to nam priporoča naša vera, ki nam ponavlja: "Kristus je vstal! Vstali bomo tudi mi!", če bomo delili srečo z drugimi, kakor sv. Martin svoj plašč.

450 LET V VEČNEM MESTU

JUBILEJ ZAVODA GERMANIK

JAKOB MÜLLER

Od 26. do 28. oktobra je v Rimu praznoval 450-letnico ustanovitve sloviti Collegium Germanicum et Hungaricum, papeški zavod, v katerem je svoja študijska leta preživelo 7500 duhovnikov in drugih katoliških intelektualcev s področja nekdanjega Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti. Njegovo ustanovitev je leta 1552 v rimski cerkvi sv. Evstahija razglasil sv. Ignacij Lojolski, ustanovitelj Družbe Jezusove (jezuitov). Med nekdanjimi gojenci Germanika so 3 svetniki, 5 blaženih, med njimi kardinal Hrvat Alojzij Stepinac, (Zagreb), 3 živeči kardinali: F. König (Dunaj), Karl Lehmann (Mainz) in Franz Wetter (Speyer), 9 živečih nadškofov, 7 škofov in 5 pomožnih škofov.

Na slavnostni akademiji na sedežu Germanika je zgodovino zavoda predstavil Peter Walter, o pričakovanjih škofov glede izobrazbe duhovnikov je govoril kardinal Karl Lehmann, o izobraževanju duhovnikov v kontekstu sodobnosti pa je razmišljal dr. Hermann Josef Pottmeyer.

Pred vsakim predavanjem je bilo "biografsko poročilo" o osebnih izkušnjah in vizijah enega od nekdanjih gojencev Germanika. Prvi je o svojih študijskih letih in duhovniškin praksi poročal Slovenec dr. Franc Šuštar, nekdanji rektor ljubljanskega semenišča in sedanji dekan dekanije Grosuplje (Slovenija). V svojem poročilu je poudaril katoliško univerzalnost in individualno, osebno dimenzijo pastoralnega delovanja, temelječo na ignacijansko razumni preudarnosti in vraščenosti v vsakdanjo pastoralno stvarnost.

V Germaniku je svoja študijska leta kot gojenci oz. mlajši bratje preživelo 900 še živečih germanikov iz 18 držav, med njimi tudi 25 Slovencev: iz ljubljanske škofije 19, iz koprske 3, iz mariborske 2 ter iz tržaške škofije 1: Viljem Žerjal, dolgoletni župnik župnije Občine in veroučitelj na slovenskih srednjih šolah, sedaj župnik v Rupi v goriški nadškofiji. Med znamenitimi slovenskimi germaniki je treba omeniti tri: dr. Alojzija Šuštarja, ljubljanskega nadškofa v pokoju, Vladimirja Kosa SJ, misijonarja revščine in profesorja filozofije na univerzi Sofija v Tokiu, in pokojnega goriškega nadškofa in kardinala dr. Jakoba Missia.

Pontificium collegium Germanicum et Hungaricum

Iz južnotirolske škofije Bozen-Brixen je bilo v Germaniku sedemnajst študentov, iz škofije Trident pa pet.

V CERKVI SV. MIHAELA NA GROSUPLJEM

MOZAIČNI TRIPTIH P. MARKA RUPNIKA

Umetnik in teolog p. Marko I. Rupnik SJ je sredi avgusta 2002 v župnijski cerkvi sv. Mihaela na Grosupljem (17 km jugovzhodno od Ljubljane) ustvaril nov mozaik. Na zadnji steni prezbiterija leta 1972 zgrajene župnijske cerkve je naredil čudovit mozaični triptih.

V osrednjem delu je upodobil zveličanega Jezusa Kristus, sedečega pred odprtim žrelom kraljestva mrtvih, ki ga ponazarja odprti gobec stripske dinozavrske pošasti. V njeno žrelo je Vstali zabil križ, ki smrti preprečuje skleniti čeljusti. S Kristusovim vstajenjem je kraljestvo Smrti namreč razpadlo. Rešujoča se Eva, mati vseh živih, prislanja glavo na Kristusovo srce, Adam, do pasu še v žrelu zla, pa se z obema rokama oklepa Odrešenikove levice.

Prizor, ponazarajoč eksistencialno dramo človeškega zemeljskega bivanja, je navdihnila himna Efrema Sinajskega iz 4. stol. po Kr.

Na desni strani triptiha je upodobljen nadangel Mihael, sicer z mečem opasani župnijski patron, ki z levico kaže na Odrešenika, na desni strani, ob krstnem kamnu, pa sv. Marija, z nogo dotikajoča se prve oltarne stopnice, vabi k tabernaklju in naprej k Sinu Odrešeniku.

Iz svetlobnega jaška, ki po sredini razpolavlja streho cerkve, sega v osrednji del triptiha darujoča Božja roka.

Za 64 m² velik mozaik v grosupeljski cerkvi je umetnik p. Rupnik z devetimi pomočniki in pomočnicami porabil 1000 ur, glavnih pet likov pa je pripeljal že narejenih iz Rima.

P. Marko I. Rupnik, avtor mozaikov v papeževi kapeli Odrešenikove Matere v Vatikanu, je v zadnjem obdobju razen grosupeljskega triptiha Jezus Kristus - Odrešenik Adama in Eve ustvaril tudi mozaike v Marijini kapelici v dolini Tamar pod Triglavom, v semeniški kapeli bogoslovja v Mariboru, v hišni kapeli doma za starejše občane v Črnem Vrhu nad Idrijo in mozaik Neiztrohnjeno srce na fasadi sedeža Prešernove družbe na Opekarski ulici v Ljubljani.

JAM

SVETNIK TEDNA

6. NOVEMBRA

SILVESTER ČUK

LENART, OPAT

Današnji godovnjak sv. Lenart ima na slovenskih tleh blizu 70 cerkva, kar priča o njegovi priljubljenosti med našimi vernimi predniki. Prve cerkve njemu na čast so nastajale v 12. stoletju, večina njih pa je bilo zgrajenih po 15. stoletju: sezidali so jih ljudje, ki so se srečno rešili iz turškega ujetništva, ker so se priporočili sv. Lenartu, zavetniku jetnikov. Iz njegovega življenjepisa bomo videli, s čim si je ta naziv zaslužil. Značilnost nekaterih cerkva sv. Lenarta je, da so opasane z verigo, skovano iz verig, ki so jih rešeni jetniki prinašali svetniku v dar. Ena takih cerkva stoji v Dolenjem Cerovem v Goriških Brdih. To opasanje z verigo pa ni le znamenje zahvale za rešitev iz jetništva, ampak je tudi ostanek prastarega obredja opasovanja, ki ga je poznalo že pogansko verovanje. Naš ugledni narodopisec dr. Niko Kuret razlaga, da so z opasovanjem "predvsem hoteli zavarovati vsak svet, posvečen prostor, v katerem je bila potem mogoča nemotena pobožnost". Potem navaja pričevanje pisatelja Frana Levstika, da je za (cerkveno) žegnanje v jugozahodni Sloveniji znan naziv "opasilo", ker je bil "nekdaj običaj, da so o taki priliki cerkev s svečami opasali".

Lenart je bil sin plemiške frankovske družine in deležen viteške vzgoje na dvoru kralja Klodvika. Kmalu je postal upoštevan kraljev svetovalec. Reimski nadškof sv. Remigij, ki je krstil kralja Klodvika, je tudi Lenarta poučil v krščanski veri, katere se je oklenil s tako ljubeznijo, da je bil po nekaj letih študija posvečen v duhovnika. Tedaj je neutrudno misijonaril na dvoru. Nadškof Remigij ga je posvetil v škofa, toda Lenart ni hotel sprejeti škofovskega sedeža, ki mu ga je ponujal kralj Klodvik, zato je zapustil Reims in se umaknil v samostan pri Orleansu. Že čez malo časa pa je samostan zapustil, ker se je hotel poglobiti v krščansko življenje kot samotni puščavnik. V tisti samoti je živel v skrajni spokornosti in premišljevanju. Glas o njegovem svetništvu je privabljal mnoge ljudi, ki so pri njem iskali nasveta in duševne pomoči. K njemu so se zatekali tudi okoliški kmetje, ki jim je pomagal z nasveti pri živinskih in kužnih boleznih. Nekateri so se naselili ob njegovi celici in tako je zrastlo samostansko naselje Noblac, v katerem je Lenart opravljal službo opata. Samostan je privabljal številne romarje, ki so pri svetniškem opatu iskali sveta in tolažbe. Največje zadoščenje mu je bilo, ko je mogel spreobrniti kakšnega zakrknjenega kaznjenca. Pri kralju je posredoval za neštete jetnike in dosegel, da so bili izpuščeni. Potem jim je priskrbel primerno zaposlitev bodisi pri krčenju zemlje, pri obdelovanju polja in na ta način ustvaril cela kmečka naselja, nekdanje kaznjence je obvaroval brezdelja in vrnitve v stare grehe.

Sveti Lenart je zavetnik jetnikov in običajno ga upodabljajo z razbitimi verigami, ker je mnogim nedolžnim jetnikom izprosil prostost. Časte ga tudi za zavetnika živine, zlasti konj. Umrl je leta 559 kot opat v Noblacu. Njegovo češčenje je v 12. stol. prišlo iz Francije v Nemčijo, zlasti na Bavarsko, od tam pa tudi k nam. Pri nas je sv. Lenart tudi vremenjak. Slovenski vremenski pregovor pravi: "Kakršno je vreme na Lenartovo, tako bo do Božiča."

Osebno ime Lenart je pri nas razmeroma redko, še redkejši sta obliki Leonard in Leonarda; skrajšana oblika imena Lenart je Narte.

PRIČEVANJE IZ SVETE DEŽELE

PISMO IZ IZRAELA (11)

TEREZA SREBRNIČ

Moj fotoaparat, žal, ne poveča veliko z malim objektivom. Vseeno pa zaznavam, ko se množica molivcev združeno priklanja proti vzhodu. Od začetka intifade 28. septembra 2000 ni več mogoče obiskati slavni mošeji na templjskem griču, če si tujec ali turist. To območje je pač za nas prepovedano! K sreči pa sem tam že bila in se nagledala lepot obeh svetišč, ki sta pač drugačni za nas kristjane. Nasmehnem se, ko se mi prikrade na dan spomin na to nekoliko posebno dogodivščino, na svojo naivnost, ko sem v prijateljski luči presojala muslimane, ljudi, ki so v službi v mošejah. A spoznala sem tudi drugo plat: nestrpnost, zasmeh in kanček zaničevanja do sebe kot predstavnice zahodne civilizacije.

Godilo se je nekako pred štirimi leti, ko je bilo življenje v svetih krajih še kar znosno, umirjeno. Po zaporednih, krajših bivanjih v Izraelu sem končno sklenila obiskati obe glavni mošeji: Omarjevo in El Aksa. Šla sem s prijateljico.

Po ozkih in temačnih uličicah arabskega predela starega Jezuzalema sva končno prispeli do vhoda, do velikih zelenih vrat, ki te vodijo na prostrano ploščad, na nekdanjo tempeljsko ploščad. Veliko dečkov se je po poti ponudilo, da naju bodo spremljali na obisk, a nisva sprejeli. Nekaj visokih stopnic in že sva bili tam - pred čudovito zlato kupolo - lepotico. Kar dih ti zastane ob pogledu nanjo in na obširen prostor.

Turistov se je kar trlo, veliko je bilo še italijanskih romarskih skupin. Plačali sva vstopnici po 30 šeklov, odložili obuvalo in torbo ter se podali izmenično na obisk Omarjeve mošeje. Ob vstopu vanjo me je zajel obupen zadah... seveda, vsi so v prostoru bosi in v taki poletni vročini. Na tleh na desetine mehkih preprog, po stenah živahni mozaiki, ki prikazujejo kite cvetja. Človeških podob ni, saj Koran to prepoveduje. Veliko je zlate barve, na tleh prevladuje rdeča. 56 barvnih oken dopušča medlo svetlobo. Popolnoma prevzeta stopam kot mesečna naprej v prostoru, ki je za mnoge svet. Ob stenah opazim vrsto knjig na policah. Prezrem debelo vrv, ki naj bi omejevala območje za tuje obiskovalce nemuslimane, ker je spuščena na tleh. Misel: imeti pravi Koran v arabskem jeziku v roki me nepremišljeno vodi do svetih knjig. Eno si že ogledujem, ko dobesedno in nepričakovano navali name skupinica dveh, treh čuvajev. Kot da sem zagrešila veliko grozodejstvo, mi zavpijejo, naj pustim knjigo, jaz "nevernica". Seveda to nemudoma storim in se začudeno sprašujem, kaj sem tako pregrešnega storila. "Vi se ne smete dotikati naše svete knjige - Korana!", se je glasil preteč in jezen odgovor. V hipu sem začutila ves prezir, zaničevanje, ki so ga deležni kristjani po svetu s strani islamskih skrajnežev. Spontano in mirno sem odvrnila: "Vi pa lahko kadarkoli vzamete v roke naše Sveto pismo, ni problemov!" Tisto navdušenje, občutek, da imamo z muslimani in judi skupno vero v enega Boga in se vsi opiramo na svete knjige - vse je splahnelo. Ostala je zaznava o prepadu, ki nas ločuje. Nadaljevala sem ogled: Mohamedovi relikviji, velika skala. Muslimanska tradicija pravi, da bodo na njej zabučale trobente ob vesoljni sodbi. Pod skalo pa se nahaja votlina, kjer naj bi molili kralja David in Salomon, prerok Elija in Mohamed. V bližini je "zbirališče duš", to je po muslimanski veri prostor, kjer naj bi se sestajale duše umrlih, ki čakajo na vesoljno sodbo. Za jude je skala vrh gore Morija, kjer naj bi Abraham daroval sina Izaka. Obenem naj bi se tudi prikazal angel kralju Davidu in mu oznanil konec Božje kazni za njegov greh. Prostor je torej nabit s pomembnimi dogodki, a zazdel se mi je prazen - kot muzej, ki nima nobene žive prisotnosti. Za nas kristjane naše cerkve hranijo Prisotnost, me je ogrel srečen občutek, in drobne večne lučke pričajo o tem. Ko si je prijateljica ogledovala Omarjevo mošejo, sem se sprehajala še po ploščadi, občudovala modre živobarvne plošče iz keramike, ki pokrivajo poslopje in enkratno arabsko arhitekturo s perzijskimi ter bizantinskimi vplivi. Zanimiva je tudi osmerokotna stavba s kupolo in tenkimi stebri iz marmoja **(na sliki)**, od koder naj bi odšel Mohamed v nebo, kjer mu je Alah izročil navodila za "prave vernike" musilame: o molitvi.

DALJE

O DOKUMENTACIJSKEM CENTRU O NACIZMU V NÜRNBERGU

KDAJ BOMO KAJ PODOBNEGA VIDELI V ITALIJI? (2)

PETER MERKU'

Jedro muzeja tvori nedvomno velika dvorana, razdeljena v pet prostorov, kjer je videti "triumf volje", "rasizem in antisemitizem", "pot do vojne", "uničevalno vojno v Sovjetski zvezi" in "antinacistični odpor v Nemčiji". V tej sobi se ne soočamo samo z enim, pač pa z dvema velikanoma takratne politike: s Hitlerjem in Mussolinijem! Tudi če je slednji bil baje "najboljši" politik v tedanji Evropi, je bil vendarle soodgovoren in sokriv za napadalno vojno in vse njene žrtve.

Nazadnje vidimo še, kar se je zgodilo po vojni z vsemi temi zgradbami in kako so potekali nürnberški procesi, ki niso bili nič drugega kot logična posledica nacističnega kriminalnega početja.

Dokumentacijski center se odlikuje po svojih neštetih, lepo razsvetljenih črnobelih fotografijah, opremljenih z izčrpnimi didaskalijami in razlagami. Bogata multimedialna ponudba je privlačna še posebno za mlajše obiskovalce. Z nekakim prenosnim telefonom, ki je na razpolago za vsakega obiskovalca, je mogoče priklicati razlage za posamezne eksponate, in to v več jezikih. Med drugim si je mogoče ogledati tri kratkometražne videofilme, v kinodvorani pa 40-minutni film, v katerem nastopajo takratne priče iz Nürnberga. Njihova pripoved je morda najpretresljivejše doživetje z obiska v tem muzeju.

V vitrini je shranjen album s privatnimi fotografijami. S tastaturo je mogoče obračati strani elektronske verzije tega albuma in po želji povečati to ali ono fotografijo, ki je vidna na ekranu, kar omogoča njen zelo intenzivni ogled.

V enem od prehodnih prostorov visi na steni samo zvočnik. Sedeč na stolih v neposredni bližini, je mogoče izbrati Hitlerjev govor, ki še posebno zanima, in ga poslušati tako rekoč v živo.

Skupinam obiskovalcev ali šolskim razredom so v Centru na razpolago prostori, kjer se po obisku lahko zadržijo, da med seboj ali s pomočjo specialistov diskutirajo o vtisih, ki so jih odnesli med ogledom.

POMEN TEGA MUZEJA

Brošura, ki je na razpolago v muzeju 'Dokumentacijskega centra / areala za kongrese stranke Reicha' (Reichsparteitagsgelände), nosi naslov: *Privlačnost in nasilje*.

Če želimo razčleniti ta naslov, moramo pomisliti, da je Hitler neposredno po prevzemu oblasti povzdignil Nürnberg v "mesto kongresov stranke Reicha" (Stadt der Reichsparteitage). Odločil je, naj se v tem mestu zgradijo monumentalne stavbe, da bi lahko sprejemale ogromne množice, ki bi prihajale v Nürnberg h kongresom stranke. Minister za gradnje, arhitekt Albert Speer, je dobil nalogo, da izpelje ta orjaški projekt. V ta namen je imel na razpolago 11 kvadratnih kilometrov veliko površino!

1934. leta je bila dokončana "Luitpoldarena", ogromen areal za zbore SA in SS, kjer je bilo prostora za 150.000 uniformiranih pripadnikov.

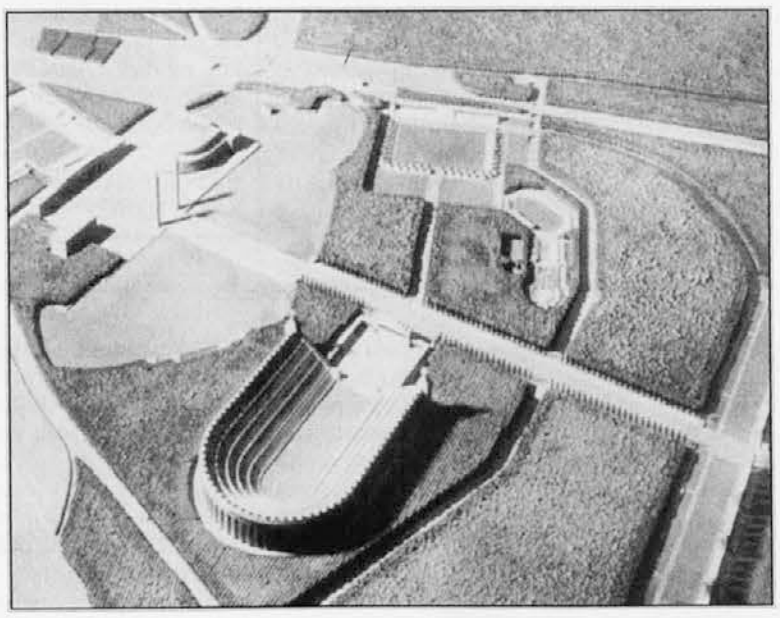

1935 so začeli graditi pokrito dvorano kongresov, ki naj bi sprejela 50.000 ljudi. 1937 so dokončali tribuno na Zeppelinfeldu, ki je posnemala Pergamonski oltar. Imela je prostora za 160.000 ljudi, ki naj bi na velikih mitingih režima poslušali neskončne Hitlerjeve govore (oziroma vpitje). 1937 so začeli graditi "Nemški stadion" za 400.000 obiskovalcev. Podobnih podatkov je še in še!

Ljudi bi morala impozantnost gradenj tako prevzeti, da bi bili pripravljeni sprejeti medijsko propagando, še posebno če bi ta prišla iz ust velikega Führerja, kar bi imelo kot logično posledico lahkotno sprejemanje režimskega nasilja.

Muzej spominja na to, da so med kongresom stranke leta 1935 bili razglašeni rasni zakoni, posebno državljansko pravo (Reichsbürgergesetz) in zakon krvne čistosti (Blutschutzgesetz), s katerimi so uzakonili teror, ki so ga nacisti v praksi že izvajali nad Židi, Cigani in drugimi nezaželjenimi rasami.

Ob otvoritvi je dnevnik *Augsburger Allgemeine* pisal: "...več fotografij radostnih ljudi ponazarja, kako privlačno in zapeljivo so učinkovali kongresi stranke, kakšen omamljujoč učinek je izvajal kult Führerja in germanskega mita. Vendar slike skorajda nadnaravno urejenih množičnih pohodov in predvsem slike prisilnih delavcev, deportiranih nürnberških Židov, umorjenih jetnikov koncentracijskih taborišč istočasno pričajo o skrajnem nasilju, ki je sledilo uprizoritvi moči".

Tednik *Heinrichsblatt* bamberške škofije je v vrsti člankov podčrtal moralno in pedagoško vrednost muzeja. 20.februarja 2000 piše med drugim: "S poudarkom je potrebno jasno obdelati ne samo zgodovinsko razdobje 1933-45 in privlačnost, ki jo je ta areal izžareval, marveč prikazati tudi storilce in kolaboracioniste".

Dnevnik *Mainpost* je pisal: "Dokumentacijski center kaže v pravo smer - končno! Da se mi, Nemci, še vedno hočemo (in moramo) ukvarjati s svojo preteklostjo, dokazuje veliko zanimanje, ki je spremljalo nürnberško razstavo. Bivši zvezni minister za gradnje Oscar Schneider je kot glasnik kuratorija pravilno dojel, da je Dokumentacijski center 'mesto nacionalnega pomena'. To je bilo nujno."

Ko so se začela gradbena dela, je nürnberški župan Ludwig Scholz izjavil: "Dokumentacijski center mora postati kraj spomina in pedagoške obdelave". Ob otvoritvi je dnevnik *Münchner Merkur* pripomnil: "V Dokumentacijskem centru ima prednost didaktika, za kar je porok tudi 'študijski forum' s svojimi ponudbami za dijake in študente."

Iz vsega tega torej izhaja, da je "Dokumentacijski center kraj spomina, obdelave preteklosti, in opomina za prihodnost, je obeležje nacionalnega pomena za tiste, ki se hočejo s civilnim pogumom soočati z zgodovinsko resnico.

DALJE

DVOREC VOGRSKO

KONCERT ORKESTRA RTV SLOVENIJA

Po zelo uspešnih otvoritvenih koncertih glasbenega abonmaja in komornega cikla Hitove muze na gradu Dobrovo je Kulturni dom Nova Gorica ponovno za trenutek zajadral v manj klasične vode in svojemu občinstvu v soboto, 26. oktobra, ponudil v sodelovanju s kulturnim društvom Controtempo etno-jazz koncert praške skupine Emil Viklicky na dvorcu Vogrsko. Po tem programskem "ovinku" naj dodamo, da je bil tako po obisku kot po kakovosti koncerta, ki je sodil v ponudbo festivala Jazz & Wine of Peace, več kot odličen, saj se je Kulturni dom Nova Gorica ponovno vrnil v klasični pristan. V ponedeljek, 28. oktobra, smo lahko tako prisluhnili drugemu abonmajskemu koncertu, ki je hkrati tudi zaključil letošnje Kogojeve dneve. Predstavili so se Simfonični orkester RTV Slovenija ter solista sopranistka Irena Baar in violinist Sergij Krilov pod taktirko mednarodno uveljavljenega dirigenta, pedagoga in umetniškega vodje festivala Kogojevi dnevi, kanalskega rojaka Antona Nanuta. V dragocenem poslanstvu razkrivanja sodobnejših partitur je tokratni večer na oder velike dvorane postavil v Novi Gorici še neizvajan program: Koncert za violino in orkester Philipa Glassa in Simfonijo št. 3 – Simfonijo žalostink op. 36 poljskega skladatelja Henryka M. Goreckega.

Čeprav sodobno glasbo navadno enačimo s težko poslušljivimi stvaritvami, se je tisti, ki je to pričakoval tudi v tem večeru, krepko zmotil. Temu, čemur smo bili priča, bi lahko rekli glasba za dušo. O tem, kar se te dotakne v notranjosti, pa je navadno težko govoriti in še težje pisati. Skladateljski mojstrovini sta ob interpretacijah obeh solistov poleteli v višave. Violina Moskovčana Sergija Krilova je pela v ponavljajočih se arpeggih. Lirično osnovo prvega stavka so prekinjali skoraj dramatični arpeggi solista. Srednji stavek - niz variacij, zgrajenih na padajoči basovski liniji je Krilovu omogočil "vzvišeno sprehajanje" po variacijah, medtem ko je coda k finalu prinesla še en dramatični del z očarljivim, skoraj ekstatičnim zaključkom.

Če bi lahko prvi kompoziciji poleg duhovne širine pripisali predvsem zahtevo po tehničnem mojstrstvu solista in orkestra, lahko drugo - Simfonijo žalostink označimo predvsem kot globoko duhovno delo. Čeprav poljski skladatelj Henryk Mikolaj Gorecki slovi kot najradikalnejši sodobni poljski skladatelj, je ta kompozicija zgrajena na samih počasnih stavkih spogledovanja s "klasičnim". Gradacija, enostaven glasbeni jezik, stopnjevano barvanje harmonij z orkestrom, do viškov, ki jih prinaša vloga glasu, je pričarala čisto fizično podobo žalosti, trpljenja, pa tudi končne odrešitve. Sopranistka Irena Baar je to vzdušje izvrstno poustvarila, čeprav je orkester celoto na trenutke z nekaj ritmičnimi nedoslednostmi kazil. Kljub temu pa so v dvorani odzvanjale melodije, ki jih bomo poslušalci težko pozabili. Njihova lepota, večkrat omenjena duhovna razsežnost, jih je neizbrisno vtisnila v spomin.

MATEJA POLJŠAK FURLAN

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 08.11. DO 14.11.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 8. novembra** (v studiu Anka Černic): Prisluhnimo zborovski glasbi: Slovenske lovske pesmi - Svetnik tedna: Sv. Teodor (Božidar), mučenec (9.11.). - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba.
- **Sobota, 9. novembra** (v studiu Matjaž Pintar): Mogoče veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.
- **Ponedeljek, 11. novembra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem: slovenska lahka in narodna glasba.
- **Torek, 12. novembra:** Košarkarska tekma.
- **Sreda, 13. novembra:** (v studiu Danilo Čotar) - Pogled v dušo in svet: Stara spremljevalka murva. - Izbor melodij.
- **Četrtek, 14. novembra:** (v studiu Niko Klanjšček).... - Zvočni zapis. - Glasba iz studia 2.

PRIMORSKA SREČANJA 255 (MED-I-TERAN)

V najnovejši številki *Primorskih srečanj* so objavljena nagrajena in odkupljena besedila z natečaja *Med-i-teran*. Prvo nagrado (50. 000 SIT) si je prislužil Sergio Sozi z besedilom *Stvari se spreminjajo*, drugo nagrado (30. 000 SIT) je prejela Veronika Simoniti, tretje mesto, in s tem 20.000 SIT, pa si delita Sebastijan Pregelj *(Ogenj ljubezni)* in Bojan Martinec *(Počitnice)*. Za objavo je strokovna žirija v sestavi Vida Mokrin Pauer, Ines Cergol Bavčar in literarni urednik Jožek Štucin izbrala še naslednje tekste: *Nevesta morja* (Tamara Vasić), *V teranu med...* (Darinka Kozinc), *Pitanec* (Damjan Osredkar), *Na poti za Med-i-teran* (Milan Petek) in *Novo ime* (Bojan Bizjak). Natečaj bo revija razpisala tudi za drugo leto, pogoji in tematski naslov pa bodo objavljeni v prvi številki prihodnjega letnika.

V tokratni številki so objavljene tudi nagrajene zgodbe z literarnega tabora Zoisovih štipendistov v Čepovanu. Dobitnica nagrade občinstva je Ana Cerk, prvo nagrado strokovne žirije si je pripisala Maja Malus, drugo Miha Drole, tretjo pa Anja Hercog. V Srečanjih je tudi pogovor Milana Gregoriča s pesnikom in publicistom Bertom Pribcem, literarne prispevke pa z gloso *Bog varuj me sovražnikov, prijateljev se bom sam* zaokroža Franjo Frančič.

NAGRADA VALENTINU OMANU

Evropsko uveljavljeni koroški slikar Valentin Oman, čigar razstava *Okameneli spomini* se je pravkar zaključila v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, je letošnji prejemnik *Kulturne nagrade mesta Beljak* za leto 2003.

Župan Beljaka Helmut Manzenreiter je dejal, da je Valentin Oman "najbolj znan koroški predstavnik sodobnega slikarstva in predstavnik zgodnje avantgarde v Beljaku. S svojim slikarstvom je močno vplival tudi na likovno ustvarjanje sodobnih koroških slikarjev".

RUDI SKOČIR RAZSTAVLJA V HITOVEM PAVILJONU

ZGOVORNE NAPOVEDOVALKE

"Usoda. Določila ga je za slikarja. On pa si je za nosilko svoje izpovednosti izbral figuro. Najprej je z likom rudarja postavil nekakšen spomenik junaku živosrebrnih kopov, kasneje pa je na njegov slikovni oder vstopila ženska - napovedovalka usode: dama igralnih kart, rojenica, sojenica, čarovnica, dobra ali hudobna vila. Vanjo je avtor položil osebno izpovednost, trenutke trpke življenjske resnice, spoznanja o nemoči nad tistim, kar ti je položeno v zibelko. Ob njej je doživljal osebno katarzo, se osvobajal in zorel. V človeka in umetnika. Boleč spomin sicer bledi, še vedno pa ostaja rdeča nit Skočirjeve ustvarjalne poti. Je temelj neštetih razmišljanj, zapis trenutkov, ko se čas ustavi in misel popotuje v notranje globine.

Tam in takrat se rojevajo njegove ženske, ki so mnogo več kot bajeslovna bitja. So utelešenje usode same, ki prihaja z življenjem in nas ne sprašuje, če smo jo pripravljeni sprejeti. Monumentalne, sloke, elegantne, v specifičnih držah se pojavljajo na slikovnem prizorišču. Privlačne, a nekoliko zadržane, celo skrivnostne, prav takšne, kot je vloga, ki jim je zaupana. Z reminiscencami na arhaično umetnost, pa tudi na sodobno figuraliko, s cebejevsko rdečico na licih in secesijsko čutnostjo in poduhovljenostjo. Pa vendar tako drugačne. Tako Skočirjeve. Prepričljive, iskrene in globoko izpovedne. V njihovih temno žarečih očeh, globokih, prodornih pogledih, so zapisane misli. Na čutnih ustnicah je mogoče zaznati njihove skrivnostne besede. In njihove roke: sprašujoče, roteče, proseče, z odločno, neusmiljeno iztegnjenimi prsti ali nebogljeno viseče, sicer bedijo nad otrokom, a mu prinašajo sporočilo prihodnosti, na katero se ne da vplivati. Da, Rudi Skočir k nogam svojih žensk polaga otroka. Nedolžnega. Nebogljenega. S široko odprtimi očmi zre v svet, ne vedoč, kaj mu prinaša pot življenja, na katero je šele stopil. Zapisana je. In začrtana," je o Skočirjevih novih likovnih delih, ki bodo ves mesec november še na ogled v razstavnih prostorih v Hitovi poslovni stavbi v Novi Gorici, zapisala likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn in zadela v bistvo Skočirjevega novega likovnega ustvarjanja.

Na Kamnem pri Kobaridu leta 1951 rojeni Rudi Skočir, ki se je šolal na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost, nas tudi tokrat dobesedno očara s svojim likovnim pripovedovanjem o sojenicah in rojenicah, predvsem pa nas očara s svojim bogatim likovnim delom, v katerem je prisotna odlična risba, a tudi drzna barvitost sredozemskega človeka in trdna, naravnost mojstrska ter sodobna likovna kompozicija.

Skočirjevo likovno delo, ki je živa vez med sodobnim abstraktnim slikarstvom in izrazito figuraliko včerajšnjega slovenskega slikarstva, je dokaz več, da je v našem času več kot potrebno ostati zvesti izročilu in notranji govorici, da je danes še vedno možno odlično slikati in nagovarjati sodobnika z lepoto slikarstva, ki še vedno prisega na risbo, na soskladje barv in vedno novo likovno pripoved.

JUP

OB 90-LETNICI ROJSTVA IN 25-LETNICI SMRTI

VELIČINA TRUHLARJEVE MISLI

IVO KERŽE

Letos mineva 90 let od rojstva in 25 let od smrti velikega slovenskega teologa Karla Vladimira Truhlarja. Rodil se je namreč 3. septembra 1912 v Gorici, umrl pa 4. januarja 1977 v Lengmoosu na Južnem Tirolskem. Med tema dvema datumoma pa je bilo življenje, ki je mladega Truhlarja iz Gorice najprej popeljalo v Jesenice in v Ljubljano, nato pa, na Ušeničnikovo pobudo, na bogoslovni študij in mašniško posvečenje v Rim ter zopet v Ljubljano, kjer je nekaj let duhovno spremljal ljubljanske bogoslovce, dokler ga ni slovenski eksodus maja 1945 zopet odnesel v Rim. Tam je, po vstopu v jezuitski red, postal redni profesor stolice za asketiko in mistiko na Gregorijanski univerzi. Tu je služboval tako rekoč do smrti kot ploden pisec teoloških del v več jezikih, ki vsa brnijo od koncilskega duha.

Ob tej dvojni okrogli obletnici pa se pričujoči zapis ne želi oddolžiti spominu na tega misleca v nekem postranskem, priložnostnem smislu, temveč v odločilnem in bistvenem: z napotitvijo torej na bistvenost Truhlarjeve misli same. To pa bo mogoče samo, če bomo poskušali razumeti, kateri so tisti temeljni poudarki Truhlarjeve misli, v luči katerih imamo lahko to misel za bistveno, nepogrešljivo, prelomno.

Zakaj smemo torej reči, da je Truhlar velik, prelomen mislec?

Mogoče zato, ker je uspel povezati temeljne razsežnosti Tomaževe misli s Heideggrovo bivanjsko analizo? Ker je uvidel, da misel sv. Tomaža s svojim poudarjanjem temeljne, pojmovno nezapopadljive dinamičnosti človekovega bivanja, ki teži k Bogu kot k absolutni, še manj zapopadljivi bitni Prepolnosti dinamizma ni v nobenem nasprotju s Heideggrovim razumevanjem biti kot časa, t.j. kot dinamizma samega in z njegovo kritiko metafizičnega pohoda pojmovnega mišljenja? Vendar moramo reči, da je to Truhlar zavestno prevzel od osrednjih "heideggerjanskih tomistov" 20. stol., kot so to J. B. Lotz, E. Coreth, B. Welte, W. Brugger in predvsem Karl Rahner, s katerim si je Truhlar tudi dopisoval.

Imamo lahko Truhlarja za prelomnega misleca, ker je v marsičem prevzel prodorno misel Vladimira Solovjova? Ker je prevzel njegovo misel o Bogu kot Vseedinosti, h kateri se človek približuje tako, da se notranje in zunanje zedinja z vsem? Vendar moramo reči, da prevzem še tako veličastne misli ne kaže na prelomnost nekega misleca.

Ali je morda Truhlar velik zaradi svoje zanimive metode razbiranja duhovne vsebine slovenske literature, kot je zabeležena predvsem v njegovem *Doživljanju Absolutnega v slovenskem leposlovju*? Zaradi prepoznavanja estetskega razodevanja Boga v pesništvu in prozi tolikih avtorjev? Vendar v tem je le bolj ali manj sledil literarni interpretaciji velikega Romana Guardinija, s katerim si je prav tako dopisoval. Njemu obenem dolguje veličastno zamisel o polarnosti krščanskega duhovnega doživetja, t.j. o vselejšnji razpetosti tega doživetja med dvema ekstremoma (npr.: križanje-vstajenje, ponižnost-samozavest, kontemplacija-akcija itd.), ki ju je treba uravnovešati in usklajevati.

STRAN 16

RECENZIJA SVEŽEGA KNJIŽEVNEGA DELA

ALOJZ REBULA: "ARHIPEL"

JADRANKA CERGOL

Beseda "arhipel" označuje v svojem prvotnem pomenu *obsežno otočje z vmesnim morjem vred*. Z domiselno metaforo pa je Rebula uporabil ta besedni izraz za potovanje po obsežnem otočju slovenske zgodovine med njenimi otoki, med tistimi postajami, ki so najbolj zaznamovale usodo slovenskega naroda, oz. kot avtor sam piše: *to, kar je v tej knjigi, je sledenje srčno-domišljijskemu jadru skozi arhipel slovenskih stoletij.*

V knjigi se tako zvrstijo usode dvaindvajsetih protagonistov, ki so na tak ali drugačen način občutili spremembe zgodovinskega dogajanja. Pisatelja je sicer vodil zgodovinski navdih, čeprav ne moremo govoriti o znanstveno zgodovinskem delu. To je v prvi vrsti umetniško literarno delo, v katerem se Rebula prepričljivo osredotoča zlasti na usode posameznih ljudi, bodisi če gre za znana imena kneza Boruta, Gorazda in Hotimirja, Trubarja, Linharta, Čopa, Prešerna ali pa za preprostega mladeniča na doberdobski fronti, za šempolajskega kmeta, ki se z vnukom napoti po vodo k Timavi, za domobranca, ki se reši iz peklenskega Roga. Med branjem posameznih krajših ali daljših proznih zapisov lahko bralec preleti celotno slovensko zgodovino, ki jo odkriva v novi luči, z drugačnega zornega kota. Posebno priteguje tudi oblika posameznih zapisov, saj niso to novele ali črtice, ampak prozni sestavki, v katerih se prepletajo večplastne stilne prvine. Tako lahko v številnih krajih sledimo zanimivim pogovorom, ki zelo živo oblikujejo izbrani lik in obenem spominjajo na dialoško obliko Platonovih del, katerih cilj je ta, da prek pogovora avtor izpove svoje misli in poglede brez teže esejističnega meditativnega pisanja. In prav v tem je velika prednost dela, iz katerega izstopajo zelo globoke in prepričljive meditacije v umetniški obliki, oz. v taki obliki, ki je bralcu zelo blizu: ob njej ter ob številnih liričnih in sarkastičnih motivih začuti bralec notranjo sprostitev in zadoščenje ter duhovno obogatitev.

Otoki slovenskega arhipela so zaobjeti v široki paleti usod in likov, barv in občutkov. Tako se že na začetku srečamo s Severinom, ki v patriarhijski knjižnici sledi toku reke Timave skozi grško in rimsko literaturo ter prebira najvišje duhove Parnasa, ob tem pa piše svoje pol-življenje. In medtem ko se vzpenja po Grmadi mimo bivšega Mitrejevega svetišča, od katerega je ostal le goli kamen, in občuduje enkratno lepoto kraške pokrajine, se prve predstraže nove slovanske invazije že bližajo Navportu. V *Dnevu vode in duha* se knez Borut spopada s težkimi vprašanji o samostojnosti Karantanije in podrejenosti Bavarcem, istočasno pa Hotimir in Gorazd doživita svoj krst in s tisto vodo, ki jima curlja na čelo, krstita vse hraste, vse smreke in vse lipe na Karantanskem. Tok zgodovinske reke vodi Rebulo dalje v Ziljsko dolino, kjer pričakujejo prihod slavnega pesnika Lichtensteinskega, ki ga namesto s slavnostnim govorom v latinščini pozdravijo s petimi slovenskimi besedami: *Bog te sprimi, kraljica Venus*. O aferi avinjonskega papeža je iz Kartuzije napisano pismo Katarini Sienski. Miselna pot se vije nato h kmečkim puntom in v ozadju Gubčevega trpljenja se odvija zgodba junaka Jambora in njegovih obredov poslušanja zemlje na Lisci. Zgodovinski tok nas nato popelje k Trubarju in k bitki pri Lepantu vse do premalo poznane osebnosti Petra Kupljenika, Slovenca, ki se v zaporih sreča z Giordanom Brunom in Tommasom Cantarello, in to v času preden sam, obsojen kot heretik, zaključi svojo življenjsko pot na grmadi na rimskem Campu dei Fiori. Po francoski revoluciji, po pogovoru med Prešernom in Čopom, po teihoskopski osebnosti Slomška, o katerem je govor v *Odlikovanju, državnem problemu*, a sam nikoli ne nastopi, po prikazu Tavčarja, Hribarja in Jegliča, smo že v 20. stoletju, najbolj srhljivem stoletju, kateremu je posvečenih kar nekaj zapisov, ki so zaradi bližine časa in zaradi problematičnosti dogodkov verjetno najbolj zanimivi. Pod vplivom Kocbekovega eksistencialističnega pogleda postavi Rebula svojega junaka na doberdobsko fronto. Odličen vojak Januzs opravlja vsa navodila vestno in zanesljivo, vsa trupla mrličev vozi sam v kraške jame, zato ga tudi polkovnik obdrži daleč od prve linije vse do trenutka, ko mora tudi sam vzeti puško v roke in streljati. A ker čuti v sebi klic pete božje zapovedi, se temu ukazu upre in... Podobna eksistencialna vprašanja se pojavljajo tudi v drugih zapisih o drugi svetovni vojni, o večnem tebanskem vprašanju bratomorne vojne, o krivičnem poboju domobrancev po končani vojni in o usodi zdomcev. Zbirko zaključuje dogajanje ob robu 11. septembra 2001, ko je bil glas napovedovalca takšen, kakršen bo glas tistega, "*ko bo naznanjal veliko Zadnje*".

Arhipel - Panorama slovenskih stoletij odeva Rebulov opus v nov vonj, vonj, ki sicer izhaja iz vseh prejšnjih del, a je obenem tudi vonj po nečem novem, po jadru, ki pluje mimo otokov slovenskega morja.

POBUDA RADIJSKEGA ODRA

PONOVNO BO POTEKAL TEČAJ LEPE GOVORICE

Če želite priti do osebnega in poklicnega uspeha, se morate naučiti komunicirati sproščeno, v pravilnem jeziku in s pravilnimi poudarki ter dikcijo. Tega ne trdijo samo psihologi v sodobnih marketinških priročnikih, pač pa lahko to ugotovi vsakdo, ki v svojem poklicu dnevno uporablja komunikacijo kot delovno orodje: od šolnikov do časnikarjev, političnih predstavnikov, uradnikov, trgovcev in še bi lahko naštevali. Za vse tiste, ki se zavedajo važnosti gojenja lepega in pravilnega govora - še posebno v našem prostoru, kjer zaradi vpliva večinskega jezika izgubljamo občutek za slovensko besedo -, prireja Radijski oder Tečaj lepe govorice.

V sredo, 6.t.m., je bil informativni sestanek. Letošnji tečaj bo potekal enkrat tedensko od novembra do konca aprila. Vodili ga bosta članici RO, režiserki in pedagoginji Matejka Peterlin in Maja Lapornik, ob njih pa občasno tudi lektor in predavatelj na AGRFT iz Ljubljane, prof. Jože Faganel.

Kot uvod v diskusijo o problemih kulture govora in v tečaj sam, bo RO v petek, 15. t.m., ob 19. uri priredil okroglo mizo z naslovom *Ali ima danes še smisel truditi se za lepo knjižno slovenščino?* Sodelovali bodo sociolingvistka dr. Majda Kavčič Baša, prof. Jože Faganel in Nataša Sosič za Radio Trst A. Na okroglo mizo, ki bo v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3, so vabljeni vsi, ne samo tisti, ki se mislijo vpisati na tečaj.

PRIHODNJO NEDELJO V NABREŽINI

SKUPNOST BO OBHAJALA ZAHVALNO NEDELJO

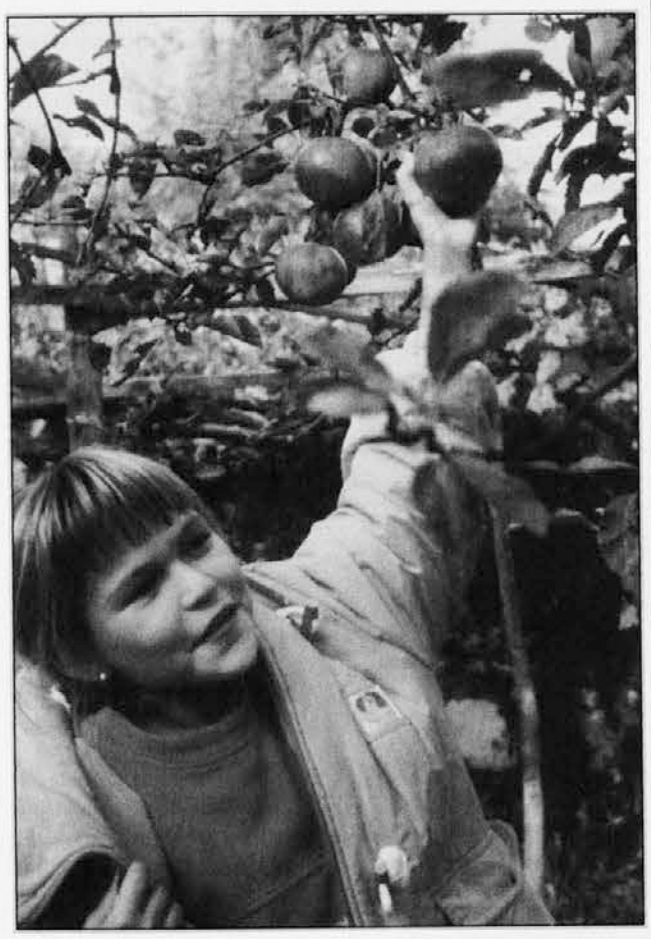

Zahvalna nedelja
je polna veselja;
saj Bog nas še ljubi:
z dobrinami zemlje, morja
nas poljubi!
Zato hvaležnost z novim vinom
pa s petjem pri maši - z božjim Sinom!

Tudi v Nabrežini bomo 10. novembra imeli zahvalno nedeljo s poljskimi pridelki v cerkvi, zahvalno pesmijo, blagoslovom avtomobilov ter z zakusko s kostanjem in novim vinom, morda tudi z veseloigro v popoldanskih urah.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so z molitvijo ali na drugačen način počastili spomin naše drage mame in none

PAVLE VALIČ VD. KRAVOS

Posebna zahvala naj gre dr. Danjelu Žerjalu za njegovo skrb in pomoč, g. Milanu Nemacu, slovenski župnijski skupnosti in cerkvenemu pevskemu zboru od Sv. Ivana ter vsem ostalim duhovnikom, ki so bili njej in nam v duhovno oporo.

Svojci

ODMEVI NA PRIDIGO ŠKOFA RAVIGNANIJA OB SV. JUSTU

"TRST IMA PRIHODNOST"

BREDA SUSIČ

"Trst ima prihodnost," o tem je prepričan tržaški škof, msgr. Ravignani, ki je minulo nedeljo, na god tržaškega zavetnika sv. Justa, daroval slovesno bogoslužje v nabito polni stolnici. Zbrali smo nekaj mnenj o njegovi pridigi, ki je imela precej odmeva v krajevnem tisku zaradi natančne analize problemov, s katerimi se spopada Trst.

V homiliji se je škof dotaknil krize družin, delovnih mest v velikih tovarniških obratih, naraščajoče revščine, nejasnega pogleda v bodočnost ter demografskega padca.

"V našem mestu, " je dejal msgr. Ravignani, "se jasno kaže vsa krhkost družine, kar potrjujejo zadnje statistike o ločitvah in razporokah." Škof je segel v globino krize družine in dejal, da v temeljih razkrajanja družin in demografskega padca niso samo klultura, ki se zapira vrednoti življenja, in egoizem novih generacij, pač pa tudi drame in trpljenja, ki jih večkrat ne poznamo in o katerih ne moremo soditi. V svoji tankočutni analizi je pokazal na pomanjkljivosti socialnega sistema, ki ne kaže dovolj razumevanja za probleme družin, rešitev za to neobčutljivost pa bi lahko bila v novem poudarjanju in vrednotenju velikih idealov, kot sta ljubezen in družina.

Z njegovo analizo se strinja psiholog, grafolog in psihoanalitik **dr. Andrej Zaghet**: "V dosedanjem delu na kliničnem področju, sem prišel do spoznanja, da je v tržaških družinah razširjena ne le materialna, ampak tudi duhovna revščina. Ljudje, ki se nahajajo v navedenih okoliščinah, so večkrat prepričani, da se lahko duhovno obogatijo samo potem, ko so dosegli zadovoljiv položaj na mateialnem nivoju. Na podlagi svoje osebne klinične izkušnje ugotavljam, da so posledice takega gledanja na svet lahko naraščanje nezadovoljstva, psihosomatskih obolenj, napetih medosebnih odnosov in družinskih trenj. Ko nastopi katera izmed navedenih okoliščin, ljudje večkrat začenjajo iskati pomoč pri zdravstvenih operaterjih, ki se ukvarjajo z otroki in odraslimi. Mnenja pa sem, da mora terapevtsko delo potekati predvsem s starši, čeprav se je morebitna težava pojavila pri otroku: če namreč starši vrednotijo duhovni nivo svoje osebnosti, lahko z drugačnega zornega kota začenjajo gledati na svoj položaj in lahko obenem na tak način ugodno vplivajo na otroka."

Da se Trst spopada z resno krizo družine, potrjujeta tudi mladi klinični pedagoginji **Francesca Simoni** in **Martina Cirilli**, ki se pri Študijskem centru Melanie Klain ukvarjata s pacienti, ki imajo probleme na tem področju: "Struktura današnje družbe je popolnoma različna od tega, kar je bilo nekoč. Ljudje se poročajo kasneje, pri tridesetih, ko so že navajeni na lastno avtonomijo in navade. Teže se prilagajajo drug drugemu, zato prihaja do nesporazumov, problemov in vedno pogosteje do ločitev. Ko se srečujejo s temi težavami, tudi niso navajeni reševati problemov, takoj vržejo puško v koruzo in se niti ne obrnejo na kake specialiste za pomoč. Pri najinem kliničnem delu pa sva opazili tudi, da so mladi ljudje kot ujeti v nek začaran krog. Današnji standard življenja je tako visok, da sili mlade ljudi, da iščejo čim boljšo službo in čim višji zaslužek. Večkrat se prav zato mladi pari ne odločajo za novo življenje, saj morata oba v družini delati, socialne varnosti pa je malo ali nič, ker ni stalne službe, torej ni zavarovanj ali porodniških dopustov pa tudi ne struktur, ki bi olajšale življenje družinam (npr. varstvo za otroke)."

Kot sta omenili mladi pedagoginji, je negotovost pred bodočnostjo v našem mestu odvisna tudi od problema zaposlovanja. Msgr. Ravignani je v svoji pridigi omenil problem škedenjske železarne in njene preosnove, pri kateri obstaja utemeljena bojazen, da bo za mnoge delavce pomenila odpust. Imeti zagotovljeno službo pomeni omogočiti mnogim družinam mirno bivanje in zaupanje v bodočnost, je dejal škof. Osupljivo malo Tržačanov ve, da se v mestu širi revščina, in to ne samo med prisejenci. Cerkev pomaga pri reševanju tega problema preko struktur, ki jih v glavnem upravlja Karitas (pred kratkim je bilo odprtje zavetišča "Teresiano", o katerem smo obširno poročali v prejšnji številki).

Odv. Peter Močnik, tržaški občinski svetovalec in pokrajinski tajnik stranke Slovenske skupnosti: "Popolnoma se strinjam s škofom, posebno v točki, kjer govori o tem, da je probleme našega mesta možno rešiti le s preseganjem delitev in sporov. Trst ne bo poznal nobenega razvoja, dokler bo zabubljen v medetnične konflikte, ki ne spadajo več v današnji dan. Zato je res nedopustno, da jih nekateri politiki, kot npr. poslanec Menia, podpihujejo. Tako samo škodijo in zavirajo odpiranje mesta navzven, kar bi lahko rešilo naše gospodarstvo. V preteklosti so krajevni politiki in upravitelji vse preveč podpirali asistirano gospodarstvo. Tudi v manjšini smo se s podporami, ki so prihajale iz Jugoslavije, razvadili: dovolj je, da pogledamo, kaj je ostalo po razpadu TKB in Saftija. Rezultat vsega tega je, da v Trstu nimamo velikih podjetij (imamo sicer dobra manjša podjetja), kakor tudi podjetniškega kadra ne. Današnja politika lahko naredi dosti za reševanje teh problemov, predvsem s spodbujanjem dialoga, odprtosti. Politiki lahko ustvarijo mentaliteto, da je Trst evropsko mesto s privilegirano geostrateško pozicijo, ne smejo se omejiti na poudarjanje italijanstva mesta. Uprava pa bi morala podjetnikom olajšati delovanje in celo spodbujati rast novih podjetij na primer z odpravljanjem odvečnih birokratskih pravil.

Ob nakazanih problemih kristjani ne morejo ostati pasivni. Msgr. Ravignani je dejal, da morajo tudi člani današnje tržaške cerkve po zgledu svetega Justa, ki je v času preganjanja kristjanov ravno iz svoje vere črpal moč za pomoč bližnjemu, prevzeti lastne odgovornosti, se soočiti s problemi in jih začeti reševati. K temu bo gotovo pripomoglo zborovanje tržaške cerkve, ki je v teku.

Od zgoraj navzdol: škof Evgen Ravignani, odv. Peter Močnik, psiholog dr. Andrej Zaghet ter pedagoginji Francesca Simoni in Martina Cirilli

OB PRAZNIKU VSEH SVETIH

ZAMUJENA PRILOŽNOST V NABREŽINI

Na dan Vseh svetih smo v Nabrežini doživeli nekaj novega. Slovesna maša, katero je daroval domači župnik B. Brecelj ob somaševanju g. Godniča in dekana Bastianija, je bila v spomin na vse mrtve v prvi in drugi svetovni vojni. Maša je bila trojezična: latinsko-italijansko-slovenska, ob prisotnosti župana in odbornice. Na koru je v treh jezikih pel italijanski mešani zbor iz Sesljana in Devina pod vodstvom Barbare Corbatto.

Med pridigo je dekan Bastiani poudaril važnost medsebojnega razumevanja in odpuščanja ter spoštovanja za vse padle, saj se je vsak boril, v dobri veri, za svoje ideale. Obžaloval je, da je bilo v cerkvi vse preveč praznih mest, kar pomeni, da je še preveč ljudi, ki ne čutijo potrebe za take pobude.

Sam bi dodal, da, ko je s kora zadonela pesem *Ko bi jaz zvonček bil*, mi je bilo neizmerno toplo pri srcu, obenem pa me je bilo sram, da je bilo pri maši zanemarljivo malo domačinov (da Slovencev sploh ne omenjam, saj si jih lahko preštel na prstih). Res še ena zamujena priložnost!

NK

DAN VARČEVANJA / TRADICIONALNA POBUDA ZKB

HRANILNE KNJIŽICE 36 ZASLUŽNIM UČENCEM IN DIJAKOM

Zadružna kraška banka je tudi letos podelila nagrade - v obliki hranilnih knjižic in hranilnikov - številnim učencem in dijakom slovenskih in italijanskih osnovnih in nižjih srednjih šol s Krasa in Brega, ki so bili po presoji svojih učiteljev oz. profesorjev najbolj zaslužni. ZKB že vrsto let prireja to pobudo, ki je postala v našem prostoru že tradicionalna, da bi opozorila na pomen in koristnost varčevanja.

FOTO KROMA

Učenci osnovnih šol so prejeli hranilne knjižice z vsoto 75 evrov, dijaki nižjih srednjih šol pa knjižice z vsoto 100 evrov. Predsednik upravnega odbora in ravnatelj ZKB Dragotin Danev in Klavdij Brajnik so jih podelili učencem slovenskih in italijanskih osnovnih in nižjih srednjih šol s področja Krasa in Brega.

Za osnovne šole so knjižice prejeli: Mateja Mezgec (OŠ Primož Trubar-Bazovica), Simon Sivitz Košuta (OŠ Pinko TomažičTrebče), Martina Sobani (OŠ Alojz Gradnik-Repentabor), Tanja Cibiz (OŠ Albert Sirk-Sv. Križ), Branko Kante (OŠ Avgust Černigoj-Prosek), Katerina Iskra (OŠ France Bevk-Opčine), Matteo Brenci (OŠ A. Degrassi-Opčine), Marco Duchich (OŠ C. Lona-Villa Carsia), Micol Molino (OŠ Julius Kugy-Bani), Aurora Vasques (OŠ G. Venezian-Prosek), Jar Martini (OŠ Prežihov Voranc-Dolina), Sara Cernich (OŠ Ivan Trinko Zamejski-Ricmanje), Ilija Ota (OŠ Fran Venturini-Boršt), Matjaž Di Corrado (OŠ Albin Bubnič-Milje), Alessandro Boneta (OŠ U. Pacifico-Boljunec), Gabriele Mingolla (OŠ A. Frank-Domjo), Ivan Rauber (OŠ Virgil Šček-Nabrežina), Rudi Balzano (OŠ Stanko Gruden-Šempolaj), Mara Milič (OŠ 1. maj 1945-Zgonik), Vid Antoni (OŠ Josip Jurčič-Devin), Ezio Bagatin (OŠ Giosue Carducci-Nabrežina), Giacomo Lanza (OŠ Giovanni Pascoli-Sesljan), Giulia Morgera (italijanska OŠ v Sv. Križu) in Monica Skapin (OŠ Dante Alighieri-Devin).

Za srednje šole so knjižice prejeli: Maruška Guštin in Sara Zupančič (SŠ Srečko Kosovel-Opčine), Veronika Milič (SŠ Srečko Kosovel-Prosek), Andrea Caterina Vascon (SŠ Muzio De Tommasini-Opčine), Calypso Cesca (SŠ M. De Tommasini-Bani), Alessia Spera in Matteo Bari (SŠ M. De Tommasini-Prosek), Verena Zerjul (SŠ Simon Gregorčič-Dolina), Michele Marassi (SŠ Fulvio Tomizza-Domjo), Daniel Košuta (SŠ Igo Gruden-Nabrežina) ter Enrico Antonic in Marco Rossmann (SŠ Carlo De Marchesetti-Nabrežina).

TRETJE DEKANIJSKO SREČANJE ZBOROV V ŠTIVANU

V SPOMIN NA VINKA VODOPIVCA

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je priredila v nedeljo, 3.t.m., v sodelovanju z župnijo sv. Janeza Krstnika iz Devina, Štivana in Medje vasi ter zborom Fantov izpod Grmade v župni cerkvi v Štivanu Tretje dekanijsko srečanje zborov. Bil je to doživet večer, ki so ga organizatorji posvetili spominu na Vinka Vodopivca ob 50-letnici smrti. V tem smislu je zato povezovalka večera, Sidonija Radetič, med napovedmi tudi prebirala krajše odlomke iz raznih Vodopivčevih člankov in zapisov, ki so primerno osvetljevali njegovo delo in vlogo na primorskem glasbenem prizorišču. Seveda pa je bila na večeru istočasno izpostavljena vloga širšega goriškega glasbenega kroga, v katerem so bili še Komel, Laharnar in brata Bratuž. Ti glasbeniki so pod okriljem Goriške Mohorjeve družbe in v sodelovanju s celo vrsto pesnikov in liturgičnih delavcev, katerih delo je usklajeval prof. Filip Terčelj, posrkbeli za neverjeten podvig - izdajo štirih neprekosljivih pesmaric (*Božji spevi, Gospodov dan, Svete pesmice* in *Zdrava Maria*), ki so še danes zelo uporabne.

FOTO KROMA

Samo dekanijsko srečanje zborov pa je bilo zato tudi ali predvsem priložnost, da so sodelujoči zbori poživili svoje delovanje in osvežili svoje repertoarje. Skrbno pripravljeni večer so po vrsti oblikovali cerkveni ženski pevski zbor iz Štivana pod vodstvom Olge Tavčar, CŽpZ iz Mavhinj, ki ga vodi Majda Pertot Legiša **(na sliki)**, nato MeCPZ iz Zgonika, ki je pel pod vodstvom Srečka Živica in ob orgelski spremljavi Davorina Starca. Temu je sledil nastop ženskega zbora Devin, pod vodstvom Hermana Antoniča, ki je kot devinski organist vodil tudi nastop MeCPZ Devin. Letos je pri tej pobudi prvič sodeloval ZCPZ iz Nabrežine pod vodstvom Alme Sedmak ter še Mešani Farni pevski zbor iz Šempolaja, ki ga vodi Ivo Kralj, pri orglah pa ga je spremljala Rosanda Kralj Gantar. Vsi ti zbori so peli na koru ob orgelski spremljavi, na koncu pa je v prezbiteriju pod vodstvom Iva Kralja in ob spremljavi Rosande Kralj Gantar nastopil še MoPZ Fantje izpod Grmade. Nastopilo je torej osem zborov, ki so predstavili v glavnem redko izvajane pesmi ali nekatere večno lepe in priljubljene, zlasti Marijine pesmi, ki spadajo v železni repertoar vsakega cerkvenega zbora.

Če gledamo z vidika zborovske kulture, je bilo torej srečanje lep in koristen dogodek, ki bo gotovo pozitivno vplival na delovanje posameznih skupin. Pogovor z udeleženci po večeru pa je pokazal, da so zbori marsikje pomemben pastoralni dejavnik v farah in da bi si organisti in pevci želeli večje pozornosti, sodelovanja in vzajemnosti z duhovniki, ker se zavedajo, da je resen napredek mogoče graditi le ob tesnem sodelovanju.

Nedeljsko 3. dekanijsko srečanje zborov je bilo tudi priložnost, da so se prisotni poslovili od p. Janka Hajška, ki je sedem let deloval v Devinu, istočasno pa bil tudi na razpolago za številne pastoralne potrebe v vsej devinski dekaniji od Štivana do Zgonika. Od zadnje oktobrske nedelje je namreč premeščen v župnijo sv. Justa v Podgori pri Gorici. Od njega sta se poslovili obe skupnosti, saj je p. Hajšek po svojih močeh vskočil, tudi ko je šlo za pomoč italijanskim duhovnikom in vernikom. Za slovenski del župnije ga je pozdravil Marko Tavčar, za italijanskega pa Michele Moro. P. Hajšek pa je nato s spodbudnimi besedami pozdravil sodelujoče zbore in ostale, res številne udeležence večera.

Ob koncu večera je v imenu ZCPZ prisotne nagovoril Edi Race, ki je nastopajoče povabil k sodelovanju na bližnji reviji *Pesem jeseni* in na jubilejnem, 40. božičnem koncertu Zveze. Samo srečanje pa je zaključil mogočen združeni zbor, ki je pod vodstvom glavnega organista devinske župnije Hermana Antoniča in ob orgelski spremljavi Rosande Kralj Gantar zapel Vodopivcu v poklon njegovo evharistično *Gledam jo* in splošno znano *Najvišji, vsemnogočni Bog*. Vsa cerkev pa se je nato povezala ob petju verjetno najbolj znane slovenske Marijine pesmi, sicer Hladnikove, a že ponarodele pesmi *Marija, skoz življenje*.

MT

OBVESTILA

HVALEŽNICA IN srečanje s tržaškim škofom bo v stolnici sv. Justa v nedeljo, 10. novembra, ob 16. uri. Prisrčno vabljeni vsi slovenski rojaki, še posebej skavti in skavtinje, narodne noše in prinašalci darov!

ŽUPNIJA PROSEK vabi na praznovanje sv. Martina. Pričetek bo že v nedeljo, 10. novembra, ko bo pri slovesni sv. maši ob 10.30 pel moški pevski zbor Vasilij Mirk. Izvajal bo latinsko mašo komponista Kamila Maška. Na sam praznik, v ponedeljek, 11. novembra, bo sv. maša ob 16. uri, daroval pa jo bo g. škof Evgen Ravignani. Po sv. maši pa ste toplo vabljeni na zakusko v župnijsko dvorano! Pri obeh sv. mašah bo ofer. Začenjamo zbirati denar za obnovo orgel, kar je za našo župnijo velik zalogaj, zato se obračamo na ljudi dobre volje za prispevke. Hvala!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca vabi k uri molitve z mašo za duhovne poklice, mladino in družine v ponedeljek, 11. novembra, ob 18. uri v barkovljanski cerkvi.

V PRIPRAVO na božični koncert ob 40-letnici Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki ga bo vodil prof. Janko Ban, vabimo pevce, da se udeležijo pevskih vaj, ki bodo v Finžgarjevem domu na Opčinah ob ponedeljkih po sledečem urniku: soprani-11. novembra ob 20.30; alti-18. novembra ob 20.30; tenorji-25. novembra ob 20.30 in basi-2. decembra ob 20.30. Naslednje vaje bodo določene naknadno.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, 11. novembra, v Peterlinovo dvorano, ul. Donizetti 3, na razgovor z zgodovinarko dr. Jerco Vodušek Starič ob izidu knjige Slovenski špijoni in SOE 1938-42. Večer bo vodil Ivo Jevnikar. Začetek ob 20.30.

ŽUPNIJA PROSEK vabi dne 14.11.2002 ob 20. uri v župnijsko dvorano na predavanje *Izgradimo Trst solidarnosti*. Predavatelj: g. Mario Ravalico, direktor Karitas. Vabljeni!

KLUB PRIJATELJSTVA vabi na srečanje s prof. Sonjo Gregori, ki bo spregovorila o svojem popotovanju po južni Kitajski. Srečanje bo v četrtek, 21. novembra, ob 16. uri v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3 v Trstu.

DAROVI

ZA ODSEK Slovenske Vincencijeve konference pri Sv. Ivanu v Trstu: v spomin na ljubeznivo, polno miline in srčno dobro gospo Pavlo Valič Kravos daruje Ksenija Levak Budal 25 €.

ZA CERKEV v Ricmanjih: družina Zlobec daruje 25 €; družina Zahar-Brazzati daruje v spomin na svoje pokojne 50 €.

ZA SZSO-sekcija Sv. Ivan: namesto cvetja na grob gospe Pavle Valič vd. Kravos darujejo Boži, Marta in Vera 30 €.

ZA REPENTABRSKO cerkev: ob poroki Irene Pahor in Mirana Piščanca darujeta Magda in Robert Petaros 100 €.

ZA MISIJON p. Ernesta Sakside darujeta Magda in Robert Petaros 1.200 €; v spomin na Ottavia Pisanija daruje Ivan Buzečan 50 €.

OB VESELEM praznovanju rojstnega dne drage Vere Lozej darujejo "Ukovska dekleta" 130 € za sklad msgr. Jakoba Ukmarja.

ČESTITKE

Slovenska zamejska skavtska organizacija se veseli odličnega študijskega uspeha voditeljice **Jadranke Cergol** *in ji ob pomembnem življenjskem podvigu iz srca čestita. Deželno vodstvo.*

Zaradi pomanjkanja prostora bomo nekatere članke objavili prihodnjič.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

IZREDNA PONUDBA

V petek, 8. novembra, ob 21. uri v Kulturnem domu

KONCERT

PARNI VALJAK

ZA VSE MLADE, MLADE PO SRCU IN MLADE PO SPOMINU

Nakup vstopnic bo potekal pri gledališki blagajni s sledečim urnikom: **v četrtek in petek od 10. do 14. ure.**
Predvideni so popusti za abonente.

50% popust za vse, ki ob nakupu vstopnice vpišejo gledališki abonma za sezono 002-003

Za vse informacije je na razpolago brezplačna telefonska številka 800 214302

DRAMSKI SKUPINI DRUŠTEV SKD IGO GRUDEN IZ NABREŽINE IN KD CEROVLJE-MAVHINJE

vabita na premiero eksperimentalne gledališke predstave

RETROMIRO

V nedeljo, 10. novembra, ob 18. uri v prostorih SKD Igo Gruden v Nabrežini in **v soboto, 16. novembra, ob 20.30** v športnem centru v Vižovljah.

PREDSTAVA JE NASTALA KOT SKUPNA PRODUKCIJA DVEH DRAMSKIH SKUPIN.

DEBATNI VEČER O IZVAJANJU ZAKONA 38

ZA IZVAJANJE ZAŠČITNEGA ZAKONA!

Krožek za družbena in politična vprašanja Anton Gregorčič iz Gorice je minuli četrtek, 31. oktobra, v razstavnih prostorih Katoliške knjigarne v Gorici pripravil večer, na katerem so politični predstavniki goriških Slovencev spregovorili o izvajanju zaščitnega zakona za slovensko narodno manjšino v Gorici in predvsem o tem, kakšno stališče naj celotna manjšina predstavlja pred večinskim italijanskim narodom.

FOTO BUMBACA

Izhodna stališča in namen posveta je predstavila naša kolegica in tajnica krožka Gregorčič dr. Erika Jazbar, na-kar so spregovorili dr. Mirko Špacapan za stranko Slovenska skupnost, prof. Aldo Rupel za Stranko komunistične prenove in prof. Ivan Bratina za stranko Levih demokratov, se pravi predstavniki treh največjih političnih strank, ki tudi na Goriškem združujejo največ slovenskih volilcev.

Srečanja se je udeležilo precej ljudi in to tudi zato, ker je zadnje tedne na Goriškem in še posebej v Gorici izjemno vroča tema prav izvajanje zaščitnega zakona za slovensko manjšino v mestu Gorica, čemur se desničarji in italijanski nacionalisti izjemno upirajo. Tako sta sedaj tudi v manjšini sami dve politični opciji, in sicer tista, ki zagovarja dosledno izvajanje zaščitnega zakona, in tista, ki je za postopno uvajanje zaščite, kar je na posvetu seveda prišlo do izraza.

Nocoj so vsi trije predstavniki izpostavili svoja stališča in tudi stališča političnih opcij, ki jih predstavljajo. Dr. Špacapan je poudaril predvsem dejstvo, da se manjšina sama ne more odrekati pravicam, ki ji jih daje zaščitni zakon, in je zato odločno zahteval izvajanje zaščtinega zakona tudi v mestu. Prof. Rupel je dejal, da sicer ne govori v imenu stranke, ker sam ni vpisan v Stranko komunistične prenove, a je povedal, da je naveličan "postopnosti in postopnega izvajanja zaščitnega zakona", ker so s takim načinom slovensko manjšino vlekli za nos že štirideset let. Prof. Bratina pa je dejal, da ni nobene težave v tem, ali bo do izvajanja zaščite prišlo ali ne, ampak samo kdaj in kako, "ker je danes Gorica drugačna od tiste izpred nekaj let, in imamo tudi zaščitni zakon, ki nam ga je dala leva sredina". Pri tem se je tudi vprašal, kaj se bo zgodilo, ko bo Slovenija pristopila v EU in bo Gorica z Novo Gorico tvorila eno samo mesto.

V bistvu pa je v četrtek zvečer v Katoliški knjigarni na Travniku šlo predvsem za izpostavljanje stališč različnih političnih strank, v katerih se prepoznavamo Slovenci. Če se stranka Slovenska skupnost in deloma tudi Stranka komunistične prenove zavzemata za doslednejše izvajanje zaščite v mestu Gorica, pa si Levi demokrati jemljejo pravico, da bi se ta zaščita izvajala postopoma in s stopnjevanjem pravic.

V četrtek so o tem spregovorili tudi predsednik SSO za Goriško Damijan Paulin, predsednik SKGZ Rudi Pavšič, senator Miloš Budin, odbornik na goriški občini dr. Damijan Terpin, odbornik na goriški pokrajini dr. Marko Marinčič ter predsednik SKGZ za Goriško prof. Livio Semolič in prof. Samo Pahor.

Vsak je s svojega zornega kota prikazal težave izvajanja zaščitnega zakona, predvsem pa se zavzel za tesnejše sodelovanje med Slovenci na političnem področju, kajti, kot je dejal senator Budin, "če se v okviru politične koalicije Oljka ne moremo dogovoriti, se tudi drugje ne bomo mogli in bomo tudi zato še naprej nastopali neenotno, kar je seveda za vse nas izjemno škodljivo!"

Prav tako so vsi diskutanti izpostavili potrebo po tesnejšem sodelovanju in tudi po večji obveščenosti v manjšini sami, ki "ne sme sedaj postati tujek na Goriškem, ampak integrirana skupnost, do katere bodo imeli dober odnos predvsem predstavniki večinskega naroda".

JUP

DAN VSEH SVETIH PO GORIŠKIH VASEH

POKLONILI SMO SE POKOJNIM

Prejšnji teden je bil na poseben način posvečen misli in spominu na rajne. Tudi po goriških vaseh so bila 1. novembra pokopališča dobro obiskana in okrašena s cvetjem.

V Doberdobu je bila v spomin na rajne že tradicionalna maša ob 15. uri, ki jo je daroval župnik Ambrož Kodelja. V homiliji se je spomnil tragedije v Moliseju, kjer je potres odtrgal 26 otrok iz ljubečega objema staršev. Vaščani so se nato odpravili na pokopališče, kjer so zmolili desetko rožnega venca in prisostvovali skupnemu blagoslovu grobov. Pobožnost je popestril cerkveni pevski zbor, ki ga vodi Dario Bertinazzi. V Jamljah je bila isti dan jutranja maša ob 9. uri, ki jo je vodil g. Kodelja. V sprevodu so se nato verniki odpravili do pokopališča, kjer sta bila skupna molitev in blagoslov, za glasbeni utrinek pa je poskrbel cerkveni zbor. V Dolu je bila običajna spominska pobožnost za vse rajne ob 11. uri.

V Pevmi so bile letos pobožnosti na dan Vseh svetih zjutraj, v Štmavru pa popoldne. Po maši, ki jo je daroval župnik Vojko Makuc, so verniki obiskali pokopališče, nato pa so se poklonili žrtvam pri spomeniku. Obrede sta s požlahtnila štmavrski in pevmski zbor.

V cerkvi sv. Justa **v Podgori** je bila 1. novembra zjutraj slovenska in italijanska maša, sledil je poklon padlim pri spomeniku, kjer sta zadoneli italijanska in slovenska pesem; naše pevce je vodil Mirko Špacapan. Med drugimi je spregovoril pokrajinski odbornik Marinčič. Mašo je daroval novi podgorski župnik p. Janko Hajšek. Popoldne ob 14.30 je bil na pokopališču blagoslov grobov, kjer je pod vodstvom Sabine Antoni zapel cerkveni pevski zbor. Mašna daritev je bila tudi v soboto zjutraj na pokopališču. Pri obeh omenjenih evharistijah je bil prisoten tudi g. Valter Milocco, ki se je pred kratkim poslovil od

podgorskih župljanov, a je ostal nanje, očitno, navezan.

V Rupi in **na Vrhu sv. Mihaela** je bila dne 1. t.m. maša pol ure prej kot običajno, tako da so se ljudje lahko udeležili tudi slovesnosti pri spomenikih padlim. Popoldne so bile **v Gabrjah** in **na Vrhu** večernice v cerkvah, sledilo je kropljenje grobov na pokopališču. Vse obrede je vodil župnik Viljem Žerjal. V rupenski cerkvi so bili ob 14.30 najprej večernice, litanije vseh svetnikov in blagoslov, nato se je sprevod vil na pokopališče, najprej v Rupo, kasneje na **Peč**. Na obeh božjih njivah je lepo zapel zbor Rupa-Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Pokojnih so se ljudje spomnili tudi s polaganjem vencev ob spomenikih. Dan kasneje, 2. t.m., je bila maša za pokojne ob 17.30 v Gabrjah, ob 19. pa v Rupi.

V Sovodnjah je bila prvi dan tega meseca maša ob 10. uri; vodil jo je župnik Marjan Markežič. Občinski upravitelji, krajevno društvo, sekcija SSk in borčevska organizacija so se predpoldne poklonili spomeniku in položili vence na krajši svečanosti, pri kateri so pela Sovodenjska dekleta. Na pokopališču je bil popoldne v prisotnosti velikega števila ljudi blagoslov grobov, zapel je cerkveni zbor, ki ga vodi Marinka Lasič.

Člani Prosvetnega društva **Štandrež** so 1. t.m. položili najprej venec na pročelje župnijske dvorane A. Gregorčič ob spominski plošči na vojne žrtve. Župnik Karel Bolčina se je spomnil vseh umrlih v vojnah, Majda Zavadlav pa je zrecitirala priložnostno poezijo. Nato so položili venec tudi na domačem pokopališču, kjer je bil v popoldanskih urah verski obred, pri katerem je sodeloval cerkveni mešani zbor pod vodstvom Patricka Quaggiata.

Ob množični udeležbi krajanov in na pobudo občinske uprave je potekala v petek, 1. novembra, **v Števerjanu**, takoj po maši, spominska slovesnost pred spomenikom na trgu Svobode. Ob tej priložnosti se je vaška skupnost poklonila števerjanskim žrtvam 2. svetovne vojne. Slovesnost se je začela s polaganjem vencev in z blagoslovom župnika Antona Lazarja ter krajšim priložnostnim nagovorom župana Hadrijana Corsija. Zapel je cerkveni pevski zbor pod vodstvom Hermana Srebrniča. Pesem se je prepletala z recitalom, ki ga je pripravila Anka Černic. Po jutranji maši je potekala podobna slovesnost pred spomenikom **na Jazbinah**, kjer pa je zapel moški zbor Briški grič-Paglavec pod vodstvom Marjana Cigliča. V popoldanskih urah je prav tako najprej v Števerjanu in nato na Jazbinah, po molitvi v cerkvi, sledil blagoslov grobov.

DD

SPOMINSKI DNEVI V GORICI

Kot je že tradicija, so tudi letos naše kulturne ustanove in zbori počastili spomin rajnih, še zlasti zaslužnih slovenskih kulturnikov, ki so pokopani na goriškem pokopališču. Tako so na dan Vseh svetih to storili predstavniki Zveze slovenske katoliške prosvete, ki so položili cvetje na grobove Emila Komela, Lojzeta Bratuža in Ljubke Šorli, Viktorja Prašnika in goriških duhovnikov. Verski obred je opravil g. Jožko Kragelj. Pri vseh teh grobovih pa je podgorski mešani zbor pod vodstvom Mirka Špacapana občuteno zapel več primernih pesmi.

Tudi na dan vernih duš, to je 2. novembra, je bilo na goriškem pokopališču slišati slovensko pesem. Moški zbor Mirko Filej je pod vodstvom Zdravka Klanjščka odpel več pesmi ob grobovih naših pokojnih prosvetnih delavcev. Isti zbor je šel kasneje na pokopališče v Štarancan, kjer se je s pesmijo poklonil pokojnemu skladatelju Mirku Fileju, ki danes tam počiva.

KNJIŽNICA V LOČNIKU POIMENOVANA PO MACORJU

Zadnjo nedeljo so v Ločniku poimenovali tamkajšnjo knjižnico po znanem furlanskem pesniku in publicistu Celsu Macorju, ki je živel prav v tem goriškem rajonu. Macor je umrl pred štirimi leti, bil pa je doma iz bližnje Verse. Dolgo let je bil v službi kot tiskovni glasnik goriške občine. Napisal je več pesniških zbirk in spisov v furlanskem jeziku, za katerega obstoj in pravice se je vedno boril. Obenem pa si je pokojnik veliko prizadeval za stike in spoznavanje tukajšnje slovenske kulture. To je pokazal tako v svojih spisih kot tudi v svojem publicističnem delu, zlasti pri goriški reviji *Iniziativa Isontina* in škofijskem tedniku *Voce Isontina*.

Na nedeljski proslavi so nastopili razni govorniki, med njimi občinski odbornik Salomoni in pokrajinski odbornik za kulturo Marangon. O njem je tudi spregovoril profesor Faggin s padovanske univerze.

PREJELI SMO

O ZAKONU 38

Na kratko želim podčrtati tri vprašanja glede uveljavljanja zakona 38 v mestu Gorica.

1. Hvalevredna je bila pobuda sodelavcev in bralcev revije Isonzo-Soča, ki so objavili javno pismo v slovenskem dnevniku (PDk) ter zapisali, naj se zakon 38 izvaja v vsej goriški občini. Dodajam: pravilno bi bilo, ko bi podobno pismo objavile tudi komponente, ki ob raznih volitvah pristavljajo svoje lončke za glasove.

2. Z zaprepaščenjem ugotavljamo, da se misli stranka desnega pola poslužiti popisnih pol ljudskega štetja statističnega zavoda ISTAT, verjetno tudi telefonskih imenikov, za popis Slovencev v Gorici, da bi ugotovila njihovo število. Na podlagi tega naj bi se Slovencem v mestu "podarile" pravice. Z zaprepaščenjem, ker zavod ISTAT svojčas ni hotel izdati popisnih pol v slovenščini, češ da bi se tako kršil zakon o tajnosti anagrafskih dokumentov. Popis Slovencev na podlagi popisnih pol bi sedaj ne pomenil take kršitve zakona?

Sprašujem se, ali ljudje še kaj dajo na čast zakona.

3. Slovenska narodnostna skupnost, ne samo v Italiji, mora stati ob strani našim slovenskim politikom in italijanskim politikom ter sodržavljanom, ki se javno in neposredno borijo za uveljavitev zakona 38 v mestu Gorica.

REMO DEVETAK

VLADIMIR PAHOR GOST KULTURNEGA DOMA V GORICI

V ponedeljek, 11. novembra, ob 18. uri bo gost *Srečanj z avtorji* v Kulturnem domu v Gorici (ul. I. Brass 20) goriški rojak Vladimir Pahor, avtor knjige *Na razpotjih življenja*. Knjigo sta po Pahorjevem pripovedovanju napisala in uredila Olga in Jože Šušmelj iz Nove Gorice, izdalo pa Založništvo tržaškega tiska.

Vladimir Pahor je rojen leta 1923 v Sovodnjah ob Soči (pri Gorici), danes pa je ugledni zdravnik internist v Rimu. Knjiga *Na razpotjih življenja* je mozaik dogodkov iz življenja dr. Vladimirja Pahorja. Ni pisana kot osebna biografija. V ospredju so zgodbe in dogodki, v katerih se izkaže kot izvrsten opazovalec narave in ljudi. Zelo občuteno, doživeto in na mestih lirično opisuje svoja otroška leta in takratno življenje v Sovodnjah ob Soči. Dragoceno je pričevanje o obdobju fašizma in zgodovinska pripoved o izdajanju ilegalnega časopisa *Nova Pravda*, ki ga je dr. Vladimir Pahor razmnoževal v cerkvenem zvoniku. Bralca bodo pritegnili zanimivi opisi primerov iz njegovega zdravniške prakse in zdravljenje slavnih osebnosti. Odkriva nam Libijo in opisuje lov v puščavi. Lov je sicer velika strast dr. Pahorja.

Na ponedeljkovi goriški predstavitvi bodo sodelovali avtorji knjige in predstavniki Založništva tržaškega tiska.

Srečanje z avtorjem prirejata Upravni odbor Kulturnega doma Gorica ZSKD.

KMEČKA BANKA

PRISRČNA SLOVESNOST

V prostorih Kmečke banke na Verdijevem korzu v Gorici je bila 24. oktobra krajša slovesnost, na katero so upravitelji banke povabili predstavnike slovenskih kulturnih, športnih in rekreacijskih društev ter drugih ustanov, tudi nekaterih šol, iz Goriške, ki jim je letos banka podelila denarne prispevke. Nekateri so jih prejeli slovesneje prav tisti dan, ostali pa že med letom. Finančna podpora je v teh časih, ki so vse prej kot rožnati za našo zamejsko stvarnost, tem bolj dobrodošla in se zanjo prejemniki toplo zahvaljujejo banki in se seveda priporočajo za v prihodnje. Zbrane je pozdravil odgovorni za poslovanje KB Zdravko Kuštrin, ki je v nagovoru poudaril, da banka, čeprav posluje v sklopu čedajskega bančnega zavoda, zvesto izpolnjuje obveze svojega statuta. V njem je zapisano, da del poslovnega dobička daruje v dobrodelne namene, in sicer krajevnim društvom in ustanovam, s katerimi želi biti tesno povezana, tudi sedaj, ko njeno poslovanje ni več avtonomno. Sicer je KB v čedajski našla občutljivega in dovzetnega zaveznika in v njej ohranila določeno samostojnost, da lahko nadaljuje s svojim poslanstvom v prid slovenske skupnosti. To je podčrtal tudi zastopnik upraviteljev Karlo Devetak, ki je poleg gospodarske plati osvetlil tudi socialno skrb nekdaj povsem slovenske banke. KB je izdala posebno bančno obveznico z ugodno obrestno mero, katere del nabirke bo darovala Onkološkemu centru v Avianu.

IK

GORICA / MEDNARODNI PIANISTIČNI TEKMOVANJI

V ZNAMENJU VRHUNSKE PIANISTIKE

JOŽE ŠTUCIN

Nedeljski koncert, 3. novembra, v teatru G. Verdi v Gorici, ki so ga poslušalcem podarili mladi pianisti, udeleženci Drugega mednarodnega pianističnega tekmovanja *Citta' di Gorizia* ter Mednarodnega pianističnega tekmovanja *Giuliano Pecar*, bo ostal v spominu kot bleščeč nastop nadarjenih glasbenikov, ki so za trenutek mesto povzdignili med kulturne metropole sveta.

Mogoče se zdi ta primerjava nekoliko pretirana, a dejstvo je, da so vsi nastopajoči prikazali izredno visok nivo tehničnega znanja, interpretativnih sposobnosti in žlahtne muzikalnosti. Tekmovanji sta potekali v dneh od 30. oktobra do 3. novembra, kot organizatorji pa so se podpisali Društvo Florestan (Piero Maragon), KC Lojze Bratuž (Franka Žgavec) in SCGV Emil Komel (Silvan Kerševan). Izvedbo zaključnega koncerta je prevzel Teatro "G. Verdi", v katerem se je zbralo polno ljubiteljev klavirske glasbe. Pobudnik in umetniški vodja obeh tekmovanj je pianist-pedagog Sijavuš Gadžijev, tekmovanji pa sta "podprti" tudi z denarnimi nagradami. Seveda slednje ni najpomembnejše, je pa za marsikaterega mladega glasbenika, ki je še na začetku umetniške kariere, zelo spodbudno, če poleg diplome za svoje delo prejme tudi finančno potrditev za uspešen nastop. Na tekmovanju "Citta' di Gorizia" je v štirih kategorijah nastopilo kar dvainpetdeset pianistov, prva mesta pa so dosegli: v kategoriji A Aleksandra Bengin, Dušan Grozdanović (oba Jugoslavija), Alice Moretti, Nardin Claudio (oba Italija) in Ana Pišot (Slovenija), v kategoriji B Anže Vrabec (Slovenija), v kategoriji C prvega mesta žirija v sestavi Paul Badura-Škoda, Sijavuš Gadžijev, Marjan Lapsansky, Giuseppe Scotese in Vincenzo Balzani ni podelila, sta pa drugo nagrado prejela Elena Sever (Jugoslavija) in Mateja Lasič (Slovenija), v kategoriji D pa sta prvo mesto osvojila Azra Medić (Bosna in Hercegovina) ter Miloš Popović (Jugoslavija). Nekateri prvonagrajenci so na sklepnem koncertu tudi nastopili. Zagotovo je po kvaliteti, izraznem žaru in vrhunski izvedbi izstopal mladi Anže Vrabec (13 let), ki klavir študira pri profesorici Ingrid Silič.

FOTO BUMBACA

Drugo tekmovanje "Giuliano Pecar" je imelo letos tematski naslov: *Mednarodna nagrada za interpretacijo*. Za dokaj visoke nagrade (prvo mesto je bilo vredno 3000 evrov in pet koncertov, drugo mesto je prineslo dobitniku 1500 evrov, tretje pa 1000 evrov) se je potegovalo kar sedeminštirideset glasbenikov iz najrazličnejših dežel. Dobitniki nagrad so nastopili tudi na koncertu. Treto nagrado je prejel natančni Alessio Cioni (Italija), drugo Stepan Kos (Češka) in Luca Trabucco (Italija), absolutna zmagovalka in vsekakor najsvetlejša zvezda večera pa je bila Rusinja Valentina Igoshina, ki je s svojim nastopom očarala publiko. Izjemno nadarjena glasbenica je potrdila uspešnost ruske pianistične šole z virtuozno tehniko in občuteno interpretacijo izvajanih skladb.

OBVESTILA

DRUŠTVO F.B. Sedej iz Štverjana vabi v nedeljo, 10. novembra, ob 16. uri v Sedejev dom na koncert Višarskega kvinteta. Sledila bo tradicionalna tombola ob praznovanju zahvalne nedelje.

DRUŠTVO SLOVENSKIH upokojencev za Goriško vabi člane in prijatelje na vodeni ogled razstave slik Jožefa Tominca, ki bo v soboto, 16. novembra, ob 16.30 v Attemsovi palači na Kornu. Prijave na tel. št. 0481 532092 ali 0481 882024.

JEREMITARJI VABIJO v soboto, 9. t.m., ob 18. uri, v njihov zaselek na srečanje z likovnim svetom Franca Duga in poezijo Jurija Paljka. Sodeloval bo ansambel Gallus Consort. Vabljeni!

DRUŠTVO JADRO prireja tečaj klekljanja idrijskih čipk za odrasle, ki ga bo vodila Fanči Koncut iz Idrije. Tečaj bo potekal ob torkih od 15. do 18. ure na sedežu društva v Romjanu. Za informacije in vpis sta na razpolago tel. številki 0481 776123 oz. 0481 777948 (ob urah kosila).

DAROVI

ZA NOVI glas: N.N. Rupa 10,00 €.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Rupa 75,00 €.

ZA MLADINSKI zbor Vrh sv. Mihaela ob krstu Caroline in Francesce družina Parmigiani 50 €.

ZA CERKEV na Peči: Antonelli, Rupa 64 10,00 €.

ZA CERKEV v Rupi: A.K. 100,00 €.

ZA MEPZ Rupa-Peč: A.K. 50,00 €.

ZA CERKEV v Gabrjah: Kristina Devetak 20,00 €; Zofka Černic Florenin 10,00 €; Ljudmila Špacapan Florenin 50,00 €; Olga Brajnik Vinotti 30,00 €; Ivanka Devetak Juren 20,00 €; Irma Devetak 100,00 €.

ČESTITKE

Kulturni center Lojze Bratuž se veseli s svojim sodelavcem **Ivanom Žerjalom** *ob odlično dokončanem študiju na tržaški leposlovni fakulteti.*

Goriška Mohorjeva družba čestita **Ivanu Žerjalu** *ob uspešno opravljeni diplomski nalogi iz umetnostne zgodovine na tržaški leposlovni fakulteti.*

Čestitkam mlademu doktorju in našemu sodelavcu se pridružujejo člani uredništva našega tednika.

V četrtek, 31. oktobra, je na tržaški leposlovni fakulteti z odliko in pohvalo diplomiral iz umetnostne zgodovine

IVAN ŽERJAL

K tako lepemu uspehu mu iz srca čestitajo mama, tata in sestra Marlenka ter vsi njegovi sorodniki z Goriškega in s Tržaškega.

PRVA OTROŠKA URICA V FEIGLOVI KNJIŽNICI

SEBIČNI JABOLČNI KRALJ

Ko je v ponedeljek, 28. oktobra, lepo jesensko sonce zahajalo, se je več kot trideset malčkov, predvsem takih, ki obiskujejo vrtce, zbralo v Mladinski sobi Feiglove knjižnice in udobno posedlo na njene mehke blazinice.

Njena topla domačnost je postala še prijetnejša, ko je znana animatorka in voditeljica gledaliških delavnic Vesna Tomsič začela pripovedovati pravljico o *Jabolčnem kralju*, ki je v nemškem jeziku izšel izpod peresa Francesce Bosce in Giuliana Ferrija.

Glavni junak zgodbice je kralj, ki je imel čudovit grad in krasen vrt, sredi katerega je rasla velika jablana, ki je vsako leto rodila lepa jabolka. Le-teh pa kralj ni delil z nikomer. Ko so se v te krasote nekoč prikradli črvi in jih ni nihče mogel spraviti iz njih, je kralj po nasvetu malih zajedalcev pripravil jabolčni praznik in nanj povabil staro in mlado. Tedaj je sam spoznal, da je najlepše deliti veselje in dragocenosti z drugimi.

Ko je Vesna drobno zacingljala z zvončki, so otroci potihnili in začeli pozorno spremljati pripovedovanje, ki se je ob njeni spretni obdelavi pravzaprav razraslo v odrski prizorček, v katerega je vpletla tudi otroke, ki so ji radi pomagali.

Ko je bilo pravljice konec, so mali poslušalci prejeli košček "kraljevega" jabolka in še rdeče jabolko iz lepenke. Nanj so pritrdili zelenega črviča, tako da poredno kuka iz sadeža in jih bo doma spominjal na prisrčno pravljično popoldne v prijaznem okolju ob pripovedi občutljive Vesne, ki zelo rada ustvarja z otroki za otroke. Ob njenem privlačnem izvajanju so sicer uživali tudi starši in v sebi spet uzrli otroško dušo.

Naslednje pravljično srečanje bo v ponedeljek, 25. novembra; vodila ga bo učiteljica Barbara Rustja.

IK

BABJE LETO NA RUMITIŠČU

Od petka, 8., do nedelje, 10. t.m., bodo Jeremitarji gostili skupino študentov Visoke šole za slikanje in risanje iz Ljubljane, ki bodo ustvarjali na tematiko Jeremitišča. Za goste in prijatelje bodo ob tej priložnosti priredili v soboto, ob 18. uri, srečanje z likovnim svetom Franca Duga in poezijo Jurija Paljka. Ansambel Gallus Consort bo prisotne z glasbo popeljal v obdobje nastanka lepega zaselka. V prvi izvedbi bo Dina Slama predstavila tri skladbe na besedila pesnika Jurija Paljka. Sledila bo običajna slovesnost. V nedeljo ob 11. uri bo srečanje s prof. Samom Pahorjem na temo: *Slovenci v Evropi: včeraj, danes in jutri?* V soboto, 16. t.m., bodo na obisku študentje Etnologije in kulturne antropologije z ljubljanske univerze. Pridružila se jim bo skupina dijakov etnološkega krožka goriškega liceja Gregorčič-Trubar. Srečanje bo vodil etnolog A. Malnič. Vabljeni!

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
OB STOLETNICI DRAMATIČNEGA DRUŠTVA V TRSTU
razpisuje
ABONMA ZA SEZONO 002-003
Vpisovanje poteka ob delavnikih od 10. do 13. ure in od 16. do 18. ure v uradu Kulturnega doma v Gorici (ul. I. Brass 20 - tel. 0481 33288).
Zadnji rok za vpis abonmaja je petek, 15. novembra 2002.
Vse informacije dobite na telefonski številki 0481 33288
(od ponedeljka do petka, od 10. do 13. ure, in od 16. do 18. ure) ali na spletnih straneh **www.teaterssg.it**
Kinemax
partner SSG 002-003

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
Abonma ljubiteljskih skupin Štandrež 2002
KPD SAVLJE-KLEČE - TEATER BALANTIN
Harold Brighouse
HOBSON V ŠKRIPCIH
komedija
Nedelja, 10. novembra 2002, ob 17. uri
Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu
Po predstavi vsi vabljeni na pečen kostanj in novo vino!
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA
CECILIJANKA
REVIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV
Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine, Koroške in Slovenije.
Posvečena je 100-letnici rojstva Lojzeta Bratuža, 50. obletnici smrti Vinka Vodopivca in 40. obletnici smrti Mirka Fileja.
GORICA, KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
Sobota, 16. novembra 2002, ob 20.30
Nedelja, 17. novembra 2002, ob 17. uri

KROŽEK ŠČEK / NOVA KNJIGA ERIKA DOLHARJA

BOJ ZA SLOVENSTVO KANALSKE DOLINE

Zbirka t.i. "belih priročnikov" Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček je postala bogatejša za novo publikacijo. Pred kratkim je namreč izšla nova knjiga dr. Erika Dolharja z naslovom *Boj za slovenstvo Kanalske doline*. Delo je doživelo že tri predstavitve: 25. oktobra je potekala predstavitev v Beneški hiši v Naborjetu, 29. istega meseca v gostilni v Mavhinjah, ta ponedeljek, 4. novembra, pa v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu.

Knjiga *Boj za slovenstvo Kanalske doline*, s podnaslovom Od TIGR-a do volitev 1946, je izšla kot 36. publikacija v zbirki "belih priročnikov" krožka Šček in kot 25. publikacija v zbirki *Zgodovinskega časopisa* iz Ljubljane. Je tudi drugo delo dr. Erika Dolharja, ki je zagledalo luč v okviru te zbirke (leta 2000 je izšla publikacija *Prelomnost Osimskih sporazumov*), poleg tega pa še četrta knjiga, ki jo krožek Šček v tej zbirki posveča stvarnosti in zgodovini Kanalske doline. Leta 1995 je namreč izšla knjiga Irene Šumi in Salvatoreja Venosija *Govoriti slovensko v Kanalski dolini*, leta 1999 knjiga Vide Dolhar *Kanalska dolina in slovenska kultura*, leta 2000 pa slovenski prevod dela Maria Gariupa *Opcija za tretji rajh v Kanalski dolini*.

Vsebina novega dela dr. Erika Dolharja je posvečena, kot piše v predgovoru, "najbolj dramatični preteklosti Kanalske doline". Z njo se vračamo "v čase narodnega zatiranja, a tudi tigrovskega upora, problematike opcije za nemški rajh, druge svetovne vojne, partizanskega boja, nemške zasedbe, osvoboditve, odnosov med zahodnimi zavezniki in jugoslovanskimi oblastmi, bojev za drugačno razmejitev". Knjiga se začenja z uvodnim zgodovinskim orisom (avtor je tu precej črpal iz že objavljenih virov, npr. iz publikacije zgodovinarja Toneta Ferenca o akcijah TIGR-a), nato sledi najobsežnejši del publikacije, zbirka virov v 12 razdelkih, na koncu pa so zbrana izvirna pričevanja. Glavnino virov je avtor črpal iz zapuščine deda, dr. Alojzija Dolharja (1902-1969), sicer rojenega v Trstu, a ki se je že leta 1928 preselil na Trbiž, kjer si je ustvaril družino in postal eden od stebrov slovenstva v Kanalski dolini v času zgodovinskih in usodnih odločitev. Ravno letos obhajamo stoletnico rojstva dr. Alojzija Dolharja, zaradi česar se je vnuk dr. Erik odločil, da predstavi javnosti dedove neobjavljene dokumente.

Kot že rečeno, je knjiga doživela že tri predstavitve. Prvič so jo predstavili ravno v Kanalski dolini, in sicer v Naborjetu 25. oktobra. Sledila je predstavitev v Mavhinjah v torek, 29. oktobra. Tu sta poleg urednika "belih priročnikov" Iva Jevnikarja sodelovala še zgodovinar prof. Aleš Brecelj in prof. Bojan Pavletič, ki je z ljubeznijo in občutljivostjo predstavil pok. dr. Alojzija Dolharja, ki se je poleg truda za narodne pravice tamkajšnjih Slovencev nesebično razdajal prav vsem Slovencem, ki jih je pot zanesla mimo Kanalske doline, pa naj so bili ti študentje na zimovanju in planinskih pohodih ali osnovnošolski otroci v letnih kolonijah. Gostitelj je Pavletiču, mlademu smučarskemu učitelju s skupino sošolcev in prijateljev, pustil neizbrisen vtis pokončnega človeka, ki mu je bila narodnost prva skrb in gore ena največjih ljubezni. Prof. Brecelj je na kratko povzel bistvo Dolharjevega boja in truda, da bi po vojni dosegel drugačno, pravičnejšo razmejitev med Italijo in Slovenijo oz. Jugoslavijo. Doživljal je skoro sama razočaranja tako s strani domačih Nemcev in Italijanov kot s strani zaveznikov in, kar je bilo morda najhuje, s strani svojih vodilnih "tovarišev" v OF. K živahni diskusiji so se oglasili nekateri prisotni, ki so pohvalili velik trud, ki ga je avtor vložil, ko je zbral celo vrsto, tudi neobjavljenih, dokumentov, ki nam prikazujejo tragično zgodovino te naše pokrajine, ki je za Slovence že skoro zgubljena.

FOTO KROMA

Na tržaški predstavitvi v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v ponedeljek, 4. t.m., pa je med drugim zgodovinarka dr. Nevenka Troha poudarila specifičnost Kanalske doline. Ta je bila po prvi svetovni vojni priključena Italiji ne z rapalsko pogodbo iz leta 1920, ampak s saint-germainsko pogodbo iz leta 1919, ki je sklenila mir z Avstrijo. Tudi po drugi svetovni vojni, v času boja za meje, to ozemlje za zahodne zaveznike ni bilo sporno kot npr. tržaško ali goriško (zato je spadalo v t.i. "cono C"). Poleg tega slovenska narodna zavest, čeravno prisotna, ni bila tako močno razvita kot na Tržaškem in Goriškem. Od tod mnoge težave in nadaljevanje raznarodovalnega pritiska tudi takoj po odhodu jugoslovanskih čet sredi maja 1945 (sicer je bilo takrat italijansko prebivalstvo zaradi načrtnega priseljevanja že večinsko). Predstavitev v DSI sta vsestransko obogatili osebni pričevanji Erikovega očeta, dr. Rafka Dolharja, in prof. Martina Krannerja.

NK/IŽ

GLOSA JURIJ PALJK

O SPOMENIKIH

Tokrat bi radi povedali nekaj o nagrobnih spomenikih, ker sicer za spomenike temu ali onemu pomembnemu možu iz naše skupne preteklosti zares velja pravilo, ki ga je zapisal poljski duhovitež in pisec aforizmov Stanislav Lec: "Ko podirate spomenike, se ne dotikajte podstavkov, ker bodo gotovo dobro služili za druge spomenike!"

Ko smo te dni hodili bolj pogosto na pokopališča, smo z zanimanjem opazovali nagrobne spomenike, pravzaprav urejenost grobov naših prednikov, znancev in tudi sorodnikov. Poleg urejenosti smo videli še marsikaj, gotovo tudi veliko cvetja, rumenih in belih krizantem, ki smo jih na pokopališčih in na grobeh pustili ogromno, nekateri samo zato, da bi s tem dejanjem v sebi zatolkli slabo vest, ker na pokopališča k svojcem sicer čez leto ne hodijo na obisk.

Nagrobniki, pravzaprav nagrobni spomeniki, vedo veliko povedati tako o duhu časa kot tudi o nas samih in našem odnosu do življenja in posmrtnega življenja, še največ pa o naši (ne)kulturi. Zavestno smo zapisali, da govorijo nagrobni spomeniki tako o naši kulturi kot seveda tudi o našem nekulturnem obnašanju, ki je še najbolj razvidno tam, kjer se na pokopališču srečamo z raznimi "umotvori", s takimi nagrobnimi spomeniki, ki nimajo ničesar skupnega z našim kulturnim izročilom, z nami samimi in še toliko manj z duhom naših prednikov. V mislih imamo vse tisto razsipno razkošje in nedostojno razkazovanje bogastva, ki ga srečamo tudi na pokopališčih, ko se znajdemo pred takimi nagrobnimi spomeniki, ki enostavno v naš kulturni prostor ne spadajo. Če pri tem ne bomo rekli nobene o kiču, ki je tudi močno prisoten na naših pokopališčih in je najbolj razviden v kričeče obarvanih plastičnih rožah, ki v dolgih mesecih samevanja na grobu zbledijo in postanejo grde, pa ne moremo kar tako mimo dejstva, da se tudi pri nas uveljavlja miselnost, da je velik nagrobni spomenik gotovo tudi lep spomenik, kar pa seveda ni res.

V mislih seveda še vedno nosimo stare nagrobne spomenike, ki so bili narejeni iz kraškega kamna in so bili največkrat sila preprosti, a zato zelo zgovorni in lepi. Vsak tak nagrobni kamen je ponavadi vseboval znamenje križa, večkrat pa so ga naši ljudje tudi imenitno oplemenitili z napisi, ki so vsebovali misli iz krščanske vere, včasih pa preprosto ljudsko modrost, ki je govorila o tem, da je naš prednik v sebi nosil veliko spoštovanje do umrlih, do samega sebe in seveda do posmrtnega življenja.

Pa se zdi, da je današnja bogata družba in seveda mi z njo na posmrtno življenje pozabila, saj verzov, napisov in kratkih misli na nagrobnih spomenikih ni več, kot vse bolj izginja tudi znamenje križa. V zameno pa so naši nagrobni spomeniki vse bolj razkošni, predvsem pa narejeni iz takega plemenitega kamna, ki ni odraz naše krajine in ne našega izročila, pa naj gre za hladni beli marmor ali na prvi videz toplejši, a vseeno našemu mišljenju in izročilu tuj granit.

Če smo na večjih mestnih pokopališčih že nekako vajeni velikih nagrobnih spomenikov, ponekod celo pravih grobnic bogatih družin, pa tega doslej na naših vaških pokopališčih še nismo imeli in je zato ta pojav znamenje našega časa.

Nismo proti temu, da se bogastvo naše družbe kaže tudi na naših pokopališčih, ker se pač bogastva enostavno ne da skriti, a smo vseeno veseli, če vidimo, da se tudi pri gradnji novih nagrobnih spomenikov kaže občutek za mero in predvsem pa tista iskrena skromnost, ki se odlično sklada z občutkom pristnega človeškega usmiljenja do rajnih, če seveda niti ne omenimo krščanske misli in vere v prihodnje ter za vse ljudi gotovo vstajenje od mrtvih.

Če imate tudi vi lepo navado, ki so nas jo učili odlični primorski duhovniki in tudi nekateri učitelji, da si namreč ob vsakem obisku v kakem novem kraju poleg cerkve in drugih znamenitosti obvezno ogledate tudi vaško ali mestno pokopališče, boste tudi sami priznali, da zares velja pravilo, da je pokopališče lepo ogledalo vaške ali mestne skupnosti.

Prav zato lahko zapišemo, da ni lepo, da se v naš prostor vnašajo stvari, ki z našo preteklostjo in našim kulturnim ter seveda verskim izročilom nimajo veliko skupnega. Saj je res, da so tudi v preteklosti v naši sredi živeli obešenjaški bogatini, ki so hoteli tudi z nagrobnikom pokazati, da so imeli v tedanji družbi pomembno mesto, a danes vemo, da jih je zabrisal čas, spomin nanje in na nagrobnike, ki so se porazgubili v pozabi.

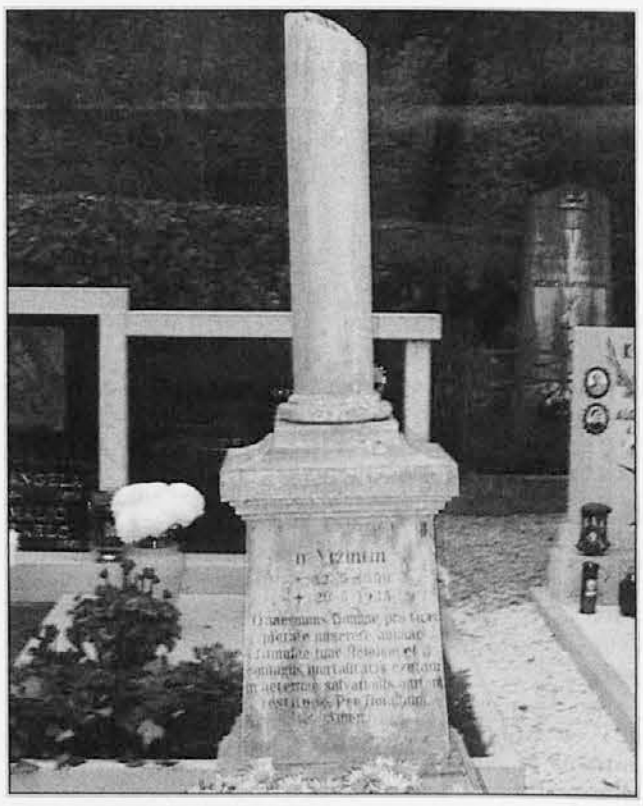

Še bolj res pa je, da smo skoraj vsi hčere in sinovi pretežno revnih, a poštenih in ponosnih ljudi, ki so imeli občutek za mero in so svojo skromnost pokazali tudi pri gradnji nagrobnih spomenikov. A to je bila tista poštena skromnost, ki se je kazala tudi v pripadnosti kraju in je bila obenem odsev našega izročila. Prav zato so tako lepi stari nagrobni spomeniki in nagrobni napisi na naših vaških pokopališčih, ker odražajo duha ljudi, ki so še imeli odnos do življenja in seveda tudi do smrti, predvsem pa so imeli krščanski odnos do pokojnih, katerim so postavljali take nagrobnike, ki niso kričeče motili tišine in miru Božje njive, ampak so se skladali z naravo, družbo, okoljem in seveda z ljudmi.

Lepo bi bilo, če bi se iz naše skupne preteklosti naučili. Da potem ne bi videvali na naših pokopališčih nemogoče svetlih marmornatih plošč, ki pokopanim dobesedno ne pustijo dihati, in ne takih nagrobnih spomenikov, ki ne spadajo nikamor, prav gotovo pa ne v naš prostor in ne v naš čas.

Če pa bo kdo nasprotoval tej trditvi in bo rekel, da take vrste nagrobni spomeniki spadajo v naš prostor, potem moramo vsi vedeti, da govorijo o naši duhovni revščini in ne o bogastvu.

SLOVENIJA

NOVA GORICA

VISOKOŠOLSKI ŠTUDIJ IGRALNIŠTVA

Turistica, Visoka šola za turizem v Portorožu, je v Novi Gorici odprla svojo enoto, namenjeno izobraževanju delavcev v igralništvu. Takšna usmeritev in omenjeno visokošolsko izobraževanje sta tesno povezana z igralništvom, ki ga na območju Nove Gorice izvaja in širi družba HIT. V prvi generaciji bo 30 izrednih študentov, za študij igralništva pa se je prijavilo precej več interesentov, a vseh niso mogli sprejeti. Na slovensnosti ob pričetku delovanja omenjene študijske smeri, v ponedeljek, 4. t.m., so o pomenu in možnostih igralništva v slovenskem turizmu govorili magister Marjan Tkalčič, dekan Turistice, Visoke šole za turizem v Portorožu, župan občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič, dr. Stane Pejovnik, državni sekretar na ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, predstavnica ministrstva za gospodarstvo, mag. Darja Radič ter mag. Boris Nemec, predstavnik družbe HIT v Novi Gorici. Po otvoritvi je svečano predavanje za študente smeri igralništvo imel mag. Darren Jon Sica, iz Inštituta za igralniške študije Univerze v Nevadi. Nato so se začela redna predavanja, ki jih bodo po večini imeli profesorji iz Turistice oz. Visoke šole za turizem v Portorožu. Enota omenjenega visokošolskega zavoda bo svoj sedež imela v hotelu Lipa v Šempetru pri Gorici.

M.

KAMPANJA JE BILA OBSEŽNA, INTENZIVNA IN TUDI UTRUJAJOČA

V NEDELJO PREDSEDNIŠKE IN LOKALNE VOLITVE

MARJAN DROBEŽ

Jutri, v petek, 8. novembra, bo v Sloveniji zadnji dan kampanje za predsedniške in lokalne volitve, ki bodo v nedeljo, 10. t.m. Po podatkih Republiške volilne komisije je v državi milijon 609.633 upravičencev za volitve novega državnega poglavarja. Na lokalnih volitvah, na katerih imajo po letos spremenjenem zakonu pravico voliti tudi tuji državljani s stalnim prebivališčem v Sloveniji, pa bo lahko glasovalo milijon 619.724 volivcev. Med občinami je glede števila volivcev velika razlika. Ljubljana ima, denimo, več kot 219.000 volilnih upravičencev, v kar sedmih slovenskih občinah pa jih je manj kot tisoč.

V Sloveniji imajo polnoletni državljani pravico voliti, toda zakon določa, da se tej pravici lahko tudi odpovedo in se torej volitev ne udeležijo. Ljubljanski časnik *Dnevnik* je že napovedal, da se bo teh volitev udeležilo okrog 68% upravičencev, "v primeru, da bo Slovenija tistega dne ječala pod snegom, bo ukleščena v led, ali pa bi se zgodile katere druge neprijetnosti, pa bo volilna udeležba zanesljivo precej nižja".

Volilna kampanja je bila obsežna, intenzivna in za mnoge utrujajoča. V državi je skupaj kar okrog 40 tisoč kandidatov, ki se bodo prihodnjo nedeljo potegovali za glasove volivcev in s tem za razne funkcije v razvejanem sistemu lokalne samouprave. Ljudje so bolj kot programe kandidatov, ki so jih le-ti pojasnjevali v javnih občilih, na raznih zborovanjih, sestankih, pogovorih ob t.i. okroglih mizah, in nekateri tudi ob obiskih pri družinah, ocenjevali oz. se zanimali za osebnosti možnih nosilcev raznih funkcij.

V kampanji za izvolitev predsednika države je bilo aktivnih vseh devet kandidatov. V prednostnem položaju je bil dr. Janez Drnovšek, ker je kot premier že tako pogosto prisoten v javnosti. V odnosu do drugih kandidatov je bil nekako vzvišen, tudi ko je odgovarjal na očitke, da nekdanjo Titovo brunarico v reprezentančnem kompleksu Brdo pri Kranju uporablja v zasebne namene. Barbara Brezigar je bila v soočanjih v medijih in izjavah na zborovanjih prepričljiva, v zadregi pa v primerih, ko sta ji sokandidata dr. Anton Bebler in Zmago Jelinčič očitala, da je s svojo odločitvijo v znanem primeru Depala vas kršila človekove pravice. Dr. France Arhar je moral pogosto odgovarjati na očitke, da je prejemal plačo, ki da je za slovenske razmere pretirano visoka, in torej ne ustreza liku poštene in skromne osebnosti, kot naj bi bil državni poglavar.

Glede izvolitve predsednika Slovenije je skoraj zagotovo že vse odločeno. Volilci bodo v nedeljo izbirali med kandidatom in kandidatko, ki sta v javnomnenjskih raziskavah bila ves čas prva na lestvici med devetimi možnimi osebnostmi za položaj najvišjega predstavnika države.

Zlasti v kampanji za volitve novih županov ter svetnic oz. svetnikov občin je bilo veliko leporečja, nasmehov in uporabljanja resničnih ali pa namišljenih dejstev, s katerimi naj bi kandidati pridobili glasove volivcev. V tem sicer ni politično in etično nič spornega, saj vse poteka po pravilih in izkušnjah parlamentarne demokracije. Vendar pa obstajajo neskladja in razhajanja med obljubami in demagogijo in tistim, kar bi bilo v posameznih lokalnih skupnostih resnično treba in mogoče narediti. Kot enega od primerov odgovornega odnosa do volivcev navajamo misel župana občine Šempeter-Vrtojba Dragana Valenčiča, ki ponovno kandidira za to funkcijo. Pravi, da bi morali prenehati govoriti o nujnosti sodelovanja s sosednjimi območji v Italiji, "ker je takšno zatrjevanje že postalo oguljena fraza. Resnično sodelovanje je namreč mogoče zagotavljati samo z delom in stalnimi napori", opozarja Dragan Valenčič.

Zanimivo in nemara tudi pomenljivo je, da se kandidati za lokalne funkcionarje niso neposredno oz. jasno odzvali na pobude, ki prihajajo iz dela politike, da bi morali z zakonom predpisati, kolikokrat lahko kdo kandidira za župana. Ta funkcija je zelo privlačna, saj se, denimo, za župana poteguje tudi kar tretjina poslancev v parlamentu. Zdaj je tako, da so mandati predsednika države, poslancev, članov državnega sveta in tudi ministrov časovno omejeni, samo župani pa lahko neomejeno dolgo ostajajo na svojih položajih. Nekaj županov je na tem položaju že skoraj dvanajst let, vse od osamosvojitve Slovenije. Pri tem so seveda deležni tudi ugodnosti in privilegijev, ki jih županska funkcija prinaša.

MILAN KUČAN PO VOLITVAH

V sobotni prilogi časnika *Delo*, 2. t.m., je bil objavljen obsežen pogovor s predsednikom Slovenije Milanom Kučanom, ki mu mineva mandat. Razlaga svojo življenjsko pot, politično delovanje, spoznanja, ki so ga odvrnila od nekdanje politike in komunistične ideologije, boj za neodvisnost Slovenije in tudi aktualne razmere v Sloveniji. Dejal je, "da z iztekom predsednikovanja ne bo umrl in ne izginil za ograjo svoje hiše v Murglah, kar je dobro". Tudi "ve in ne ve, kako in kaj bo po koncu mandata, a boji se ne". Dokaj presenetljiva in nova je Kučanova izjava, "da bi rad nadaljeval delo pri mednarodnem etičnem kolegiju, ki naj bi z vidika etičnih meril presojal, kam gre dolgoročno razvoj Evrope in sveta. Morda je to iluzija, a za to idejo se najbrž splača angažirati. Kolegij ni v ničemer vezan name. Sedež je v Parizu, ima pa ambicijo, da bi dobil še dva operativna sedeža: v New Yorku in v Ljubljani. Kolegij, sem njegov član, sestavljajo ugledna imena, radi pa bi ga razširili predvsem z ljudmi iz neevropskih civilizacijskih krogov".

Na časnikarjevo vprašanje, če bi rad pozabil kakšna svoja dejanja, je Kučan odvrnil: "To so tista moja dejanja, ko sem bil do koga krivičen, ko sem koga užalil, prizadel, mu prizadejal krivico. Teh dejanj se zavedam in jih obžalujem. Od ljudi bi se rad poslovil dostojno, z zahvalo in opravičilom, če je bilo kaj drugače, kot so bila pričakovanja javnosti". V odgovoru na vprašanje, kaj je danes politično, Kučan zatrjuje: "Še vedno verjamem v nekatere vrednote, ki so po moje vrojene v človeka in družbo, čeprav so lahko preoblečene v take ali drugačne ideološke in religiozne oblike. Se pravi spoštovanje človeka, pravična družba in življenje po zlatem pravilu človeške solidarnosti: tega, kar ne želiš, da drugi storijo tebi, sam ne stori drugim. Danes bi rekel, da sem socialdemokrat. To je tudi moj evropski krog somišljenikov".

SPREJET SKLEP O USTANOVITVI

PRIMORSKA UNIVERZA BO!

MILAN GREGORIČ

Ob koncu oktobra je Svet za visoko šolstvo pri pristojnem ministrstvu potrdil elaborat in sprejel sklep o ustanovitvi Primorske Univerze (PU). Gradivo z osnutkom zakona o ustanovitvi nove univerze bo šlo tako v zakonodajni postopek, ker je za uresničitev projekta potrebno zakonsko zagotoviti tudi ustrezna finančna sredstva. V parlamentarnih telesih je mogoče pričakovati živahno razpravo, saj se pobude za ustanavljanje novih, manjših univerz porajajo tudi še v drugih regionalnih središčih (Kranj, Novo mesto, Celje idr.). Vendar je Primorska s svojimi sedanjimi kadrovskimi, študijskimi in prostorskimi potenciali daleč pred drugimi in je že dosegla kritično maso, ki opravičuje ustanovitev manjše univerze (osem že delujočih visokošolskih ustanov in dva inštituta) ter se je predstavila z izdelanim elaboratom, ki je pred najvišjim strokovnim organom prestal svoj izpit. Poleg tega je ustanovitev PU obveznost, ki so jo sedanji vladni partnerji zapisali v koalicijsko pogodbo in po vsem tem očitno ne more biti več umika nazaj.

V PU se vključujejo tri koprske visokošolske ustanove (Humanistika, Management in Pedagoška fakulteta), portoroška Turistica in izolska Visoka šola za zdravstvo. Ustanovna člana bosta tudi Znanstveno raziskovalno središče Koper in Primorski inštitut za naravoslovje in tehnologijo, tudi s sedežem v Kopru. Izven ostajajo zaenkrat novogoriška Politehnika, portoroška Fakulteta za pomorstvo in promet ter piranska zasebna Visoka strokovna šola za podjetništvo. V zvezi s Fakulteto za pomorstvo in promet poznavalci razmer pričakujejo, da se bo vključila v PU naknadno, ko bo zakonsko urejen problem njenega financiranja. V kolikor pa bi prišlo kasneje do spremembe zakonodaje, ki bi dopuščala večjo (tudi pravno) samostojnost posameznih središč nove univerze, je pričakovati, da se bo v PU vključila tudi novogoriška Politehnika.

S sedanjim razpletom se tako, kljub nesoglasjem in razhajanjem, uspešno končujejo dolgoletni napori Primorske za lastno visokošolsko središče ter se z njim tudi uresničuje sen naših prednikov (dr. Henrika Tume idr.) o slovenski univerzi ob morju.

V NOVI ŠTEVILKI VIPAVSKEGA GLASA

TUDI O ZLATOMAŠNIKU PROF. FRANCU KRALJU

Vipavski glas, glasilo tamkajšnje krajevne skupnosti, redno izhaja in to kar v zavidljivi nakladi, 700 izvodov. Tudi v novi številki je na šestdesetih straneh objavljenih veliko število prispevkov o Vipavi in njenih prebivalcih v preteklosti, pa o sedanjih razmerah in življenju v tem središču zgornje Vipavske doline. Zanimiva in aktualna so razmišljanja vaščanov Slapa pri Vipavi, ki so jih namenili svojemu župniku prof. Francu Kralju **(na sliki)**, letošnjemu zlatomašniku. Navedli so podrobnosti o njegovem življenju in delovanju, tudi v nekdanjem semenišču in sedanji Škofijski gimnaziji v Vipavi. Napisali so tudi naslednje: "Iskreno vam čestitamo in izražamo prisrčno zahvalo za vsa leta Vašega neutrudnega in požrtvovalnega dela med nami. Globoko cenimo Vašo prizadevno skrb za duhovno rast naše skupnosti, za vzgojo krščanskih, kulturnih in narodnih vrednot ter tudi za lepoto in ohranitev naše božje hiše".

V redni rubriki *Iz škofijske gimnazije Vipava* je ravnatelj te vzgojne in izobraževalne ustanove Vladimir Anžel objavil prispevek o delovanju gimnazije oz. njenih dijakinj in dijakov med šolskimi počitnicami. Zapisal je tudi, "da so novo šolsko leto pričeli kot ponavadi z uvodno mašo v vipavski farni cerkvi, ki pa postaja že premajhna za vse, ki se udeležijo uvoda v šolsko leto. Poleg dijakov pridejo namreč tudi starši in domači. Dijakov je v tem šolskem letu 288 v desetih oddelkih. V dijaškem domu pa prebiva osemdeset dijakov in dijakinj".

M.

37. BORŠTNIKOVO SREČANJE V MARIBORU

MED NAGRAJENCI TUDI PDG

V sredo, 30. oktobra, se je slovesno zaključilo 37. Borštnikovo srečanje, ki je potekalo od 18. oktobra dalje v Mariboru in na katerem se je zvrstilo deset tekmovalnih predstav, ki jih je izbral gledališki kritik Blaž Lukan. Strokovna žirija - sestavljali so jo Jernej Novak (predsednik), Barbara Orel, Mitja Čander, Primož Jesenko in Jaroslav Skrušny - je soglasno razglasila kot najboljšo predstavo festivala uprizoritev dela *Razmadežna* avtorice Sarah Kane v režiji Jerneja Lorencija in izvedbi ljubljanske Drame. Za najboljšega režiserja 37. Borštnikovega srečanja se je po mnenju žirije izkazal Mile Korun s svojsko postavitvijo drame Slavka Gruma *Dogodek v mestu Gogi*, ki jo je uresničil z ansamblom Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica. Med štirimi igralci, ki so prejeli enakovredne nagrade, je tudi imenitni član PDG Radoš Bolčina, ki si je nagrado priboril z oblikovanjem vloge Tomaža v Goldonijevih *Zdrahah* v režiji Vita Tauferja. Predstava je nastala v koprodukciji Poletnega festivala in novogoriškega PDG. Mlajša članica PDG Ana Facchini si je prislužila eno izmed nagrad za mlade igralce z vlogo Hane v že prej omenjenem *Dogodku v mestu Gogi*. Najvišjega priznanja za igralstvo, Borštnikov prstan, pa je letos bil deležen šestdesetletni igralec Radko Polič Rac, ki je svojo dolgo gledališko pot posejal z nič koliko pomembnimi igralskimi kreacijami.

Naj med mnogimi nagradami, podeljenimi na letošnjem Borštnikovem srečanju, omenimo le še posebno nagrado, ki jo je žirija dodelila predstavi *Dvoboj* v režiji novogoriškega gledališkega umetnika Diega de Bree in izvedbi ljubljanskega gledališča Glej.

IK

MODROVANJE O VINU OB SVETEM MARTINU

Vinarsko-turistično društvo v Vrhpolju na Vipavskem si je omislilo drugačno martinovanje od tistih, kakršnih smo vajeni. Jutri, v petek, 8. t.m., ob 18. uri, bo namreč v dvorani v Vrhpolju pri Vipavi priredilo simpozij z naslovom *Modrovanje o vinu ob svetem Martinu*. Za obiskovalce bodo modrovali pater Andrej Božič, gvardijan Kapucinskega samostana v Vipavskem Križu, dr. Gregor Pintar, sommelier in zdravnik, Davorin Škarabot, sommelier, Drago Medved, publicist, akademski slikar Klavdij Tutta in pesnik Milan Kobal. Pridružila se jim bosta tudi starosta slovenskih vinarjev dr. Dušan Terčelj in dr. Julij Nemanič, predstojnik centralnega laboratorija Kmetijskega inštituta Slovenije.

Modrovanje o vinu bodo nadaljevali v Miklavževi kleti Gasilskega društva v Vrhpolju, kjer bodo novo vino tudi blagoslovili.

OBVESTILA

PRIMORSKO DRAMSKO gledališče vabi na ponovitev predstave abonmaja opera in balet *Notredamski zvonar*, ki ga bo izvajala skupina P.A. "Jolly" iz Trsta v soboto, **9. novembra ob 20. uri. V petek, 8. t.m., ob 20. uri**, pa bo PDG ponovilo Shakespearov *Sen kresne noči*.

ITALIJANSKO PRAVO

NOV ZAKON O PLAČILIH

DAMJAN HLEDE

Zakonodajni odlok, ki spreminja pravila o plačilih in obrestih zaradi zamude, o katerem smo pisali pred kratkim, je bil objavljen v uradnem listu št. 249 z dne 23. oktobra 2002. Zakon, ki nosi zaporedno številko 231 z dne 9. oktobra 2002, začne torej veljati 7. novembra. Zaradi tega in zato, ker se tiče opravil, ki bodo za mnoge bralce tako rekoč v vsakdanjo uporabo, smo sklenili, da se k njegovi vsebini spet povrnemo in nova določila še nekoliko poglobimo.

Najprej je treba poudariti, da bo zakon, ki se prilagaja evropski smernici št. 2000/35/CE, veljal "za vsa protiplačila v sklopu trgovinskih transakcij", med katere 2. člen zakona uvršča pogodbe med podjetji (podjetjem zakon izrecno parificira, v skladu s sodobno prakso organov EZ, tudi samostojne poklice) ali med podjetji na eni strani in javnimi upravami na drugi, ki se tičejo "izključno ali pretežno" dobave stvari ali uslug s protiplačilom. Zakon ne bo potemtakem veljal za preproste nakupe med zasebnikom in podjetjem, pa tudi ne za nakupe od tako imenovanega "slučajnega prodajalca" (kot takega lahko imamo vsakogar, ki se s prodajo ne ukvarja profesionalno in s potrebno organizacijo sredstev ali osebja, ampak slučajno izvede kakšno prodajo). Izrecno pa zakon določa, da nova pravila ne bodo veljala za dolgove, ki so predmet stečajnih postopkov ali odškodnin ter za slučaje,v katerih so zahtevane obresti nižje od skupnih 5 evrov.

Največjo novost zakona predstavlja določilo, po katerem bodo v vseh primerih, v katerih pogodba ne predvideva roka za plačilo, ob izteku legalnega roka tridesetih dni od prejetja fakture ali dobrin, začele avtomatično teči obresti. Dolžnik se bo plačilu obresti lahko izognil, le če bo dokazal, da je izpolnitev obveznosti bila nemogoča zaradi vzroka, ki ga ni mogoče pripisati njemu samemu.

Možno je verjeti, da bo odslej, zaradi omenjenih določil, tako v pogodbah med podjetji kot v poverilnih nalogih profesionalcem več pozornosti na roku za plačilo in da bodo v podrobnostih predvidene posledice zamude pri izpolnitvi te obveznosti. Sporazum med strankama pa ne bo mogel predvideti karkoli, saj predvideva zakon ničnost "tistih dogovorov o datumu za plačilo in o posledicah zamude, ki se bodo z ozirom na korektno trgovinsko prakso, na naravo stvari ali uslug, ki so predmet pogodbe, na stanje pogodbenih strank in na njune medsebojne trgovinske odnose ter z ozirom na katerokoli drugo priložnost, izkazali kot hudo nepravični v škodo upnika."

Zanimive so tudi novosti, ki jih zakon vnaša v civilni postopnik v zvezi s postopkom za sodni plačilni ukaz. Najprej je tu določeno, da bo sodnik lahko izdal plačilni ukaz tudi v primerih, ko je vročitev priziva treba izvesti v tujini. Poleg tega je za izdajo ukaza predviden zakonski rok: 30 dni od priziva, če je ukaz naslovljen osebi, ki prebiva v Italiji, 50 dni, če prebiva v drugi državi EZ, in 60 dni, če prebiva izven meja EZ.

NEMŠKE AVTOMOBILSKE HIŠE

TUDI ZNANI "LJUDSKI AVTO" V KRIZI

Volkswagen s pol manjšim dobičkom, Audi pa odlično, bi lahko zapisali pod prve obračune tudi za nemške proizvajalce avtomobilov neugodnega leta.

Volkswagen je v letošnjem tretjem četrtletju po poročanju Slovenske tiskovne agencije zabeležil 439 milijonov evrov čistega dobička, kar je za 51 odstotkov manj kot v enakem obdobju lani. Prodaja se je v tretjem trimesečju povečala za 2,2 odstotka, in sicer z lanskih 20,76 milijarde evrov na letošnjih 21,21 milijarde evrov. Slabšemu poslovanju v tretjem četrtletju naj bi botrovali manj ugodni menjalni tečaji, višji garancijski stroški in dejstvo, da letos ni bilo tolikšnih izrednih prihodkov kot lani. Kljub temu evropski avtomobilski gigant ni zmanjšal svoje napovedi, da bo letos zabeležil štiri milijarde evrov dobička.

V prvih devetih mesecih letos je Volkswagen ustvaril 1,84 milijarde evrov čistega dobička, kar je za 21,9 odstotka manj kot v enakem lanskem obdobju. Prodaja se je zmanjšala za 1,5 odstotka in je znašala 65,27 milijarde evrov.

Česar pa pri Volkswagnu ne povedo, je predvsem to, da so tudi nemški proizvajalci "spali spanje pravičnega" in bili prepričani, da bodo ljudje še naprej in vedno kupovali vse dražje golfe in pole ter passate, kar pa se seveda ni zgodilo, saj je, denimo, letošnji najbolj prodajan evropski avto postal Peugeotov 206, kar je za francoskega proizvajalca samo še ena potrditev več, da se dobre investicije vedno splačajo. Tudi "ljudsko vozilo" je v krizi, ki pa bo naslednje leto še večja, saj Volkswagen nima še na obzorju avta, ki bi zamenjal golf ali passat. Toyota s Corollo, predvsem pa francoski izdelovalci avtomobilov so postali Nemcem zelo resen konkurent, česar se pri Volkswagnu niso zavedali in sedaj to plačujejo z visokimi izgubami.

Enostavno povedano: avtomobili so danes odločno predragi, trg je nasičen, kupci gledamo na odnos med ceno in kakovostjo. Ime in znamka ne zadoščata več, pa čeprav tega ne moremo ravno reči za Audi, ki bo rekordno prodajo obdržal tudi letos.

Audi, ki je hčerinsko podjetje Volkswagna, bo letos kljub slabemu položaju na svetovnem avtomobilskem trgu doseglo lansko prodajo, ki je bila rekordna. Lani je družba prodala 725.000 vozil, v prvih letošnjih devetih mesecih pa je prodaja dosegla 564.805 vozil oz. 3,6 odstotka več kot v enakem obdobju lani. Prodaja na Audijevih najpomembnejših trgih je bila boljša kot lani.

Iz podjetja Audi niso sporočili rezultatov poslovanja ob koncu prvih devetih mesecev letos v smislu dobička ali prihodka, razkriti pa niso želeli niti svojih pričakovanj ob koncu leta. Dobiček podjetja, ki se je v prvem polletju letos zaradi visokih investicij in manjšega povpraševanja znižal za 17 % na 565 milijonov evrov, naj bi ob koncu leta znašal vsaj toliko kot lani.

Kljub temu da se je prodaja Audijevih avtomobilov na nemškem trgu zmanjšala za 2,3%, se je podjetje pri tem odrezalo bolje kot celotni nemški trg avtomobilov, kjer se je prodaja v primerjavi z enakim obdobjem lani znižala za 3%. Tržni delež podjetja se je v Nemčiji povečal in dosegel največjo vrednost v zadnjih 20 letih. Prodaja slovitih audijev se je povečala tudi na celotnem evropskem trgu, saj se je povečala za 7,4%; s 53.765 prodanimi avtomobili izstopa Velika Britanija, sledijo ji Italija, Španija in Francija. Kriza, v katero gotovo drsi Volkswagen, se za sedaj še ne tiče Audija. Do kdaj še ne?

ZUT

OLAJŠAVE ZA PODJETNIKE

DAVČNI VIDIKI PRI DEDOVANJU PODJETJA

Dedovanje podjetja predstavlja zelo pogost primer, pri katerem gre s pravnega vidika v glavnem za dedovanje obrata. Z vidika posrednih davkov gre pri tem spomniti, da dedovanja, ki so se odprla po 25. oktobru 2001, niso več podvržena davku na dedovanje, ki ga je odpravil zakon št. 383/2001. Od takrat ni več treba vključiti dobrine obrata v prijavo o dedovanju. Če pa obrat vsebuje tudi nepremičnine, jih je treba prijaviti in zanje plačati hipotekarni in katastrski davek v višini 3 odstotkov katastrske vrednosti.

Z vidika neposrednih davkov pa je v italijanski zakonodaji značilno to, da so v okviru dedovanja olajšani tisti prenosi obrata, pri katerih se dediči odločijo za nadaljevanje dejavnosti. V tem primeru velja načelo kontinuitete vrednosti, kar pomeni, da obrat preide v last dedičev v isti davčni vrednosti, ki jo je imel, ko je bil v lasti prejšnjega gospodarja. V tem primeru torej prenos podjetja v okviru dedovanja ne povzroča nobene povišane vrednosti, prenos je tako rekoč "davčno nevtralen". To pravilo velja tudi takrat, ko je obrat predmet darilne pogodbe, kar pomeni, da je generacijski prenos podjetja možen tudi še za časa življenja njegovega gospodarja brez dodatnih davčnih obremenitev, kar je za podjetniško dejavnost še predvsem spodbudno. Če je dedičev več in želijo nadaljevati dejavnost v družbeni obliki, lahko v roku enega leta od odprtja dedovanja koristijo registrski davek v fiksni meri.

V primeru, ko dediči nočejo nadaljevati podjetniške dejavnosti, ki je bila predmet dedovanja, pa je predvideno, da povzroči prenos obrata s strani dedičev povečano vrednost, ki je obdavčena kot "različni dohodek".

DH

ZA LEP VRT PRIHODNJO POMLAD

ČAS ZA SAJENJE OKRASNIH ČEBULNIC

Čebulnice so zelo hvaležne za okras vrtov, a tudi balkonov, teras in oken. S svojimi raznolikimi in raznobarvnimi cvetovi nas razveseljujejo vsako pomlad. Kdor spomladi želi imeti razcveten vrt ali balkon, mora prav v sedanjem času posaditi čebulice narcis, tulipanov, hijacint, okrasnih lukov itd.

Med čebulnice uvrščamo celo vrsto rastlin, ki imajo v tem podzemskem delu (čebulici) nakopičeno rezervno hrano, da spomladi poženejo in razvijejo korenine in nadzemski del. Podobno funkcijo imajo gomolji npr. pri dalijah ali begonijah, ki pa jih v sedanjem času, pred hujšim mrazom, izkopljemo iz tal, očistimo, osušimo in shranimo v suh in hladen prostor, da jih spet posadimo prihodnjo pomlad.

Sedaj torej je čas za sajenje pravih čebulnic, ki nam bodo spomladi olepšale robove vrtnih poti in tiste dele vrtov, kjer lahko nato nemoteno počakajo, tudi ko ocvetijo, ker te rastline potrebujejo čas in mir, da se listi naravno posušijo in čebulice dozorijo, se pravi ponovno napolnijo s hranljivimi snovmi za prihodnjo rast. Težko bo zato doseči učinke pravega morja barv, kot lahko naredijo vrtnarji v parkih ali mestnih vrtovih, kjer so površine čisto drugačne in predvsem so drugačni načini urejanja teh okrasnih gredic. V vrtnarskih revijah bomo dobili tudi predlog, da lahko čebulnice posadimo v posebne plastične zabojčke, ki jih postavimo v zemljo in jih napolnimo z zemljo. Ko se konča doba cvetenja, pa zabojčke enostavno z ocvetelimi čebulnicami dvignemo iz tal in jih postavimo v kak odmaknjen kotiček, kjer jih spet zasujemo, da zaključijo svojo rastno dobo. Nasvet ni slab, čeprav je mogoče nekoliko zamuden, omogoča pa nam optimalno izkoriščanje gredic, saj lahko na izpraznjena mesta nemudoma posadimo enoletno cvetje, ki nam bo lepšalo vrt v poletnih mesecih. Čebulnice, predvsem nizkorastoče, kot so zvončki, žafrani, nizki tulipani ali narcise, naredijo zelo lep vtis tudi, ko jih posadimo pod drevesa ali grmovnice, ki so spomladi še gole in torej ne senčijo preveč rastlin, ko ozelenijo.

Ko sadimo čebulnice, moramo vedeti, da ni priporočljivo jih saditi v težka ilovnata tla, ker v takem primeru čebulice rade gnijejo. V težkih tleh je zato priporočljivo, da naredimo nekoliko širšo sadilno jamo in na njeno dno potrosimo nekaj cm grobega peska ali kamenčkov, da ustvarimo drenažo. Pomembna je tudi globina sajenja. V vrtnarskih priročnikih dobimo navodilo, da čebulnice posadimo dvakrat tako globoko, kot je debela čebula. To praktično pomeni, da nad čebulico, ki je npr. debela 2 cm, pride 4-5 cm zemlje. Vsaj toliko razdalje pa naj bo tudi med posameznimi čebulami. Isto pravilo velja tudi, ko sadimo čebulnice v različno posodo. Povedati pa je tudi treba, da je to cvetje zelo hvaležno, če ga posadimo v tla, ki smo jih dobro pognojili z zrelim hlevskim gnojem ali kakovostnim kompostom. Zlasti v primeru, da smo čebulnice posadili v vaze, jih moramo redno zalivati in jim po potrebi tudi dognojiti.

Glede samega oblikovanja gredic in razporejanja čebul pa se moramo zavedati, da moramo ob sajenju imeti pred očmi končni učinek, se pravi, kaj bomo lahko gledali, ko bodo tulipani, narcise, hijacinte ali druge vrste cvetele. To pomeni, da se moramo zamisliti in odločiti, če izbrane okrasne čebulnice posadimo na tak ali drugačen način s potrebno gostoto in predvsem z izbranim vrstnim redom barv in oblik. Na ta način lahko dosežemo edinstvene barvne učinke, saj npr. razcvetene hijacinte ustvarijo pravo barvno odejo, ki se bo pretakala v sosednjo gredico, na kateri bodo cvetele narcise, le-te pa v tisti pas, na katerega smo npr. posadili tulipane. Torej najprej preglejmo stanje lanskih čebulic in po potrebi nakupimo nove, nato pa "načrt" in te čebulice ob prvem ugodnem vremenu, ko ni mraza, posadimo, da bo prihodnja pomlad še bolj cvetoča in veselo raznobarvna.

V ZDA S TREBUHOM ZA KRUHOM

BLEDOLIČNEŽI IGRAJO KOŠARKO (2)

ANDREJ ČERNIC

Gospod Donnie Walsh je v lanskem marcu "poslovno" večkrat zapustil rodno Indiano (severno-vzhodno zvezno državico Združenih držav Amerike) in se prek velike luže podal v oddaljeno Evropo na pogovor s poslovnimi partnerji. Donnie Walsh je velik ljubitelj košarke, z njo se profesionalno ukvarja, saj je predsednik kluba Indiana Pacers, s katerim je pred nekaj leti za las zgrešil osvojitev naslova prvaka NBA-lige. V Evropo je pred poldrugim letom prišel opazovat mlade velikane, ker je v Združenih državah Amerike, po generaciji Shaquilla O' Neala in Alonza Mourninga, ki sta bila v NBA vpoklicana na začetku devetdesetih let, občutiti močan "demografski padec" kakovostnih košarkarskih velikanov. Walsh je obiskal evropske velesile, Italijo, Španijo in Nemčijo. Preden se je vrnil v matični Indianapolis, se je za krajši čas pomudil še v Ljubljani. V hali Tivoli je želel prisostvovati evropskemu košarkarskemu presenečenju - Unionu Olimpiji. Po tekmi se je Walsh zadovoljen odpravil na Brnik: v poslovno beležko si je namreč zapisal novo ime - Primož Brezec **(na sliki)**.

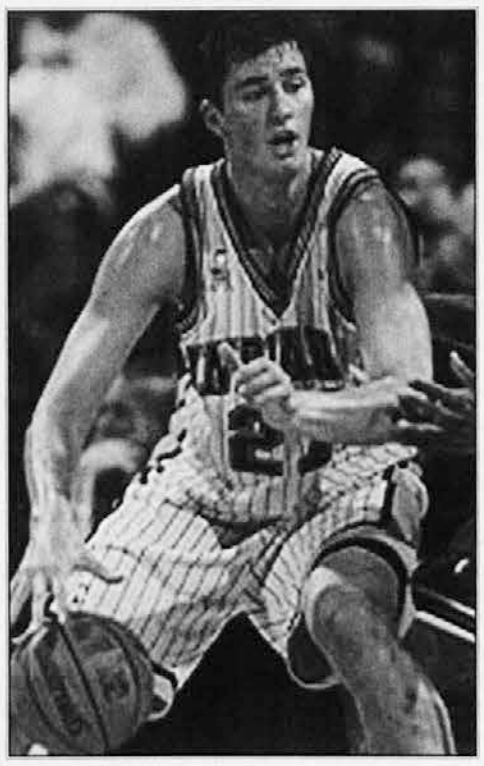

TISOČ MILJ DO INDIANAPOLISA

Primož Brezec se je v Združene države Amerike preselil junija 2001, potem ko se je širši javnosti, tako kot večina slovenskih košarkarjev, predstavil v dresu ljubljanske Olimpije. Primož je svoj poklic podedoval od očeta Hilarija, ki je bil v 80-ih med pomembnejšimi slovenskimi košarkarji. Svojo kariero je začel pri ekipi Kraški Zidar iz Sežane: Primož je namreč po rodu Primorec, rojen v Postojni. V najelitnejši slovenski ligi je prvič zaigral v sezoni 1996/97. Kljub neizkušenosti si je 216 centimetrov visoki mladenič že v naslednji sezoni priboril mesto v standardni postavi in se s povprečjem 19 točk in 7 skokov na tekmo izkazal za enega izmed boljših košarkarskih centrov na sončni strani Alp. V sezoni 1998/99 je za Brezca nastopil čas prestopa v ljubljansko Olimpijo, v kateri dejansko nastopajo vsi najboljši slovenski košarkarji, ki ne igrajo v tujini. V družbi veliko bolj izkušenih soigralcev, kot so bili Ariel Mc Donald, Jure Zdovc in Vladimir Stepania, je takrat še devetnajstletni Brezec dobil manj priložnosti za nastopanje. Vseeno je dosegel povprečje 5 točk in dveh skokov na tekmo. V Evroligi je odigral le tri tekme s povprečjem dveh točk na predstavo. Veliki napredki, ki jih je Primož pokazal že v Sežani, so prišli na dan v naslednjih dveh sezonah, ko je Union Olimpijo zapustilo nekaj starih senatorjev (Vladimir Stepania, Jaka Daneu). V slovenskem prvenstvu je Primož dosegel povprečje 10 točk na tekmo, medtem ko je v Evroligi še vedno veliko časa presedel na klopi za rezerve (5 točk in 2 skoka na tekmo). Nedvomno pa je bilo najboljše Primoževo obdobje v ljubljanskem dresu sezona 2000/2001. Primož je takrat končno postal nenadomestljiv član prve Unionove peterke. V prvenstvu je s povprečjem 11 točk ponovil dobre predstave iz prejšnje sezone, v Evroligi pa je zaigral kot prerojen in bil z 9 točkami in 5 skoki na tekmo in v ljubljanski ekipi tretji v doseženih točkah in drugi v skokih. Njegova "borzna vrednost" je iz tekme v tekmo rastla, tako da so se zanj začeli zanimati celo Američani.

KAKO DO UVELJAVITVE?

Brezec (letnik 1979) je še zelo mlad, a perspektiven košarkar. V lanski sezoni se je prvič spopadel s "košarkarskimi bogovi" lige NBA. Njegova minutaža je bila zelo skromna, sploh pa je odigral zelo malo tekem. Primož je bil aktivno soudeležen na 22 od približno 95 tekem, ki so jih košarkarji Indiane odigrali lani, v svojih nastopih pa se je za žogo na igrišču podil povprečno le 7,3 minute na tekmo. Zaradi tega so bili tudi drugi statistični podatki, ki jih je Postojnčan pridelal, bolj skromni: povprečno je dal dve točki na tekmo in pod košem pobral 0,32 skoka. Brezcu se v NBA ligi "maščujeta" predvsem dve pomanjkljivosti: njegov preskok v Združene države Amerike je bil nekoliko preuranjen. Primož ni bil dovolj izkušen in verjetno bi bilo zanj koristneje, da bi se še nekaj sezon izpopolnjeval v Evropi pri vrhunskih klubih v Italiji, Španiji ali Grčiji (tako sta storila Nesterovič in Nachbar) in si tako pridobil prepotrebnih mednarodnih izkušenj. Primoževa druga hiba je njegova fizična postavnost. 216 cm je sicer idealna višina centra v NBA, njegovih 116 kg pa je premalo za učinkovito nastopanje proti ameriškim košarkarskim "buldožerjem" (idealen primer takega košarkarja je Shaquille O'Neal). Primož, ki ga iscer odlikujeta natančnost in odlična strelska žilica znotraj rakete, si bo v NBA lahko prislužil večjo minutažo in boljše statistike samo s trdim delom z utežmi in z znatnim povečanjem mišične mase. Tako bo svojo natančnost znotraj rakete lahko uveljavil tudi proti fizično zelo postavnim nasprotnikom.

DALJE

15. T.M. V GORICI

POSVET O GORNIKU STANIČU

Ob mednarodnem letu gora se ponuja priložnost, da spregovorimo o prvem slovenskem gorniku in alpinistu Valentinu Staniču, duhovniku, pesniku, učitelju in organizatorju. Letos poteka kar nekaj okroglih obletnic, ki so povezane z življenjem in delom l. 1774 v Bodrežu pri Kanalu rojenega prosvetitelja. Pred 200 leti je bil posvečen v duhovnika, istega leta se je po študiju v Salzburgu vrnil na Goriško, kjer je umrl l. 1847. Razdajal se je na različnih področjih, doma in na Nemškem, kjer govorijo o njem z velikim spoštovanjem.

O Staničevi življenjski in poklicni poti bo **v petek, 15. novembra, ob 18.30** spregovorila dr. Tanja Peterlin, rojakinja, ki že dolgo živi v Nemčiji in ki se s posebno ljubeznijo posveča raziskovanju sledov, ki jih je za sabo pustil "Cerovškov gospod". Predavanje bo v Kulturnem domu v Gorici na pobudo planinskih društev iz Gorice, Nove Gorice in Kanala ter v sodelovanju s Kulturnim domom. V Gorico bodo prišli tudi predstavniki sekcije DAV iz Münchna, kjer visoko cenijo Valentina Staniča kot začetnika alpinizma in kjer so tudi razpisali posebno nagrado. Izvedbo srečanja je omogočila Banca di Cividale-Kmečka banka.

POTOPIS

OD NOVE GORICE DO SANTIAGA (2)

CAMINO FRANCES

NACE NOVAK

V začetku maja sem z vlakom odpotoval do mesteca St. Jean Pied de Port na jugozahodu Francije, tik pod Pireneji, prek katerih je začrtana meja s Španijo. Potovanje je, če odštejem krajše postanke, trajalo celih 23 ur. Že na železniški postaji sem postal član velike družine, saj je prišlo z vlakom še približno 30 ljudi, ki se jim je že na daleč videlo, kaj imajo za bregom; spoprijeti se s Caminom. Skupni cilj nas je takoj zbližal. Večina je bila starejših od 60 let, a so pogumno korakali proti središču prelepega mesteca, v katerem je dišalo še po srednjem veku. Zaverovan v svojo dobro telesno pripravljenost in mladost, se nisem mogel sprijazniti s tem, da se nameravajo tudi ti "starčki" spoprijeti s potjo.

"A so se sploh pozanimali, kako naporna je pot, ki jo imajo pred seboj?" sem se na tihem spraševal, medtem ko sem jih opazoval. V naslednjih dneh sem se samo čudil in se v mislih vsakemu posebej opravičil. Resda so hodili počasneje, a z enakomernim korakom in odločno. Tako je padel prvi od številnih stereotipov, ki sem jih pohodil med potjo.

V St. Jean Pied de Portu sem si v Uradu prijateljev Camina za dva evra priskrbel romarski potni list oziroma Credential, ki pohodnikom omogoča prenočevanje v zavetiščih, imenovanih *refugio*. Gre za preprosta prenočišča na vsakih 15 do 20 kilometrov, kjer sta poleg skupnih prostorov za spanje praviloma tudi kopalnica in kuhinja. V večini zavetišč niso zahtevali denarja, zadovoljni pa so bili s prostovoljnim prispevkom. Refugio je tudi kraj, v katerem njegov oskrbnik (hospitalero) v romarski potni list pritisne žig. Na podlagi serije zbranih žigov dobi popotnik na cilju, v Santiagu, poseben, v latinščini napisan dokument, t.i. Compostello, ki dokazuje, da je pot prehodil. Do Compostelle so upravičeni vsi, ki so prehodili najmanj 100 kilometrov poti, ker pa je na romarski poti zadnja leta tudi vse več kolesarjev, jo dobijo tudi slednji, le da morajo prekolesariti najmanj 200 km.

Zavetišče v St. Jean Pied de Portu je bilo ob mojem prihodu že polno. Vse postelje zasedene. V Uradu prijateljev Camina so bili tako prijazni, da so me skupaj s še nekaterimi napotili do enega od številnih domačinov, ki si služijo kruh z oddajanjem sob. Še bolj presenečen sem bil naslednje jutro, ko so telefonirali v vsa prenočišča, kjer smo spali začetniki, in sporočili, da so vremenske razmere neprimerne za prečkanje Pirenejev po originalni poti in naj gremo raje po cesti, kjer je veliko manj nevarnosti za morebitno nesrečo.

Čeprav se mi je zdela previdnost odveč, saj se mi vzpon na 1430 metrov ni zdel pretirano zahteven, sem kasneje med potjo izvedel, da je med prečkanjem Pirenejev le nekaj dni za menoj eden od romarjev zmrznil. Zaradi slabe vidljivosti je zgrešil sicer dobro označeno pot in se izgubil v snežnem metežu. Previdnost je bila torej upravičena.

2. PRVI KORAKI

Prve korake po Caminu sem prehodil v družbi Piera in Giovannija, dveh živahnih upokojencev iz Torina, in 19-letnega Jensa iz Nemčije, ki je za Camino prvič slišal le nekaj dni pred prihodom v St. Jean. Prišel je tako rekoč na slepo srečo. Kazalo je, da bomo imeli kar lepo vreme,

potem pa se je nebo zaprlo. Začelo je nalivati in nepretrgoma je deževalo vseh šest ur, kolikor je trajala prva etapa, ki velja med romarji za eno najtežjih, saj se pot iz St. Jean Pied de Porta, ki leži na nadmorski višini 181 metrov, ves čas vzpenja.

Prehoda državne meje ni bilo čutiti. Če ne bi bilo zbledelih prometnih znakov, ki so ob cesti naznanjali bližino nekdanjega mejnega prehoda, sploh ne bi vedel, kje je konec ene in kje začetek druge države. Pokrajina, skozi katero se je vijugajoče se vzpenjala cesta, je bila zelo podobna našemu zgornjemu Posočju. "Zeleno, ki te ljubim zeleno", pa veliko rek in potokov. Vrhov hribov in bližnjih gora zaradi nizke oblačnosti nisem videl, vsekakor pa je bilo njihovo prisotnost čutiti. Na 1057 metrov visokem prelazu Ibaneta se je dež spremenil v sneg. "Pa saj to ne more biti res?" sem se čudil, ko so kosmičasto debele snežinke letale vsenaokrog. Potihem sem si čestital za preudarnost pri izbiranju opreme. Čeprav si še zdaleč nisem predstavljal, da so lahko temperature v Španiji maja tako nizke, sem imel s seboj dovolj toplih oblačil, ki niso prepuščala vode.

Poleg nepremočljive pelerine, pohodniških čevljev in zgornjega ter spodnjega dela anoraka, sem imel s sabo še pulover iz flisa, ponošen volnen puli, tri kratke majice, troje spodnjih hlač, tri pare nogavic, brisačo, kratke in dolge pohodniške hlače, pralni prašek za sprotno ročno pranje vsega pravkar naštetega, pa sandale, toaletni pribor, pribor za prvo pomoč, Lonely Planetov vodič "Walking in Spain", v katerem je bil podrobneje (z zemljevidi in predlaganimi 28 etapami) predstavljen tudi Camino, pa dnevnik, dva kemična svinčnika, fotoaparat in nekaj filmov, sončna očala, mali žepni švicarski nož, žepno baterijo, ultra lahko spalno vrečo in dve plastenki za vodo ter zalogo hrane, ki sem jo sproti dopolnjeval, omejena pa je bila na nekaj energetskih tablic, vitaminske tablete in nekaj zavojčkov suhega sadja.

Nahrbtnik je bil težak od devet do enajst kilogramov. Ko je bilo mraz in je deževalo ali pihalo, sem imel na sebi več rokavov, tako da je bil lažji, ob lepem vremenu (sončnih dni je bilo med potjo malo), ko sem topla oblačila slekel, pa je bil občutno težji. Od prvega koraka dalje sem si na Caminu pomagal s teleskopskimi pohodniškimi palicami, saj je z njihovo uporabo hrbtenica občutno razbremenjena, pa tudi kolenski sklepi in mišice, ki jih obdajajo, se manj pritožujejo. Z njimi sem hodil navkreber in navzdol, pa tudi po ravnem. Povsod. Kratek oddih sem jima privoščil le med hojo po središču večjih mest, skozi katera vodi znamenita pot. V Pamploni, Estrelli, Logronu, Burgosu, Leonu, Astorgi, pa verjetno še kje. A to so bili le kratki intermezzi. Večji del poti sta delali kot živina. Dobro in zanesljivo. Vsa čast.

DALJE

Z 2. STRANI

SPOMINSKE SLOVESNOSTI

Žrtvam v Gonarsu so se poklonili tudi Hrvatje, ki jih je vodil konzul Republike Hrvatske iz Trsta Marko Ilić, zajetno predstavništvo pa je prišlo tudi iz kastava, od koder je bilo v Gonarsu veliko deportirancev.

V Gonars pa sta se žrtvam prišli poklonit tudi delegaciji Slovencev iz Gorice, in sicer je dr. Damjan Paulin vodil delegacijo Zveze slovenske katoliške prosvete, medtem ko je dr. Boris Peric vodil delegacijo Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Gorice, prišlo pa je tudi predstavništvo občine Vrhnika z županom Vinkom Tomšičem na čelu, ker je bilo prav z Vrhnike v Gonarsu med drugo svetovno vojno največ deportirancev in tudi največ žrtev, predstavništvo novogoriške občine in predstavniki združenj borcev z obeh strani državne meje.

Po krajši slovesnosti ob kostnici, pri kateri je sodeloval tudi Pihalni orkester iz Anhovega, so se zbrani v povorki podali do spomenika padlim v drugi svetovni vojni v Gonarsu.

Ponovno z veseljem lahko zapišemo, kako občinska uprava iz Gonarsa zgledno skrbi za kostnico, spomenike, predvsem pa za ohranjanje spomina na žrtve fašističnega taborišča.

Podobne slovesnosti so bile tudi na Goriškem, kjer so predstavniki generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu položili vence pred vse spomenike padlim in žrtvam v drugi svetovni vojni v slovenskih vaseh in tudi na goriškem pokopališču.

NA TRŽAŠKEM

V Trstu pokojni nimajo še miru. Drugega ne moremo reči spričo neverjetnih zapletov, polemik ter političnega in narodnostnega zaostrovanja, do katerih je prišlo ravno v dneh, ko bi v miru in zbranosti morali počastiti spomin na svoje rajne.

Začelo se je v sredo, 30. oktobra, z nezaslišanim incidentom, ko je morala uradna delegacija Republike Slovenije z notranjim ministrom Radom Bohincem na čelu čakati več kot pol ure pred zaprtimi vrati Rižarne. Delegacija, ki se je mudila na številnih krajih trpljenja tržaških Slovencev (pri spomeniku bazoviškim junakom, njihovi grobnici na tržaškem pokopališču ter pri spomeniku NOB pri Sv. Ani) in ki so jo sestavljali tudi predstavniki raznih primorskih občin, borčevskih in veteranskih organizacij ter ustanov naše narodne skupnosti v Italiji, je doživela svojevrstno ponižanje, ki ni bilo izbrisano niti s kasnejšim uradnim opravičilom tržaške občinske uprave. Dogodek je zasenčil pomen obiska ministra Bohinca, ki je v Rižarni med drugim spregovoril o pomenu in vlogi Primorcev v osvobodilni borbi med drugo svetovno vojno ter o važnosti ideje združene Evrope, katere del bo postala tudi Slovenija.

Neprijetno je bilo tudi naslednji dan, ko je delegacija županov občin tržaške pokrajine le na izrecno zahtevo slovenskih županov počastila tudi spomin na bazoviške junake. Tržaški podžupan Codarin se je namreč hotel izmikati tej dolžnosti in je na koncu bil skoraj prisiljen, da počasti spomenik na bazovski gmajni. Za dodatno napetost pa je poskrbel še poslanec Nacionalnega zavezništva in tržaški odbornik za kulturo Roberto Menia, ki je v svojem prispevku, ki ga je objavil dnevnik *Il Piccolo* v soboto, 2. novembra, označil bazoviške junake za "teroriste" in "predhodnike Rdečih brigad", ki bi jih danes katerokoli sodišče obsodilo na dosmrtno ječo.

Tržaško dogajanje ob praznikih Vseh svetih in vernih duš navdaja človeka z globoko žalostjo ob spoznanju, da se politiki, ki danes upravljajo ta teritorij oz. ki na krajevni ravni nekaj veljajo, prepuščajo ne samo omalovaževanju vsega slovenskega (pri tem se ne ozirajo niti na visoke obiske), ampak naravnost sovraštvu, s katerim vse bolj zastrupljajo ozračje. Koliko se bodo Tržačani pustili zastrupljati, je seveda drugo vprašanje. Pri tem je važna vloga vseh tistih, ki mislijo, da je normalno sobivanje pri nas mogoče: ti morajo povzdigniti svoj glas in podati jasno in nedvoumno besedo. Samo tako lahko prispevajo k preprečavanju zastrupitve.

PDG / OPERA IN BALET

KAKOVOSTNA PONUDBA

Primorsko dramsko gledališče je že šesto leto zaporedoma razpisalo Abonma opere in baleta, da bi ljubitelji tovrstne umetnosti lahko v domačem kraju uživali ob dobrih predstavah. Skromnejša finančna sredstva so sicer letos pogojevala repertoarne izbire, a s tem niso zmanjšala njihove kakovosti. Kljub težavam so si organizatorji prizadevali, da bi gledalci videli čim več kvalitetnih klasičnih predstav. Zato so izbrali najboljše stvaritve treh opernih hiš. Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca z Reke se bo predstavilo z eno izmed svojih uspešnic iz zadnjih sezon, s klasično opero Giuseppa Verdija *Rigoletto* (26. november). Z opero *Fedora* Umberta Giordana bo gostovalo Slovensko narodno gledališče Opera in balet iz Maribora (15. marec 2003), z lahkotnejšima operetama *Prilika dela tatu* Gioacchina Rossinija in *Hči polka* Gaetana Donizzettija pa Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana (25. marec 2003) oz. Hrvatsko narodno kazalište iz Zagreba (5. maj 2003). HNK Zagreb - balet Milka Šparembleka bo prikazal balet *Johannes Faust passion* (16. december). Poleg teh del iz klasične plesne in operne zakladnice ponuja letošnji abonmajski program še dve modernejši, in sicer znameniti Chicago Freda Ebba, Boba Fossa in Johna Kandera v uspešni postavitvi Slovenskega gledališča iz Celja (27. februarja 2003), in plesnoglasbeno izvedbo *Notredamskega zvonarja* Nathana Vitta, ki jo bo izvajala skupina P.A. *"Jolly"* iz Trsta v četrtek, 7. novembra, ko se bo sklenilo vpisovanje letošnjih abonmajev, za katere imajo gledališki abonenti popust. Vse navedene predstave bodo na velikem odru Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici. Če število abonentov ne bo zadostno, se lahko zgodi, da bo abonma opere in baleta ukinjen, zato naj tisti, ki jim je pri srcu ta umetniška zvrst, pohitijo z vpisom.

IK

NOVOSTI CANKARJEVE ZALOŽBE

BRANJE ZA BOLJ ALI MANJ MLADE

Pri Cankarjevi založbi so sredi septembra v Ljubljani predstavili šest del iz jesenskega programa, glavni urednik Tine Logar pa je, kot je poročala Slovenska tiskovna agencija, napovedal, da se jim bo do konca leta pridružilo še 16 naslovov.

Tokratne novosti so namenjene kar najrazličnejšim bralcem in zdi se, da skoraj vse vsebujejo neprisiljeno pedagoško funkcijo.

Deček in slon avtorice Viktorije Zmage Glogovec je namenjen predšolskim otrokom. Avtorica Viktorija Zmaga Glogovec je na predstavitvi novih del Cankarjeve založbe dejala, da je njeno novo delo avtobiografsko obarvano, saj se je pred tremi leti podala v Indijo, kjer je srečala dečka, po imenu Santos. Srečanje jo je navdihnilo, da napiše njegovo zgodbo, ki temelji na spoštovanju drugačnosti. Ilustracije knjigi je prispevala Barbara Stupica, ki jih je s pomočjo računalnika spojila s fotografijami Indije.

Devetinštirideset kamenčkov "edinega deklariranega slovenskega muslimana" Mumina Bojana Osterca je, kot je na predstavitvi sam dejal, "malo o njem in malo o islamu." Delo gradi 49 poglavij in sledi formi islamskih zgodb. Kot je Osterc pojasnil v uvodu, ob hadžu, romanju muslimanov v Sveti hram v Meki, na milijone vernikov v nekaj dneh opravi kopico obredov. Mednje sodi tudi obmetavanje hudiča, ki ga ponazarjajo trije visoki stebri z 49 kamenčki, le-te verniki naberejo dan prej. Osterc želi s poučnim delom islam približati mlajšim in tudi starejšim bralcem.

Urednik del **Glengarry Glen Ross, Agnes, Deviški samomori** in **Prekinjeno deklištvo** Zdravko Duša je pojasnil, da se zbirka **Najst**, ki naj bi imela ciljno bralstvo v starostni skupini od 14-20 let, prilagaja današnjim potrebam, saj se zanimanja starejših in mlajših bralcev vse bolj prekrivajo. Deli **Deviški samomori** in **Prekinjeno deklištvo** tako nikakor nista namenjeni zgolj najstnikom. **Prekinjeno deklištvo** Susanne Kaysen je izšlo v prevodu Dušanke Zabukovec. V avtobiografskem delu opisuje spomine na psihiatrično bolnišnico, kjer je kot najstnica preživela dve leti. Zabukovčeva je pisanje Kaysenove opisala "kot stvarno in doživeto". Junakinjo po nehotenem poskusu samomora zaprejo v kliniko, kjer jo neuspešno zdravijo zaradi "mejne osebnosti", ki po prevajalkinem mnenju ne označuje nič drugega kot dozorevajoče mlado dekle.

Roman **Deviški samomori**, ki je izšel v prevodu Irene Duša, je prvenec Jeffreya Eugenidesa iz leta 1993. Prevajalka meni, da je avtor osrednje ime sodobne ameriške literature, kar dokazuje tudi s svojim zadnjim romanom **Srednji spol**. Deviški samomori opisujejo majhno mesto, kjer pet deklet iz ene družine naredi samomor. Literarna vrednost, tako urednik, je v bizarnosti in perverznosti, s katerima meščani opazujejo družino in le čakajo, katera od deklet si bo naslednja vzela življenje.

Zbirka **Skul** pa bo pri Cankarjevi založbi družila dela za šolsko branje, ki se dotikajo novih estetskih in družbenih pojavov. Drama **Glengarry Glen Ross** je po mnenju prevajalca Zdravka Duše pisana na dušo današnjemu času, ki ga preplavlja denar in pridobitništvo. Mamet odstira ozadje nepremičninskega posla in opisuje razosebljene uslužbence: "Človek je to, kar dela...". Pisec spremne besede Blaž Lukan je posebej opozoril na Mametov dramski jezik, ki ni naturalističen, temveč gre pri njem za poetsko impresijo pouličnega govora. **Glengarry Glen Ross** pogosto primerjajo s *Smrtjo trgovskega potnika* Arthurja Millerja, kar je po Lukanovem mnenju umestno, saj obe deli slikata duha takratnega in zdajšnjega časa.

Roman **Agnes** cenjenega mladega švicarskega avtorja Petra Stamma je pri Cankarjevi založbi izšlo v prevodu Slava Šerca. Ljubezenska zgodba sicer obljublja, da je delo namenjeno širokemu krogu bralcev ter hkrati omogoča neskončno branje.

ZANIMIV ZBORNIK

TARTINI, GLASBENIK NARODOV

JAKOB MÜLLER

Na Italijanskem inštitutu za kulturo v Sloveniji je bila 29. oktobra tiskovna konferenca o zborniku *Tartini, "maestro" narodov, in kulturno življenje v obalnih mestih današnje Slovenije med 16. in 18. stoletjem*. Skladatelj in violinist Giuseppe Tartini je bil rojen v Piranu leta 1692, deloval pa je na italijanskem polotoku, kjer je v Padovi leta 1770 tudi umrl. Urednica Metoda Kokole z Muzikološkega inštituta Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Ljubljani, je v zbornik uvrstila devet referatov s Tartinijevega simpozija, ki je bil lani aprila v Tartinijevi rojstni hiši v Piranu.

Prvi dve študiji sta širše zgodovinski. Družbena zgodovinopiska Darja Mihelič je v uvodni študiji pregledno podala tristoletno gospodarsko in kulturno zgodovino 6 primorskih mest: Kopra, Izole, Pirana, Milj, Rovinja in Trsta, dotaknila pa se je tudi Vipave in Goriškega. V zvezi z Goriško je izpostavila Martina Baucerja *Historie rerum Noricum et Foriiuliensium* (1657-1663) ter zdravnika Antonija Muznika naravoslovni in domoznanski opis *Clima Goritiense* (1781).

Likovna zgodovinarka Helena Seražin, strokovnjakinja za renesančno in baročno arhitekturo na Goriškem, Vipavskem, v Furlaniji in slovenskem Primorju, pa je prispevala pregled umetnostnih spomenikov obalne Primorske iz Tartinijevega časa. Ostalih sedem študij je muzikoloških. Vanessa Ruggieri, glasbena filologinja in koncertantka, analizira različne izdaje Tartinijevih skladb, Pierluigi Petrobelli obravnava Tartinijevo korespondenco (znanih je 232 pisem), Luca Del Fra, kulturni dopisnik *La Stampe* in *Manifesta*, analizira Tartinijeve estetske poglede, razvidne iz korespondence z grofom Ricattijem, Giovanni Guanti piše o Tartinijevi filozofski misli o glasbi kot posnemanju narave, izvajanja Tartinijevih del v 20. stoletju, še zlasti slovitega *Vražjega trilčka*, obravnava Enrico Carreri, o odnosu med ustvarjalnostjo Giuseppa Tartinija in Luigija Dallapiccole piše Luisa Antoni, profesorica zgodovine glasbe na Umetnostni gimnaziji v Kopru, o Tartiniju pri Francozih pa poroča Marc Desmet.

Vse študije so objavljene v izvirnem jeziku: dve v slovenskem z italijanskim povzetkom, sedem v italijanskem s slovenskim povzetkom. Zbornik, ki ima 140 strani, je izdal Muzikološki inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Ljubljani, izid pa sta denarno omogočila Italijanski inštitut za kulturo v Sloveniji, ki deluje v okrilju veleposlaništva Republike Italije v Ljubljani, ter Skupnost Italijanov Giuseppe Tartini Piran.

S 7. STRANI

VELIČINA

Ne, Truhlar ni velik zaradi teh posameznih (sicer zelo zanimivih in temeljnih) vidikov lastne teološke refleksije. Velik in prelomen je zato, ker je uspel vse te vidike uskladiti v samosvojo (sicer v marsičem le nakazano) teološko sintezo, ki kaže človeku pot k Bogu kot k Prepolnosti polarnega dinamizma preko pesniškega doživljanja sveta. Njegova veličina je skratka v tem, da je uspel povezati heideggerjansko-tomistično bivanjsko dinamiko z Guardinijevo polarnostjo duhovnega doživetja in slednjo s Solovjovovo mislijo o Vseedinosti, ki jo je Truhlar razumel kot Vseskladje ekstremov. Prodor do tega polarnega Vseskladja nasprotij (ki je Bog sam) bi pa po Truhlarju v določeni, nadvse pomembni meri omogočilo ravno *duhovno branje pesniških besedil*. Ta poudarek na pesništvu je zopet v povezavi z doslej rečenim, saj, poleg na Guardinija, močno (in morda še bolj) spominja na Heideggrovo metodo razbiranja temeljne in enovite bitne Lepote iz nemškega pesništva.

V našem zamejskem kontekstu (a verjetno ne le v njem) pa prav gotovo ni odveč opozoriti na ključno mesto, ki ga odigrava narodnost v tej Truhlarjevi sintezi, kakor je zabeležena, denimo, v njegovem *Leksikonu duhovnosti*. Če je ravno pesništvo tisto, ki nam odpre polno bivanjsko pot do Boga, je prav gotovo res, da je pesništvo lastnega naroda tisto, ki nam razodeva Boga na za nas najbolj izrazit, globok in bistven način. Iz tega pa sledi, da smo Slovenci lahko kristjani v polnem smislu samo toliko, kolikor v polnem bivanjskem smislu doživljamo slovensko pesništvo in celotno našo kulturo ter zgodovino. Z drugimi besedami: samo toliko, kolikor zavestno in odločno smo Slovenci.